Yabancı sözcüklere Türkçe karşilik

A 2
B 7
C 9
Ç 11
D 11
E 16
F 21
G 25
H 26
I 28
J 30
K 31
L 39
M 41
N 47
O 48
P 51
R 59
S 64
Ş 73
T 73
U 77
Ü 77
V 78
W 79
Z 80

A

absürt : Fransızca absurde (saçma, zırva, anlamsız). Kelimenin karşılıkları dilimizde zaten vardır: **saçma, anlamsız.** Örnek: *Modacılar bu anlamsız (saçma) tasarımlardan para kazanmayı beklemiyorlar.*

absürt komedi : saçma komedi.

adaptör : Fransızca adapteur. Uzun zamandan beri dilimizde kullanılan bu kelime *Türkçe Sözlük*'te "Bir aletin çapları birbirinden farklı olan parçalarından birini ötekine geçirebilmek için yararlanılan bağlayıcı" şeklinde tanımlanmıştır. Kurulumuz bu kelime için **uyarlayıcı** karşılığının benimsenmesine karar vermiştir. Örnek: *Firmanın yeni ürettiği uyarlayıcı, araç çakmağına takılarak cep telefonu, el bilgisayarı gibi elektronik cihazların şarj edilmesini sağlıyor.*

ad hoc group : İngilizce ad hoc "özel, uygun", group "kurul". Dilimizde ekonomi alanında "kısa süreli ve tek bir görev için oluşturulan kurul" anlamında kullanılan bu kelime için Kurulumuz, **özel kurul** karşılığını teklif etmektedir. Örnek: *Karşı düşürüm konusundaki sıkıntıları aşmak için Türkiye ile AB uzmanlarından oluşan bir "karşı düşürüm özel kurulu" oluşturulmalı.*

adisyon : Fransızca addition (ekleme; hesap). "Lokanta, otel vb. yerlerdeki hesap" anlamında kullanılan adisyon için bizim de teklif ettiğimiz kelime aynıdır: **hesap.** Örnek: *Garson hesabı getiriyor.*

agreman : Fransızca agrément (hoşluk; izin, rıza; tat; süs). Dilimizde, diplomasideki anlamıyla kullanılan agreman kavramı için teklif ettiğimiz karşılık: **uygunluk.** Örnek: *Fransa hükûmeti, büyük elçimiz için uygunluk vermişti.*

agresif : Fransızca agressif. Dilimizde bir psikoloji terimi olarak "saldırgan, mütecaviz" anlamlarında kullanılan agresif kelimesine karşılık olarak Kurulumuz, **saldırgan** sözünün uygun olduğuna karar vermiştir. Ayrıca yerine göre **mütecaviz, girişken** ve **yırtıcı** sözleri de kullanılabilir.

air-conditioned : Havalandırma cihazı bulunan. Teklif edilen karşılık: **havalandırmalı.** Örnek: *Havalandırmalı arabalar yazın çok rahat oluyor.*

air-conditioner : Havayı düzenleyen, sıcaklığı ayar eden alet. Teklif edilen karşılık: **havalandırma.** Örnek: *Bu arabada havalandırma olmadığı anlaşılıyor.*

ajitasyon : Fransızca agitation (tahrik etme, kışkırtma). Kelimenin karşılığı dilimizde zaten vardır: **kışkırtma.** Örnek: *Bu olayın, kışkırtma olduğunu ileri sürdüler.*

Kelimenin tıp alanındaki kullanımı da dikkate alınarak **kışkırtma** karşılığının yanı sıra **çırpıntı** sözünün de kullanılması gerektiği konusunda görüş birliğine varılmıştır.

ajitatör : kışkırtıcı.

ajite etmek : kışkırtmak.

ajite olmak : çırpıntıya uğramak.

akreditasyon : Fransızca accreditation. Dilimizde "doğrulamak, güven belgesi vermek" anlamlarında kullanılan bu kelime için Kurulumuz, **denklik (belgesi)** ve **denklik (kuruluşu)** karşılıklarını teklif etmektedir. Örnek: *Türkiye Denklik Konseyi (TÜDEK)'nin kuruluş ve görevleri hakkındaki kanun teklifi gündemin ön sıralarına alındı.*

akreditif : Fransızca accréditif, "bir bankanın başka bir bankaya biri için verdiği ödeme emri" anlamında kullanılır. Bu söz için önerimiz **güven yazısı** veya **güven hesabı**'dır. Örnek: *Güven yazısında gerektiğinde bazı notlar bulunabilir*. Akreditif yanında aynı köke dayanan **akredite** sözü de vardır. Genellikle Türkçe

"olmak" fiiliyle birlikte kullanılmaktadır. Bu söz yerine önerimiz **güvenirliği onaylanmış olmak**'tır. Örnek: *Biz orada güvenirliği onaylanmış bir firmayız ve Rus kanunlarına bağlıyız.*

akualand : Fransızca aqualand. Lâtince "su" an-lamındaki *aqua* sözü ile, "kara, toprak, yer, memleket" anlamındaki *land* sözünden yapılmış birleşik bir kelimedir. Bir tür havuz anlamındadır. Kurulumuz, bu kelime için **su bahçesi** karşılığının kullanılmasını önermektedir. Örnek: *Sıcaktan bunalınca kendisini su bahçesine atan bir turist, Pamukkale görüntüsündeki havuzda serinlerken âdeta ken-dinden geçmiş.*

akustik : Fransızca acoustique. "Fizik biliminin konusu ses olan kolu; kapalı bir yerde seslerin dağılım biçimi" anlamlarında olan bu kelime için Kurulumuz, kullanım yerlerine göre **yankı bilimi** veya **yankılanım** karşılıklarının uygun olduğu görüşündedir. Örnek: *Denizli'de nikâh salonunun gerekli yankılanım düzeni sağlanarak oda tiyatrosu hâline getirilmesinden sonra Nisan ayı başında da 3500 kişilik bir açık hava tiyatrosu tamamlanarak hizmete girdi.*

alâkart : Fransızca à la carte (listeye göre). Karşılığı: **seçmeli yemek.** Örnek: *Seçmeli yemek usulünde istediğiniz yemeği yiyebiliyorsunuz.*

alan markajı : alan tutma. *bk.* **markaj.**

alivre : Fransızca aa livré. Fransızcadan Türkçeye geçmiş bir bankacılık terimidir. Genel olarak sonradan teslim veya vadeli satış anlamlarındadır. Anlaşmanın yapıldığı sırada bulunmayan fakat teslim zamanında sağlanması mümkün olan her türlü mal üzerine yapılan satış işlemi diye de tanımlanır. *Türkçe Sözlük'*te bu söz "Ürün daha tarladayken yetiştiği zaman teslim edilmek üzere önceden pey verilerek yapılan satış" olarak tanımlanmıştır. Kurulumuz bu söz için **önceden satış** karşılığını önermektedir. Örnek: *Tüketici finans şirketleri kurulmaya başlandı. Aralıktan itibaren önceden satış ve kredili hisse senedi alım ve satımına izin verildi.*

almanak : Fransızca almanache. Bu kelimenin anlamı, "yılın gün, hafta, ay gibi bölümlerinden başka, bayram, yıl dönümü gibi belli günleri ve birtakım astronomi, meteoroloji, istatistik bilgilerini gösteren kitap biçimindeki takvim"dir. Bu söz için dilimizde kullanılmakta olan **yıllık** kelimesi Kurulumuzca da benimsenmiştir.

ambiyans : Fransızca ambiance "çevre, muhit, hava, ortam". Son yıllarda özellikle gazetelerin magazin sayfalarında sıkça rastladığımız bu kelimeye karşılık olarak Kurulumuz, dilimizde zaten kullanılmakta olan **hava** sözünü benimsemiştir. Örnek: *Televizyon kanalının yöneticileri yarışma gecesinde fevkalâde bir hava yaratmışlardı.*

amblem : Fransızca emblème (soyut bir şeyin, bir kavramın sembolü olan varlık veya eşya, belirtke). Kurulumuz bu söze karşılık olarak **belirtke** sözünü benimsemiştir. Örnek: *İki partinin ortak kurultayında parti adı ve belirtke sorunu ele alınacak.*

amortisman : Fransızca amortissement. *Türkçe Sözlük*'te yer alan "taşınmaz malların aşınmalarına karşılık olarak yıllık kârdan ayrılan belirli pay" anlamındaki amortisman için **aşınma payı** veya **yıpranma payı** karşılıkları önerilmiştir. Örnek: *Uçakların aşınma (yıpranma) payları büyük meblâğlara ulaşıyor.*

ampirik : Fransızca empirique. "Bir kurama değil de yalnızca deneye, gözleme dayanan" anlamında sıfat olarak kullanılan bu söze karşılık olarak Kurulumuz, **deneye dayalı** kelimesini önermektedir. Ampirik kelimesiyle kökteş olan **ampirist** ve **ampirizm** sözleri de dilimizde zaman zaman kullanılmaktadır. Kurulumuz, bu sözlerden **ampirist** için **deneyci, ampirizm** sözü için de **deneycilik** kelimelerinin uygun birer karşılık olduğu görüşündedir. Örnekler: *Eldeki deneye dayalı belgeler iki grupta toplanabilir. Bu alandaki deneye dayalı araştırmalar bir hayli az.*

anakronizm : Fransızca anachronisme. Bu söz "tarihe aykırılık, çağa uymama" anlamlarında dilimizde kullanılmaktadır. Kurulumuz bu kelimeye karşılık olarak **tarih yanılgısı** sözünü önermektedir.

anchorman : İngilizceden dilimize giren bu terim "ana haber sunucusu" anlamındadır. Kurulumuz bu sözün yabancı dildeki karşılığı olan **ana haber sunucusu** teriminin aynen kullanılmasını uygun bulmuştur. Örnek: *Kanal 7 Ana Haber Bültenleri "Sekiz Yıl Ana Haber Bültenleri" olarak devam ediyor. Bu arada Ahmet Hakan da "yılmaz savunucu" olarak ana haber sunucusu görevini başarı ile sürdürüyor.*

anekdot : Fransızca anecdote. "Kısa, özlü anlatımı olan güldürücü hikâye, fıkra" şeklinde tanımladığımız bu söz de dilimizde bir süreden beri kullanılan bir edebiyat terimidir. Kurulumuz, anekdot için **fıkra** ve **hikâyecik** sözlerinin uygun birer karşılık olduğu görüşünde birleşmiştir. Örnekler: *İngilizlerin dilinden düşmeyen BBC ile ilgili bir fıkra vardır. Dün geceki eğlenceyle ilgili bir hikâyeciğiniz var mı*?

angaje : bağlanmış.

angaje etmek : bağlamak.

angaje olmak : bağlanmak, üstlenmek.

angajman : Fransızca engagement (rehin; taahhüt; anlaşma; bağlantı). Bu kelime için dilimizde güzel bir karşılık vardır: **bağlantı.** Örnek: *Şimdiden hiçbir seçim tarihi için bağlantıya girmeyelim.*

animasyon : Fransızca animation (canlanma; çizgi film). İkinci anlam için teklifimiz: **canlandırma.** Örnek: *Törendeki canlandırma gösterileri büyük ilgi topladı.*

animatör : Fransızca animateur (canlandırıcı; sunucu; çizgi film yapımcısı). Teklifimiz: **canlandırıcı.** Örnek: *Japon canlandırıcıları film pazarını tuttular.*

ankesörlü telefon sözünde geçen **ankesör** Fransızcadan dilimize geçmiştir. Fransızca encaisseur sözü "para alıcı, tahsildar, mutemet" anlamındadır. Bu kelimenin fiil biçimi olan encaisser ise "sandıklamak, kasaya koymak" anlamlarındadır. Bu söz için Kurulumuz, **kutulu telefon** karşılığını önermektedir. Örnekler: *PTT Genel Müdürlüğü, konut ve iş yerlerinde yapılan görüşmelerle kutulu telefonlardan yapılan görüşmelerin fiyatlarını artırdı. Kutulu telefonla yapılan görüşmelerde kullanılan küçük jetonun fiyatı bin lira olarak belirlendi.*

anomali : Fransızca olan bu söz dilimizde genel anlamda "belli bir ölçüye, belli bir kurala uymama durumu", psikolojide ise "hastalık niteliğinde olmamakla birlikte normalden, belirgin ölçüde sapma gösterme" anlamındadır. Bu söz için Kurulumuz **aykırılık** karşılığını önermektedir.

ansambl : Fransızca ensemble (bütün, bütünlük, topluluk). Eski Sovyetler Birliği'nde ve Türk cumhuriyetlerinde müzik ve oyun toplulukları için kullanılan ansambl için teklif ettiğimiz karşılık: **topluluk.** Örnek: *Kırım oyun ve müzik topluluğu, izleyicilerin büyük takdirini kazandı.*

antagonist : Fransızca antagoniste sözü "hasım, vuruşan, karşıt, çatışan" anlamlarındadır. Bu söz için önerimiz **düşmanca** veya **hasımca** kelimeleridir. Aynı köke dayanan **antagonizm** sözüne ise **düşmanlık, hasımlık** karşılıklarını öneriyoruz. Örnek: *Onun değerlendirmesiyle insan toplumu sınıflar arası düşmanca çatışmadan kurtuluyor.*

antet : Fransızca en-tête. "Kâğıt veya zarf üzerine basılmış ad, adres, başlık" anlamında olan bu söze karşılık olarak zaten kullanılmakta olan **başlık** sözü Kurulumuzca da benimsenmiştir. Dilimizde **antetli** ve **antetsiz** biçimlerinde de geçen bu kelimenin yerine **başlıklı** ve **başlıksız** karşılıkları kullanılmalıdır.

anti-damping : Teklif ettiğimiz karşılık: **karşı düşürüm.** Örnek: *Avrupa Birliği karşı düşürümü bırakmalıdır.*

antikite : Fransızca antiqutié. "Tarihte ilk çağ, antik devir" anlamıyla dilimizde yaygın olarak kullanılan bu kelime için Kurulumuz da **ilk çağ** karşılığını kabul etmiştir. Kelimenin soyut anlamındaki kullanımına karşılık olarak ise **eskilik** sözü uygundur. Örnek: *Yüz yıldan beri Orta Doğu'da ve Mısır'da yürütülen kazılar, tarihî ufkumuzu genişletmiş ve ilk çağın sınırlarını binlerce yıl geriye çekmiştir.*

antipati : Fransızca antipathie (sevimsizlik, soğukluk, ısınamama). Bu kavram için de dilimizde güzel karşılıklar vardır: **iticilik, sevimsizlik, soğukluk.** Örnekler: *Bu adama karşı içimde inanılmaz bir soğukluk doğmuştu. Etrafına tuhaf bir iticilik (sevimsizlik, soğukluk) yayıyordu.*

antipati duymak : kanı kaynamamak.

antipatik : Fransızca antipathique (sevimsiz, soğuk). Teklif ettiğimiz karşılıklar: **sevimsiz, itici, soğuk.** Örnek: *Bu davranışlarınla çok sevimsiz (itici, soğuk) görünüyorsun.*

antre : Fransızca entrée (giriş). Bu kelime için dilimizde güzel bir karşılık vardır: **giriş.** Örnek: *Evin girişi çok geniş tutulmuş.*

aperitif : Fransızca apéritif. Dilimizde "İştahı açmak için yemekten önce içilen içki" anlamında kullanılan bu kelimeye karşılık olarak Kurulumuz, **ön içki** sözünü önermektedir. Örnek: *Öğle yemeğinden önce birer ön içki alsak daha iyi olmaz mı?*

a posteriori : A priori kelimesinin zıddı olan bu kavram için teklif edilen karşılık: **soncul.** Örnek: *Deney yoluyla elde edilen bilgiler soncul bilgilerdir.*

a priori : Lâtince a priori (denemeye dayanmadan, akıl yoluyla önceden kabul edilen). Teklif edilen karşılık: **öncül.** Örnekler: *Öncül bilgiler insanı yanıltabilir. Zaman ve mekân kavramları Kant felsefesinde öncül kavramlar olarak kabul edilir.*

aranje etmek : Türkçe "etmek" yardımcı fiiliyle Fransızca aranje kelimelerinden oluşan bu birleşik fiil **düzenlemek, düzenlenmek** fiilleriyle karşılanır. Örnek: *Finale kalan eserler TRT tarafından yeniden düzenlendi.*

aranjman : Fransızca arrangement (belirli sesler, çalgılar veya topluluklar için yazılmış bir eserin, başka sesler, çalgılar veya topluluklar tarafından söylenip çalınabilmesi için o eserde yapılan değişiklik). Kurulumuz bu kelime için **düzenleme** teriminin uygun olduğunu tespit etmiştir. Örnek: *Düzenlemesini dünyaca ünlü bir müzik ustası yapmıştı.*

aranjör : Fransızca arrangeur. Bu söz için de **düzenlemeci** uygun bir karşılıktır. Örnek: *Kasetin düzenlemeciliğini onlar üstlenmişti.*

arbitraj : Fransızca arbitrage. Ticarî bir terim olarak dilimize geçen bu kelime "hisse senedi, tahvil, döviz gibi değerli kâğıt ve paraları daha kârlı görülen başka kâğıt ve paralarla değiştirme işi" anlamında kullanılmaktadır. Bu söze Kurulumuz, **ara kazanç** karşılığını önermektedir. Örnekler: *Ara kazanç, çeşitli piyasalardaki fiyat farklarından yararlanmak için malın bir ülkeden alınıp bir başka ülkeye satılmasıdır. Ara kazanç, ekonomik hayatta para işlerinden en kârlı biçimde yararlanma şekli olarak kullanılmaya başlandı.*

arboretum : Lâtince. "Örnek olabilecek çeşitli ağaçların ve bitkilerin bilimsel amaçlarla yetiştirildiği alan" anlamında dilimizde de kullanılan bu söz için Kurulumuz, **ağaç parkı** kelimesinin uygun bir karşılık olduğunda birleşmiştir.

argüman : Fransızca argument (kanıt, delil). Bu kelimenin dilimizde zaten karşılıkları vardır: **kanıt, delil.** Örnek: *Dosyada yer alan kanıtların (delillerin) hukukî dayanaktan yoksun olduğu anlaşılmıştır.*

arkeolog : kazı bilimci.

arkeoloji : Fr. archéologie. "Tarih öncesi ve eski çağlardan kalma eserleri tarih ve sanat bakımından inceleyen bilim" anlamında Türkçede kullanılan bu kelime için Kurulumuz, daha önceden teklif edilmiş olan **kazı bilimi** sözünün uygun bir karşılık olduğunda görüş birliğine varmıştır. Örnek: *Kazı bilimi tekniğinde üzerinde durulması gereken dört nokta vardır: Keşif, çalışma sırasında bulunan bütün verilerin kaydı, eşyanın yapım tarihi yönünden incelenmesi, kalıntıların ve bulunan eşyaların korunması.*

arketip : Fransızca archetype. İlk örnek, asıl numune, özgün model. Bu söz sanatın çeşitli kollarında da kullanılır. "İleriki dönemlerde geliştiği bilinen bir mimarî ögenin henüz en yetkin biçimine ulaşmamış ilk örneği" anlamında da dilimizde geçmektedir. Bu söz için Kurulumuz, **ilk örnek** kelimesinin uygun bir karşılık olduğu kanaatindedir. Örnek: *Ancak iyi bir öykü kurmak için bir tek ilk örneğin ele alınması, bunun geliştirilmesi yeterlidir.*

aroma : Fransızca aroma. "Bitki özlerinden veya yağlarından elde edilen hoş koku." Dilimizde bu söze yakın anlamda "rayiha" kelimesi de vardır. Kurulumuz, aroma için **hoş koku** sözünün uygun bir karşılık olduğunda birleşmiştir. Aynı kelimeye dayanan **aromatik** için de sıfat tamlaması biçiminde olan **hoş kokulu** sözü kullanılmalıdır. Örnekler: *Hoş kokulu suyla doldurulan bir kap, mum alevinin üzerine yerleştiriliyor. Hoş kokulu buharı soluyan kişi, yepyeni bir insan olarak ayağa kalkıyor.*

arometrapi : Fransızca kökenli olan bu kelime aroma (güzel koku) ve thérapie (tedavi) kelimelerinden oluşmaktadır. Daha önce *thalassotherapie* kelimesine *deniz tedavisi* karşılığını teklif eden Kurulumuz, arometrapi için de **koku tedavisi** kelimesini önermektedir. Örnek: *Firma, günlük cilt bakım ürünlerinden, onarım ve yenileme setlerine; koku tedavisi ürünlerinden renkli kozmetik ürünlerine varıncaya kadar geniş bir ürün yelpazesine sahip.*

artikülâsyon : Fransızca articulation. Dil biliminde kullanılan bu terim için Kurulumuz, bazı dilcilerin de benimsediği **boğumlanma** kelimesinin uygun bir karşılık olduğunda görüş birliğine varmıştır. Örnek: *Güzel konuşma derslerinde ses bilgisine ağırlık verilmekte boğumlanma konuları üzerinde durulmaktadır.*

asist : İngilizce assist (yardım etmek). Sporda hem yardım, hem yardımcı anlamında kullanılmaktadır. Teklif ettiğimiz karşılıklar: **yardım, yardımcı.**

asist (asiste) etmek : yardım etmek.

asisti : yardımcısı.

asistlik : yardımcılık.

asparagas : "Makaraya sarmak, çapraz iki sırığa germek, eziyet etmek" anlamlarına gelen İspanyolca *aspar* kelimesine dayanan bu söze Kurulumuz, dilimizde kullanılan örnek cümleleri de göz önüne alarak **şişirme haber** kar-şılığını önermiştir.

aşağılık kompleksi : aşağılık duygusu. Örnek: *Aşağılık duygusuna kapılmalarına gerek yok.*

aut : İngilizce out (dışarı, dışarıda). Topun, karşı takım oyuncularınca köşe ile kale arasındaki çizgiden veya kale üstünden alan dışına çıkarılması. Karşılığı: **dış.**

auta atmak : dışa atmak.

auta çıkmak (gitmek) : dışa çıkmak.

aut atışı (yapmak) : dış atışı (yapmak).

aut çizgisi : dış çizgisi.

Örnekler: *Nielsen'in sert vuruşu, kale üstünden dışa çıktı. Hakan mutlak bir golü, topu dışa atarak harcadı. Top yandan dışa çıktı.*

avangart : Fransızca avant-garde. "Bir hareketi, bir düşünce akımını başlatan, kendisinden sonra gelenlere öğretisi ile yol gösteren kimse" anlamındaki bu sözün yerine Kurulumuz, **öncü** kelimesini önermektedir. Örnekler: *Sanatçının sürekli öncü konumunda yer alma gereği, yaratıcılığın sınırlarını zorluyor. 1985 yılında Pekin'de yasaklanan, daha sonra sınırlı bir biçimde sergilenen öncülerin ürünleri, Çin'in batıya dönüşünün bir göstergesi olarak değerlendiriliyor.*

avans : Fransızca avance. “Alacağına sayılmak üzere önceden yapılan ödeme” anlamıyla dilimizde kullanılmaktadır. Kurulumuz, avans için **öndelik** sözünün uygun bir karşılık olduğunu kararlaştırmıştır. Örnek: *Müfettişlere göreve gitmeden önce bir miktar öndelik verildi.*

avans çekmek : öndelik çekmek.

avans vermek : öndelik vermek.

B

background : İngilizce back ground (arka plân, zemin, fon). Teklif ettiğimiz karşılıklar: **arka plân** (mekân için), **geçmiş** (zaman için). Örnekler: *Şarkıcının arka plânında bulutlar görünüyordu. Nobel kazanan romancının geçmişinde bir edebiyat ortamı vardı.*

badminton : İngilizceden dilimize bir spor terimi olarak geçen bu söz, "bir kortta, iki kişi veya ikişer kişilik iki takım arasında özel olarak yapılmış bir topu ağın üzerinden aşırarak raketle oynanan oyun" anlamındadır. Kurulumuz, bu söz için **tüylü top** kelimesini önermektedir.

bandrol : Fransızca banderole. Bu söz dilimizde birkaç anlamda kullanılmaktadır: 1.Devletçe verginin kesildiğini gösteren etiket. 2.Paket veya şişelerin ağzına konulan şerit veya etiket. 3.Bayrak direğinin tepesine süs olarak konulan uzun, kumaş şerit. Daha çok vergilendirme işlemi ile ilgili olarak kullanılan bu söz için Kurulumuz, **denetim pulu** veya **denetim bağı** karşılıklarını önermiştir.

banner : İngilizce “bayrak, sancak, manşet” Son yıllarda özellikle bilgisayar alanında sıkça rastladığımız bu kelimeye karşılık olarak Kurulumuz, **reklâm bandı, reklâmlık** ve **duyurmalık** karşılıklarını teklif etmektedir. Örnek: *Duyurmalıklar (reklâm bantları, reklâmlıklar) zaman zaman sayfanın yüklenmesini yavaşlatsalar da web yayıncılığında oldukça önemli bir yere sahipler.*

bariyer : Fransızca barriére. Dilimizde "herhangi bir yolu kapamak için yapılmış engel; yol kenarlarındaki korumalık" anlamlarına gelen bu söze karşılık olarak Kurulumuz da **engel** kelimesini kabul etmiştir. Örnekler: *Kapıya geldim, yoldan bahçeye geçecek bir engel yoktu. Araç engellere çarptıktan sonra durdu.*

bar-kot : Fransızca barre (dikey çizgi) + Fransızca code. "Bir ürünün paketi üzerine basılmış bulunan ve ürün hakkındaki çeşitli bilgileri gösteren dikey çizgiler" anlamıyla dilimizde çok yeni olarak kullanılmaya başlayan bar-kot için teklif ettiğimiz karşılık: **çizgi im.** Örnek: *Mağazalardaki optik okuyucular, çizgi imlerden malın fiyatını çıkarıyor.*

baz : Fransızca base (temel; temel ilke; üs). Teklif edilen karşılıklar: **temel, taban.** Örnek: *Altın fiyatlarını temel (taban) olarak alırsak daha sağlam sonuçlara ulaşırız.*

bearish : İngilizceden Türkçeye geçen bir ekonomi terimidir. Bu kelime "ayı" anlamına gelen *bear* kelimesinden türetilmiştir. Borsada "fiyat indirilmesine sebep olacak eğilim, fiyat düşürücü özellik" anlamlarında kullanılmaktadır. *Bearish* sözü ile birlikte *bullish* sözü de geçmektedir. *Bearish* satış ağırlıklı piyasa *bullish* alıcı ağırlıklı piyasa için kullanılmaktadır.

Kurulumuz **bearish** için **düşen** (piyasa), **bullish** için de **yükselen** (piyasa) karşılıklarını önermektedir.

benchmarking : İngilizce benchmarking. Bu sözü ilk kullanan gazetecilerden biri verdiği haberde şöyle tanımlıyor: "Şirketler eskiden sır gibi sakladıkları bilgileri artık rakipleriyle paylaşmakta sakınca görmüyorlar. Hatta bir şirketin bilgilerini diğer şirkete ulaştırmak yeni bir iş alanı olmuş. Yapılan işin adı da benchmarking." Özgün imlâsıyla da kullanılmaya başlanan bu söz, bizde yerleştirilmeye çalışılan bu anlamıyla "bilgi satmak" genel kavramını taşımaktadır. Kurulumuzun bu söz için bulduğu karşılık **bilsat'**tır. Bunun yanında **bilgileşim** sözü de yeri geldiğinde kullanılmalıdır. Örnekler: *Hatta bilgileşim yapacağınız şirketin kendi faaliyet alanınızda olması gerekmiyor. Amerika'da yedi sekiz kişilik jet uçakları üreten bir şirket, satışlarını nasıl artıracağını düşünürken bir lokanta zinciriyle bilsat yapmış ve kısa sürede elli iki uçak satmış.*

best-seller : İngilizce best (en iyi) + seller (satıcı). "En çok satan, satış rekoru kıran (kitap)" anlamında kullanılan bu kavram için teklifimiz: **çoksatar.** Örnek: *"Umut Eşiğinde" adlı eser çoksatar listelerinde ilk sırada yer alıyor. Bu ayın çoksatarı Yeni Hayat*.

bienal : Fransızca biennal (iki yılda bir olan). "İki yılda bir tekrarlanan yarışma, şölen, sergi vb. olaylar" için kullanılan bienal sözüne karşılık olarak teklif ettiğimiz kelime: **yılaşırı** *(şenlik, şölen, sergi vb.)*. Örnek: *Kasım ayında yapılacak olan Dördüncü Yılaşırı Resim Sergisi'ne Türk ressamları da katılacak.*

bilboard : İngilizce billboard (ilân tahtası). Teklif ettiğimiz karşılıklar: **duyuru tahtası, ilân tahtası**. Örnek: *Belediye duyuru (ilân) tahtalarının kira ücretlerini yeniden belirledi.*

birth travma : doğum incinmesi.

black top : İngilizcede "asfalt, asfalt yol, asfalt ile kaplamak" anlamında geçer. Son zamanlarda bir spor dalına verilen bu ad için Kurulumuz, **sokak basketbolu** kelimesinin uygun bir karşılık olduğunu kararlaştırmıştır. Örnek: *Üç yıl önce Amerika'da başlayan ve şu ana kadar bir milyon kişinin yer aldığı sokak basketbolu üçe üç Açık Hava Basketbol Turnuvası, Almanya, İtalya, İspanya, Yunanistan ve Fransa'dan sonra 26-28 Haziran tarihleri arasında Türkiye'de ilk kez oynanacak.*

blender : İngilizce blender. Dilimizde "değişik malzemelerin birbirine karıştırılmasına, kesilip ufalanmasına yarayan alet" anlamında kullanılan bu söze karşılık olarak Kurulumuz **karıştırıcı** kelimesini önermektedir. Örnek: *Ka-rıştırıcı, besinleri doğrayan, parçalayan, karıştıran mutfaktaki üçüncü elinizdir.*

blokaj : Fransızca blocage (dondurma, belirli bir noktada tutma). Daha çok askerlik, bankacılık ve futbol alanlarında kullanılan blokaj ve bloke etmek kelimeleri için tekliflerimiz: **tutmak, durdurmak.** Örnekler: *Kaleci uçarak topu tuttu. Bankadaki hesabımızla ilgili işlemler durduruldu.*

bloke para : tutulmuş para.

boarding cart : İngilizce boarding cart. Hava alanlarında kullanılan bu ulaşım terimi için Kurulumuz, **uçuş kartı** sözünün uygun bir karşılık olduğunda birleşmiştir. Örnek: *Yolcular uçağa binerken uçuş kartlarını ilgililere göstermek zorundadır.*

bodyguard : İngilizce bodyguard. Dilimizde "muhafız, fedaî, korumacı" anlamında yabancı imlâsını da koruyarak kullanılan bu sözün yerine Kurulumuz, zaten var olan **koruma** kelimesini benimsemiştir. Ayrıca **bodyguardlık** şeklindeki kullanımına karşılık olarak da **korumalık** sözü kabul edilmiştir. Örnekler: *Futbolcuların çalışma alanına birer koruma ile geldikleri görüldü. En az bir yabancı dil bilen üniversiteli genç kızlar arasında korumalık gözde mesleklerden biri hâline geldi.*

bounspas : İngilizce bounce (sıçratmak, sektirmek) + pass (pas). Basketbolde topu sektirerek verilen pas. Teklif edilen karşılık: **sektirme pas**. Örnek: *Kendisine gelen sektirme pası, güzel bir hareketle sayıya çevirdi.*

branç : İngilizce brunch (sabahla öğle arasında yenen ve her iki öğün yerine geçen yemek). Teklif ettiğimiz karşılık: **kuşluk yemeği**. Örnek: *Bazı oteller, tatil günlerinde kuşluk yemeği veriyorlar.*

brand extention : İngilizce brand (marka) + extention (yayılma, genişleme) Dilimizde "herhangi bir alanda çok tanınan bir markanın farklı alanlarda ürünler ortaya koyması" anlamında kullanılan bu söze karşılık olarak Kurulumuz **marka türlemesi** ve **marka yayılımı** karşılıklarını önermektedir. Örnek: *Tütün dünyasının dev markası Camel'in ismini taşıyan botlar marka türlemesi (marka yayılımı)nin bir örneği.*

branş : Fransızca branche (dal). Bu kelime için dilimizde güzel karşılıklar vardır: **dal, şube, kol**. Örnekler: *Yeni Türk Edebiyatı bilim dalı. Türk dilinin çeşitli kolları vardır.*

brick game : İngilizceden dilimize geçen ve bir tür oyun adı olan bu kelime için Kurulumuz, **tuğla oyunu** sözünü karşılık olarak önermektedir. Örnek: *Elektronik eşya pazarlama şirketleri, müşterilerine cep televizyonu yerine sadece tıraş makinesi ve tuğla oyunu cihazları gönderiyorlar.*

brifing : İngilizce briefing (özetlemek). "Bir konuda bilgilendirme maksadıyla yapılan toplantı" anlamında kullanılan brifing için teklifimiz: **bilgilendirme.** Örnek: *Aylık ekonomi bilgilendirmesi bugün yapılacak.*

brifing almak : bilgilendirilmek, bilgi almak.

brifing vermek : bilgilendirmek, bilgi vermek.

brokır : İngilizce broker (simsar, komisyoncu). Dilimizde bu kelimenin karşılığı zaten vardır: **simsar**. Örnek: *Ev bulmak için simsarlara başvurmaktan başka yol kalmadı.*

browser : İngilizceden dilimize özgün imlâsıyla geçen ve son yıllarda bilgisayar alanında sıkça duymaya başladığımız bu kelimeye karşılık olarak Kurulumuz **açar** sözünü önermektedir. Örnek: *Açar,100 milyondan fazla genel ağ kullanıcısının sanal dünyaya girmek için kullandığı kapı anlamına geliyor.*

bungee-jumping : bancii (Maldiv dilinde geçen ses yansımalı kelime) + İngilizce jumping (atlama). Ülkemizde son yıllarda yaygınlaşan bir spor türü olan bungee-jumping için Kurulumuzun teklif ettiği karşılık **zıpzıp atlama'**dır.

business class : İngilizce business (iş; meslek; ticaret) + class (sınıf, zümre; mevki). Teklifimiz: **işlik orun.** Örnek: *Sanayiciler çoğunlukla işlik orunda seyahat ediyorlar.*

by-pass : İngilizce by-pass (atlama). Tıptaki by-pass için teklif ettiğimiz karşılık: **damar aktarma.** Örnek: *Kardeşim dün damar aktarma ameliyatı geçirdi.* Siyasette kullanılan by-pass için teklif ettiğimiz karşılık: **devre dışı bırakmak.** Örnek: *Yetki yasasıyla Meclisin devre dışı bırakıldığı ileri sürüldü.*

C

call center : İngilizce call (çağırma) + center (merkez). Daha önce center için *merkez* karşılığını önermiştik. Kurulumuz bu söz için de **çağrı merkezi** karşılığını benimsemektedir. Örnek: *Alman firmasının çağrı merkezi genel müdürü bir Türk.*

cash cart : İngilizceden dilimize geçen bu kelime bankacılık alanında kullanılmaktadır. "Nakit, peşin para almak için, para çekmek için kullanılan kart" demektir. Kurulumuz bu söz için **nakit kartı** karşılığını önermektedir. Örnek: *Yapı Kredi ve diğer üç banka nakit kartları piyasaya sürmek için bizimle iş birliği yapmayı kabul etti.*

casting : İngilizce casting. Türkçede sinema alanında kullanılan ve "bir filmdeki karakterleri canlandıracak oyuncuları seçme işi" anlamına gelen casting için Kurulumuz, **oyuncu seçimi** ve **deneme çekimi** karşılıklarını önermektedir. Örnekler: *Ağır Roman Türk sineması açısından beklentileri karşılayacak düzeyde değil. Özellikle oyuncu seçimi hatalı. Ünlü manken Paris'te Metropolitan Ajans'ın deneme çekimlerine katılacak.*

catering: İngilizce catering (yiyecek tedarik etme, yemeklerin hazırlanmasını ve hizmetini üstüne alma). Bu anlam için teklif ettiğimiz karşılık: **yemek hizmeti.** Örnek: *Büyük şehirlerde gözde lokantaların yanında yemek hizmeti veren kuruluşlar da çoğalmaya başladı.*

center : İngilizce center (merkez). Dilimizde **merkez** kelimesi bulunmasına rağmen son zamanlarda center kelimesi çeşitli kurum ve kuruluşların isimlerinin arkasına eklenmektedir. Bunların başlıcaları, teklif ettiğimiz karşılıkları ile birlikte şunlardır. Media center: **iletişim merkezi;** check up center: **tam bakım merkezi;** trade center: **ticaret merkezi;** flower center: **çiçek pazarı.**

change : Fransızca change (değişme, değiştirme). Fransızca change, İngilizce exchange kelimeleri özellikle banka ve döviz bürolarında para değişimi için kullanılmaktadır. Teklif ettiğimiz karşılıklar: **para değişimi, para alım satımı.** Örnek: *Para değişimi (para alım satımı) yapan bürolar çoğaldı.*

charter : İngilizce charter. Lâtince kökenli olan ve çeşitli anlamlarda kullanılan bu kelime Türkçeye bir ulaşım terimi olarak geçmiştir. Kurulumuz bu söz için **dolmuş** veya **dolmuş uçak** kelimelerinin uygun

karşılıklar olduğunu tespit etmiştir. Örnek: *Türk Hava Yolları yetkilileri, talep olduğu takdirde dolmuş uçak seferlerine başlanabileceğini bildirdi.*

chat : İngilizce chat (gevezelik etmek, hoşbeş etmek). Bilgisayar alanında "sohbet etmek" anlamına gelen bu kelimenin kullanımı son yıllarda çok yaygınlaşmıştır. Dilimizde bu söze karşılık olarak zaten **sohbet, yârenlik, hoşbeş, gevezelik** ve bunların **etmek** fiiliyle kurulmuş şekilleri vardır. Örnek: *Genel ağdaki sohbetlerin tüm dünyada yaygınlaşması, şüphesiz sinemacıların ilgisini çekmiş durumda.*

check-in : İngilizceden dilimize girmiş olan bu söz, "otel veya uçak defterine kaydolmak" anlamındadır. Kurulumuz, bu söz için **giriş işlemi** karşılığının uygun olacağı görüşündedir. Gene bu alanda kullanılmakta olan **check-out** için de **çıkış işlemi** karşılığını önermektedir. Örnek: *Anneanne ve torun saat 06.05'teki TK 203 sefer sayılı THY uçağına binmek üzere Dalaman Hava Limanına geldiler ve giriş işlemi yaptırdılar.*

check-list : İngilizceden özgün imlâsıyla dilimize geçen bu kelimeye karşılık olarak Kurulumuz **denetim çizelgesi** sözünü teklif etmektedir.

check-point : İmlâsı ve telâffuzu ile İngilizceden alınıp Türkçeye yerleştirilmeye çalışılan sözlerden biri de check-point'tir. "Kontrol yapılan, denetleme yapılan yer" anlamındaki bu kelime için Kurulumuz, **denetim noktası** sözünün uygun bir karşılık olduğunda birleşmiştir. Örnek: *Birleşmiş Milletler gücüne ait denetim noktasında yığıldılar.*

check-up : İngilizce check up on (soruşturmak, araştırmak). Dilimizde genel sağlık kontrolü için kullanılmaktadır. Teklif ettiğimiz karşılık: **tam bakım.**

check-up yaptırmak : Check-up kelimesi son zamanlarda daha çok "yaptırmak" fiiliyle bir arada kullanılıp yaygınlaşmaktadır. Bunun için teklif ettiğimiz karşılık: **tam bakım yaptırmak.** Örnek: *Bugün hastahaneye giderek tam bakım yaptırdım.*

cheese cake : İngilizce cheese cake. Kurulumuz, "peynirli kek" anlamındaki bu İngilizce kelimenin Türkçede de yine **peynirli kek** sözüyle karşılanmasının uygun olduğu görüşündedir. Örnek: *Bu pastahanenin peynirli keki oldukça lezzetli.*

clip, clip kart : İngilizceden Türkçeye geçen bu kelimede yer alan clip "kırpmak uçlarını kesmek, kısa kesmek" anlamlarına gelen bir fiildir. İsim olarak da kullanılan bu söz "kesme işi" demektir. Bu söz şimdi de kart kelimesiyle birlikte bir bankacılık terimi olarak karşımıza çıkmaktadır. Kişiyle ilgili birçok bilgileri de taşıyan bu kart için Kurulumuz **varlık kartı** karşılığını önermektedir. Örnekler: *Ödeme sistemlerinde bir devrime yol açacak varlık kartları teknolojinin yeni bir ürünü olacaktır. Varlık kartına pasaport, nüfus cüzdanı gibi kimlikle ilgili bilgiler de yüklenebilecektir.*

coffe shop: İngilizce imlâsı ve telâffuzu ile dilimize yerleştirilmeye çalışılan bu kelime için teklif ettiğimiz karşılık: **kahve evi.** Örnek: *Etiler ve Bağdat Caddesi'nde kahve evi açacaklar.*

cohabitation : Fransızcadan dilimize giren bu söz "birlikte oturma, bir arada yaşama" anlamlarını taşımaktadır. Kurulumuz bu kelimeye **birlikte yaşama** karşılığını uygun görmektedir. Örnek: *Türkiye bu iki siyasetçiden de sonuna kadar yararlanmak zorunda. Yapabilecekleri en iyi şey, bir birlikte yaşama protokolü yapıp, işlerine devam etmeleridir.*

colorist : Fransızca coloriste. "Resimleme sanatında ışığı gölgeyi ve biçimleri renk yoluyla veren ressam, renkçi" anlamında olan ve tekstil alanında kullanılan bu kelimeye karşılık olarak Kurulumuz, **renk uzmanı** sözünü önermektedir. Örnek: *Çerkezköy'deki yeni kurulan kumaş boya ve baskı fabrikamızın Araştırma ve Geliştirme Bölümünde çalıştırılmak üzere renk uzmanları alınacaktır.*

corner : İngilizce kökenli olan bu kelime dilimize **korner** biçiminde **köşe** anlamıyla daha çok bir spor terimi olarak girmişti. Bu sefer de **bayi** anlamıyla ve **corner** imlâsıyla dilimize mal edilmeye çalışılıyor. Kurulumuz, Türkçede yaygın olarak kullanılan **bayi** sözünün söz konusu **corner** kelimesini karşılayabileceği görüşündedir.

Bu kelime, ayrıca **corner vermek** biçiminde de çeşitli yayınlarda geçmektedir. Bu durumda da Kurulumuzun önerisi **bayilik vermek** şeklindedir. Örnek: *Günlük üretim kapasitelerinin on bin çift olduğunu belirten firma yetkilisi, şu ana kadar 80 bayilik verdiklerini ve bu yılın sonuna kadar Türkiye genelinde 150'nin üzerinde bayilik vermeyi hedeflediklerini söyledi.*

cracker : İngilizce cracker. "Zevk için bilgisayar sistemlerine zarar veren kişi" anlamında kullanılan bu kelimeye karşılık olarak Kurulumuz, **çökertici** sözünü teklif etmektedir.

crash-test : İngilizce crash-test. Otomobil sanayiinin gelişmesiyle ortaya çıkan yeni terimlerden biridir. "Çarpmayı denemek" anlamında kullanılan bu söz için Kurulumuz, *çarpmak* ve *sınamak* fiillerinin birleşmesiyle oluşturulmuş **çarpsına** kelimesini önermiştir. Örnek: *Avrupa'nın tanınmış otomobil dergilerinden birinin düzenlediği çarp-sınada en güvenilir otomobil olma unvanını Mercedes'in yeni E serisi 320 modeli aldı.*

Ç

çek etmek : İngilizce check (durdurmak; engel olmak; kontrol etmek). Son zamanlarda "kontrol etmek, tahkik etmek" anlamıyla dilimizde yaygınlaştığı gözlenmektedir. Teklif ettiğimiz karşılıklar: **yoklamak, denetimlemek.** Örnek: *Son bir kez yokladıktan (denetimledikten) sonra kesin kararı verelim.*

çip : Fransızca chip. Bilgisayar alanında kullanılan bu söz için Kurulumuzun önerisi **yonga'**dır. Örnek: *Robert Rice'in son zamanlardaki en başarılı girişimi, bilgisayar yongaları üreten Inter firmasıyla sözleşme imzalamasıdır.*

D

damping : İngilizce dumping (indirme, düşürme, tenzilât). Ekonomi terimi olarak damping, "indirim (tenzilât) ve ucuzluk" kavramlarından daha kapsamlı bir fiyat düşürmeyi anlatmaktadır. Bu anlam için teklif ettiğimiz karşılık: **düşürüm.** Örnek: *Birinci Dünya Savaşı'ndan önce Almanlar düşürüm yaparak, çelik ürünlerini İngilizlere, Alman müşterilerden iki kat ucuza sattılar.*

dansing : İngilizce dancing. *Türkçe Sözlük*'te "dans etmek için gidilen halka açık yer" şeklinde tanımlanan bu kelime için Kurulumuz, **danslık** karşılığını teklif etmektedir. Örnek: *Çeşme'nin Ayayorgi Koyu'nda kurulan Fly Inn, beş bin kişilik danslığıyla gençlerin sevdiği bir mekân.*

dart : İngilizce dart. Türkçede "saat tahtası adı verilen bir hedefe belirli bir uzaklıktan küçük oklarla nişan alarak isabetli vuruş yapmaya dayanan eğlence amaçlı bir oyun" anlamında kullanılmaktadır. Kurulumuz, oyun adı olarak **oklama,** bu oyunda kullanılan hedef tahtası için de **oklama tahtası** karşılıklarını önermektedir. Örnekler: *Biraz ileride iki kişi oklama oynuyor. Oklama tahtasının üzerinde çeşitli resimler göze çarpıyor.*

dead line : İngilizce. "Herhangi bir şeyin yapılması veya tamamlanması için en son zaman" anlamında kullanılan bu terime karşılık olarak teklif ettiğimiz kelimeler: **süre sonu, zaman sınırı.** Örnek: *Kitapların ciltlenmiş olarak teslimi için tespit edilen süre sonu (zaman sınırı), 31 Aralık 1994'tür.*

dealer : Bu söz de İngilizceden dilimize geçmiştir. Dealing örneğine bakarak bu kelimeye de Kurulumuz **satımcı** karşılığını önermiştir. Örnekler: *Tahtakale bilmecesini çözmek için bir satımcı ile ahbaplık kuruyorum. Merkez Bankasının satımcıları telefona sarılmışlardı.*

dealing : İngilizce olan bu kelime "iş, alışveriş, muamele" anlamlarına gelir. Bir bankacılık terimi olarak "para piyasalarında alım satım yapma işi" anlamındadır. Kurulumuz bu söz için **satım** sözünü önermektedir.

dealing room : İngilizceden Türkçeye geçen bu sözün dealing kısmı daha önce ele alınmıştı. Kurulumuz, bu kelime için **satış odası** veya **satış işlem odası** karşılıklarını önermektedir. Örnek: *Fon Yönetimi Müdürlüğüne bağlı olarak hizmet veren satış işlem odası banka şubeleriyle en çok haberleşen birimdir.*

deep-freeze : İngilizce deep freeze. "Bozulma ihtimali olabilecek yiyecekleri çok düşük derecelerde dondurarak uzun süre saklamak için kullanılan bir tür buzdolabı" anlamında dilimize geçen bu söz için Kurulumuz, **derin dondurucu** sözünün uygun bir karşılık olduğuna karar vermiştir. Örnek: *Hazırladığım köfteleri ihtiyaca göre derin dondurucudan çıkarıp çıkarıp pişiriyorum.*

de fakto : Lâtince de facto (bilfiil, fiilen). "Hukukî tanınmadan önceki fiilî tanınma, fiilî durum" anlamında kullanılan bu terim için teklif ettiğimiz karşılıklar: **edimli, edimli olarak.** Örnek: *Kuzey Irak'ta edimli bir durum olduğu ileri sürülmektedir.*

defans : Fransızca défense (savunma). **Savunma** kelimesi dilimize yerleşmiş güzel bir Türkçe kelimedir. Sporda da defansın yerini alması dileğimizdir. Örnek: *Savunmaya çekilen takım, anî akınlarla sonuç almayı başardı.*

defansif : Karşılığı: **savunmaya dayalı**. Örnek: *Ev sahibi takım savunmaya dayalı bir oyun çıkardı.*

deflâsyon : Fransızca déflation (para durgunluğu, para darlığı; piyasada bulunan para miktarının azaltılması, para şişkinliğinin giderilmesi). Bu söz için Kurulumuz **durgunluk** ve **para kısıtlaması** kelimelerini önermiştir. Örnekler: *Para kısıtlamasına fiyatları sabit tutmak veya düşürmek için başvurulur. Durgunluk, tedavüldeki paranın azaltılması, ekonomik daralma ve satın alma gücünün artmasıdır.*

deflâtör : Teklifimiz: **para kısıtlayıcı** veya doğrudan **kısıtlayıcı.** Örnek: *Para kısıtlayıcı rakamlara bakıldığında öngörülen vergi hedeflerinin biraz iyimser olduğu göze çarpıyor.*

dejenerasyon : Fransızca dégénération. "Soysuzlaşma, soyunun özelliklerini kaybetme" anlamlarında dilimizde kullanılan bu söz için Kurulumuz, **yozlaşma** kelimesinin uygun bir karşılık olduğu görüşündedir. Buna bağlı olarak dilimizde kullanılan **dejenere** için **yozlaşmış, dejenere etmek** için **yozlaştırmak, dejenere olmak, dejenerasyona uğramak** içinse **yozlaşmak** sözleri rahatlıkla kullanılabilir. Örnek: *Yüzyıllar boyunca gittikçe yozlaşan ve millî olmaktan uzaklaşan değerlerimiz, artık özüne, aslına kavuşmalıdır.*

deklârasyon : Fransızca déclaration. "Bildirme, duyurma, ilân etme" anlamında Türkçede kullanılan bu söz, "kamuoyuna yapılan açıklama, bildiri" anlamıyla da geçmektedir. Bu söz için Kurulumuzun önerdiği karşılık **bildirge'**dir. Deklârasyon sözü yanında aynı kökten **deklâre etmek** ve **deklâre edilmek** kelimeleri de bulunmaktadır. Bunlardan **deklâre etmek** için **bildirmek, açıklamak, deklâre edilmek** için **bildirilmek, açıklanmak** fiilleri kullanılmalıdır. Örnekler: *Gazete, bundan bir ay önce yayımladığı bildirgede, bundan böyle doğru haber vereceğini, kavgalardan uzak kalacağını ilân etti. Bu husus, yetkili kimselerin ağızlarından resmen bildirilmedi. Hükûmet, bütün tedbirleri içeren orta ve uzun vadeli yeni bir paket ile kamuoyu önüne çıkmalı, neyi ne zaman yapacağını bildirmeli.*

dekoder : Fransızca decodeur. "Şifre çözücü" anlamındaki bu kelime için Kurulumuz, **çözücü** kelimesinin uygun bir karşılık olduğu kararına varmıştır. Örnek: *Çözücülerinizi Karum'daki Bosch bayiinden alabilirsiniz.*

dekolte : Fransızcadan dilimize geçen decolleté kelimesi *Türkçe Sözlük*'te, "1.Kollarının, göğüs ve sırtının bir kısmı açık kadın giysisi. 2.Açık." şeklinde anlamlandırılmıştır. Kurulumuz bu söz için **açık** veya **açık giysi** kelimelerinin uygun birer karşılık olduğunda birleşmiştir. Örnek: *Baloda türbanlı hanımların yanı sıra açık giysili hanımlar da vardı.*

dekont : Fransızca décompte. Dilimizde sık kullanılan bu söz, "ödenmiş veya ödenecek olan hesapların dökümü, kapatılan bir hesaptan yapılacak indirme" anlamlarında geçer. Kurulumuz, **hesap belgesi** sözünün dekont yerine kullanılabilecek uygun bir karşılık olduğunda birleşmiştir. Örnek: *Ödemeyi yaptıktan sonra hesap belgesini bankadan almayı unutmayın.*

demagog : lâf ebesi, lâfazan. Örnek: *Dün yapılan iktisat toplantısını özellikle lâf ebelerinin (lâfazanların) izlemesi gerekirdi.*

demagoji : Fransızca démagogie (halk avcılığı, lâf ebeliği). "Mugalâta" kelimesiyle de karşıladığımız demagoji için teklif ettiğimiz karşılıklar: **lâf ebeliği, lâfazanlık.** Örnek: *Konuyu ciddî olarak tartışmak yerine lâf ebeliğini (lâfazanlığı) tercih ediyor.*

demarke durum : boşta olma durumu.

demarke olmak : Fransızca démarqué (işareti, markası kaldırılmış*;* sporda markajdan kurtarılmış). "Boşta olmak veya rakip oyuncuların tutmasından (gölgelemesinden) kurtulmuş olmak" anlamında kullanılan bu söz için teklif edilen karşılıklar: **boşta olmak, sıyrılmak.** Örnek: *Ali, rakip oyuncuların gölgelemesinden sıyrıldı.*

demonstrasyon : Fransızca démonstration. Bunun için *Türkçe Sözlük*'te de önerildiği gibi **gösteri** sözünün kullanılması teklif edilmiştir. Örnek: *Karşı görüşte olanlar işi gösteriye dönüştürdüler.*

depar : Fransızca départ (yola çıkma, hareket, kalkış). "Yarışın başlama anı" anlamında kullanılan bu söz için teklif ettiğimiz karşılık: **çıkış.** Ancak bu kelimenin birleşik fiiller içinde farklı kullanılışları vardır. Onların karşılıkları da aşağıda gösterilmiştir.

depara kalkmak : hıza kalkmak.

depar atmak : hızlanmak.

depar hakemi : çıkış hakemi.

deparı atmak : hızlanış yapmak.

Örnekler: *Arif, o öldürücü hızlanışlarını yapamadı. Yücel, son dakikalarda hızlandı (hıza kalktı).*

departman : Fransızca département (bölüm; eyalet; bakanlık). Dilimizde mağazaların ve fakültelerin bölümleri için bazı kimselerce kullanılmaktadır. Oysa bu anlamda **bölüm** kelimesi Türkçenin güzel kelimelerinden biridir. Örnekler: *Fakültemizin Tarih bölümü; kadın giyimi bölümü; pazarlama bölümü; satış bölümü.*

deplâse olmak : yer değiştirmek.

deplâsman : Fransızca déplacement (yer değiştirme). 1. Takımın başka bir şehir veya ülkede oynaması. 2. Oyun sırasında oyuncunun yer değiştirmesi. Birinci anlam için teklif edilen karşılık: **yabancı saha.** Örnek: *Yabancı sahada oynamamıza rağmen başarı kazandık.*

deplâsmana çıkmak (gitmek) : yabancı sahaya çıkmak (gitmek).

İkinci anlam için karşılık: **yer değiştirme.**

depresyon : Fransızca dépression "çökme, göçme, çukurlanma, kuvvetten düşme" anlamlarındadır. Bu söz için önerimiz, **çöküntü** veya **ruh çöküntüsü**'dür. Örnek: *Ekonomide yaşanan çöküntü haziran sonu bilânçolarına yansıdı.*

destinasyon : Fransızcadan dilimize geçen, "gidilecek yer; gönderilen yer, hedef" anlamındaki bu kelimenin iki ayrı kullanımı için Kurulumuz (biletlerde) **varış yeri** ve (ticarette) **hedef** karşılıklarının kullanılmasını uygun bulmuştur.

determinist : gerekirci. Örnek: *Gerekirci felsefede tesadüflere yer yoktur.*

determinizm : Fransızca déterminisme (gerekircilik). "Aynı şartlarda aynı sebeplerin aynı sonuçları doğurması" anlamında bir felsefe terimi olan determinizm için daha önce uygun bir karşılık bulunmuştu: **gerekircilik**. Örnek: *Sıfır derecede suyun donması gerekirciliğin güzel bir örneğidir.*

detone (olmak) : Fransızca (patlamak, infilâk etmek; falso yapmak, perdeyi şaşırmak). Mecazen "aykırı düşmek" anlamına da gelir. Bizde daha çok müzik alanında kullanılan bu kelime için önerimiz **perdesizleşmek** veya **perdesi bozulmak**'tır. İsim olarak bu söz "patlama, falso yapma, aykırı düşme" anlamındadır. Bu kullanım için **perdesiz** karşılığı uygun görülmüştür. Örnekler: *Son zamanlarda ünlü tenor Pavorotti'nin bazı aryaları söylerken sesinin perdesizleştiği gözleniyor. Sanatçının sesi bu hafta kelimenin tam anlamıyla perdesizdi.*

devalüasyon : Fransızca dévaluation (bir ülkenin parasının yabancı bir paraya göre değerinin düşürülmesi, satın alma gücünün azalması). Bu kelimeye karşılık olarak **değer düşürme** kelimesi benimsenmiştir. Örnek: *İhracatı artırmak için değer düşürmeye başvurmak ilke olarak yasaklanmıştır.*

Aynı köke dayanan **devalüe olmak, devalüe etmek** biçimindeki kullanımlar ise, **değer düşürmek** sözüyle karşılanabilir. Örnekler: *Hafta içinde yaklaşık yüzde on değeri düşürülen para. Banka yetkilisi, döviz kurunun 6-8 oranında değerinin düşürüldüğünü belirtti.*

dezenformasyon : Lâtince desinformation. Dilimize "kasten yanlış haber yayarak gerilim yaratma yöntemi, tahrikçilik" anlamlarında Fransızcadan giren bu söze Kurulumuz, **yanıltma haber** ve **bilgi çarpıtma** karşılıklarını teklif etmektedir. Örnek: *Bazı siyasîler günümüzün moda sözü olan bilgi çarpıtma yöntemiyle göz boyama taktiğini sürdürmektedirler.*

diaspora : Fransızca diaspora. "Sürgünden sonra Yahudilerin dünyanın çeşitli yerlerine yayılması" anlamına gelen bu söz günümüzde başka tehcir ve göç olayları için de kullanılmaktadır. Kurulumuz, bu söz için **kopuntu** karşılığını önermektedir. Örnekler: *Yahudilerden Çinlilere kadar dünya, sayısız kopuntu gruplarını barındırır. Bütün kopuntuların ortak özelliği ise, terk edilen yurdun efsaneye dönüştürülmesinde odaklaşır.*

dijital : İngilizce digital (on esaslı numara sistemine ait.). Daha çok bilgisayar alanında kullanılan dijital için türetilen sayısal kelimesi artık dilimize yerleşmiştir. Kurulumuz da bu kelime için **sayısal** karşılığının kullanılmasının uygun olacağı görüşündedir.

dinamo : Fransızca dynamo (mekanik enerjiyi elektrik enerjisine çeviren alet). Sporda, mecazî olarak "sürükleyici oyuncu, güç kaynağı" anlamlarında kullanılmaktadır. Bu anlamlar için tekliflerimiz: **sürükleyici**, **güç kaynağı**. Örnekler: *Suat takımın sürükleyicisi idi. Bir güç kaynağı gibi oyunu götürdü.*

discount : İngilizce discount. "İndirim yapmak, tenzilât" anlamında ve özgün imlâsıyla dilimizde kullanılmaya başlanan bu kelime için Kurulumuz, **indirimci mağaza** ve **ucuzcu mağaza** karşılıklarını önermektedir. Örnek: *Türkiye'de indirimci mağazalar (ucuzcu mağazalar) arasındaki rekabet giderek artıyor.*

disk : Fransızca disque (disk; plâk). Spor, müzik vb. alanlarda dairevî, yassı cisimler için kullanılan bu kavrama bütün alanlarda şu karşılık uygun düşmektedir: **teker.**

disk atmak : teker atmak. Örnek: *Sporcumuz teker atmada rekor kırdı.*

disket : tekercik. Örnek: *Bilgisayar tekerciklerini saklamak çok daha rahat oluyor.*

diskjokey : İngilizceden Türkçeye geçen bu kelime disk-player kelimesine verilen karşılık örnek alınarak **tekerçalarcı** diye karşılanmıştır **(**kısaltması: **TÇ).** Örnek: *Sunucumuz tekerçalarcılık görevini de birlikte yürütüyor.*

disk-player : İngilizce disk (yassı, dairesel cisim) + player (çalan, çalmak için kullanılan cihaz). Kurulumuz bu söz için **tekerçalar** karşılığını önermektedir. Örnek: *Arçelik yeni müzik seti ve tekerçalarlarını büyük bir reklâm kampanyasıyla tanıttı.*

disponibilite : Fransızca disponibilité (kullanılabilirlik; elde bulunan ve kullanılabilecek durumda olan para; tasarruf; açığa çıkarılmış, bakanlık emrine alınmış). Dilimizde bankacılıktaki anlamıyla kullanılan disponibilite sözü için teklif ettiğimiz karşılık: **hazır para.** Örnek: *Bankaların hazır para yükümlülüklerinin artırılması, Merkez Bankasının işini kolaylaştıracak.*

disponibl değer : hazır değer.

distribütör : Fransızca distributeur (dağıtıcı). Bu kelime için dilimizde zaten **dağıtıcı** sözü vardır. Örnekler: *Şirketimizin Anadolu'nun çeşitli illerinde yüzden fazla dağıtıcısı bulunmaktadır. Otomobilin elektrik donanımında bir arıza var, galiba dağıtıcısı değişecek.*

diyetisyen : Fr. diéticien. Türkçede "diyet bilimi üzerine uzmanlaşmış kimse" anlamında kullanılan bu söze karşılık olarak Kurulumuz, **beslenme uzmanı** ve **perhiz uzmanı** kelimelerinin kullanılması gerektiği görüşündedir. Örnek: *Fransız beslenme (perhiz) uzmanının yöntemi, yağlarla karbonhidratları birbirine karıştırmamaya dayanıyor.*

dizayn : İngilizce design (plân, taslak, proje; gaye, amaç; fikir). Son zamanlarda, üretilecek, şekil verilecek alet ve nesnelerin çizimini anlatmak üzere sıkça kullanılan bu kelime için Kurulumuz **çizim** kelimesini teklif etmişti. Ancak grafik tasarımcısı İlhan Bilge'den aldığımız ve Türk Dili dergisinin Ağustos 1995 sayısında yayımladığımız mektupta, dizaynın karşılığı olarak "tasarım" sözünün yaygın olduğu ifade edilmektedir. Sayın Bilge'nin uyarısı doğrultusunda dizayn için teklif edilen karşılık: **tasarım.** Örnek: *Yarışmaya katılacak tasarımcılar, yeni tasarımlar geliştirecekler.*

dizayn edilmek : tasarımlanmak.

dizayn etmek : tasarımlamak.

dizaynır : tasarımcı.

done, data : Fransızca donnée, İngilizce data (veri, muta). Osmanlıcası, uzun hecelerle *muta* olan bu kavram için güzel bir karşılık bulunmuş ve bu karşılık yerleşmiştir: **veri.** Örnek: *Bütün bilgiler veri bantlarına kaydedildi.*

doping : İngilizce doping. Bir spor yarışması sırasında, vücuda üstün hareket ve enerji sağlamak için kullanılan uyarıcı ilâç. Doping kelimesi için teklifimiz **uyarıcı'**dır. Örnekler: *Karşılaşmadan önce uyarıcı kontrolü yapılıyor. Sporculara uyarıcı testi uygulandı.*

double bed : ikili yatak.

double team : İngilizce double (iki kat, çift) + team (takım). İki oyuncu tarafından baskı altına alınma. Teklif ettiğimiz karşılık: **çifte kıskaç**. Örnek: *Erman, Necati ve Levent tarafından çifte kıskaca alındı.*

double trap : çift uçurvur.

dripling : İngilizce dribbling. Bu söz, sözlüklerde "topu yavaş yavaş vurarak ileri götürmek" anlamındadır. Bu spor terimine karşılık olarak Kurulumuz, **top sürme** ve **sürüş** sözlerini önermiştir. Örnek: *Arif çok çalıştı, sahada âdeta mekik gibiydi. Özellikle yaptığı top sürmelerle (sürüşlerle) puan topladı.*

duayen : Fransızca doyen (en yaşlı, en kıdemli; dekan; baş papaz). Dilimizde birinci anlamıyla kullanılmaktadır. Bu anlam için şu karşılıkları teklif ediyoruz: **kıdemli, aksakal.** Hemen hemen bütün Türk lehçelerinde "yaşlı, kıdemli, kendisine danışılan kişi" anlamında "aksakal" kelimesi kullanılmaktadır. Örnekler: *Kendisine "Sen artık bürokratların kıdemlisi (aksakalı) oldun" dedim. İş dünyasının aksakalı (kıdemlisi) Vehbi Koç, dün güzel bir konuşma yaptı.*

dublâj : Fransızca doublage. Daha çok bir sinema terimi olarak dilimize geçen bu söz, "çekilmiş bir filmi sonradan seslendirme, yabancı dilde çekilmiş bir filmi yerli dile çevirme" anlamlarında kullanılır. Kurulumuz, bu kelime için **seslendirme** sözünün uygun bir karşılık olduğu görüşündedir. Dublâj yanında dilimizde aynı köke dayanan **dublâjcı** ve **dublâjcılık** kelimeleri de vardır. Bu sözler de seslendirme önerisine bağlı olarak **seslendirici** ve **seslendiricilik** şeklinde karşılanmalıdır.

duble : Fransızca double (iki kat, çift, çifte, katmerli). Bu kelime için önerimiz **çift**'tir. İçecek şeylerde ise duble sözü, **iki ölçü** sözüyle karşılanır.

dubleks : iki katlı.

E

economy class : İngilizce economy (ekonomi) + class (sınıf, zümre; mevki). Teklifimiz: **hesaplı orun.** Örnek: *Yolcuların çoğu hesaplı orunu tercih ediyor.*

editör : Fransızca éditeur. "Bir kitabı basım evine gidecek bir biçimde hazırlayan kimse, yayıma hazırlayan" anlamında dilimize geçen bu kelime için Kurulumuz, **yayımlayan** ve **yayımcı** kelimelerinin uygun birer karşılık olduğunda birleşmiştir. Örnek: *Bir derginin maksada uygun bir biçimde çıkarılmasında yayımcının (yayımlayanın) rolü büyüktür.*

efekt : İngilizce effect (radyo ve televizyon yayınlarında, tiyatro oyunlarında veya film seslendirmelerinde hareketleri izlemesi gereken seslerin tabiî kaynakların dışında optik, mekanik, kimyasal yöntemlerle gerçekleştirilmesi). Bu söz için Kurulumuzun önerdiği karşılıklar, **sesleme** veya **etkileme**'dir. Örnek: *Bu kısa film, birtakım özel seslemelerle seyircinin ilgisini topluyor.* **Görsel efekt** biçiminde çok geçen bu kullanımda ise **görsel etkileme** karşılığı daha uygun düşmektedir. Örnek: *Film, çarpıcı görsel etkilemeleri ile türünün klâsikleri arasına girmiş bir eser.*

efor : Fransızca effort (çaba, gayret; güç). Teklif ettiğimiz karşılıklar: **çaba, gayret, güç.** Örnek: *İnsan belirli iklim şartlarında belirli bir çaba (gayret, güç) sarf eder.*

egale etmek : Fransızca égale. "Etmek" yardımcı fiiliyle birlikte "eşitleme, derecesine ulaşma, eşit duruma getirme" anlamında kullanılan bu sözün Kurulumuz, **eşitlemek** fiiliyle karşılanabileceğini düşünmektedir. Örnek: *Atatürk Stadı Atletizm Salonu'nda yapılan yarışmaların son gününde 50 metre (B) yıldızlarda Şehnaz Taş kendisine ait olan 6.8'lik rekoru bir kez daha eşitledi.*

ekarte etmek : Fransızca écarté sözü "ayırma, uzaklaştırma, sapa, ücra" gibi anlamlara gelir. Dilimizde en fazla spor dalında kullanılır. Türkçe "etmek" fiiliyle çekime girer. Ekarte etmek kelimesine karşılık olarak dilimizde **elemek** ve **saf dışı bırakmak** sözleri vardır. Örnek: *Galatasaray Manchester'i eleyince (saf dışı bırakınca) yaptığımız çılgınlık ve çocuklukları düşünün bir kere.*

ekipman : Fransızca équipement (donatma, donatım; gereç, malzeme). Ekipman kelimesi için teklif ettiğimiz karşılıklar: **takım, donanım.** Örnekler: *Banka, inşaat aşamasında donanım desteği yapıyor. Yeni otomobil modellerimizde bundan sonra fabrikamızın ürettiği lâstikleri orijinal takımlar olarak göreceksiniz.*

ekoloji : Yunanca oikia (ev, konut) + logos (konu). Fransızca écologie. "Canlıların aralarındaki bağlantıları ve ortamlarıyla olan ilişkilerini inceleyen biyoloji dalı" anlamında kullanılan ekoloji sözü için zaten dilimizde var olan bir kelimeyi teklif ediyoruz: **çevre bilimi.** Örnek: *Çevre bilimi alanında uzmanlara ihtiyacımız var.*

ekolojik : çevreyle ilgili, çevre bilimiyle ilgili.

ekolojik denge : çevre dengesi. Örnek: *Termik santrallerin kirliliğe yol açarak, çevre dengesini bozduğunu biliyoruz.*

ekolojik felâket : çevre felâketi, çevre yıkımı. Örnek: *Orman yangını, bizim için bir çevre felâketidir.*

eksantrik : Fransızca excentrique. Dilimizde yaygın olarak "alışılagelmiş eğilimlere, töre ve davranışlara aykırı tutumu olan acayip, garip" anlamlarında kullanılan bu söz için Kurulumuz, genel anlamda **uçrak** kelimesini önermektedir. İnsanın genel niteliklerini anlatmak için dilimizde var olan **tuhaf, garip, acayip** kelimelerinin duruma göre eksantrik sözü yerine kullanılabileceği unutulmamalıdır.

ekspedisyon : Fransızcadan dilimize giren ve "gezi, gezinti, sefer" anlamındaki bu kelimeye karşılık olarak Kurulumuz, dilimizde zaten var olan **sefer** kelimesinin kullanılması gerektiği görüşündedir. Örnek: *Balıkesir-İstan-bul Dağcılık Kulübü tarafından düzenlenen Kazdağı seferi, geçtiğimiz hafta sonu yapıldı.*

eksper : Fransızca ekspert. "Belirli bir konudan veya alandan iyi anlayan, iyiyi, kaliteliyi seçebilen uzman" anlamında dilimizde kullanılan bu kelime *tütün eksperi, sigorta eksperi* biçimlerinde sıkça kullanılır. Bu söz için Kurulumuz, **uzman** sözünü kabul etmiştir. Örnek: *Gazetenin sigortadan para almasını sağlayan raporun altında uzman olarak onun imzası bulunuyordu.*

ekspertiz : Fransızca ekspertise. "Uzmanlarca (eksperlerce) yapılan inceleme, keşif, muayene" anlamında ticarî hayatta kullanılan bu kelimeye karşılık olarak Kurulumuz **uzman incelemesi** sözünü önermektedir.

ekspertiz raporu tamlamasında da bu söz yer almaktadır. Bunun içinse önerimiz **uzman raporu'**dur. Örnek: *Uzman raporlarında hasarın kısmî olduğu, hatta bazı makinelerde hiç hasar bulunmadığı belirtiliyordu.*

eksperyans : Fransızca expérience (deney; deneme; deneyim, tecrübe). Bu kelimenin karşılıkları dilimizde zaten vardır: **deneme, deneyim, tecrübe.** Örnek: *Benim için güzel bir deneme (deneyim, tecrübe) oldu.*

ekspozisyon : Fransızca exposition (serme, sergileme; sergi). Son zamanlarda basında sıkça görmeye başladığımız bu kelimeye hiç ihtiyacımız yoktur; çünkü bu kavram için dilimizde çok güzel karşılıklar vardır: **sergileme, sergi.** Örnek: *Dört gün devam edecek sergiye ilgi hayli fazla.*

ekspozisyon günleri : sergileme günleri.

ekstre : Fransızca ekstrait (öz, ruh, hülâsa; seçme parçalar, seçmeler; suret, kopya). Bankacılık faaliyetlerinin yoğunlaşmasıyla birlikte yaygınlaşmaya başlayan bu söze Kurulumuz, genel anlamda **öz,** ekonomide geçen anlamıyla **özet** ve **hesap özeti** karşılıklarının uygun olacağını kararlaştırmıştır. Örnek: *Bankadan 7500 dolar tutarında bize ait olmayan alışverişlerle dolu bir hesap özeti geldi.*

ekstrem : Fransızca extréme. Bu Fransızca kelime dilimizde uzun zamandan beri kullanılagelmektedir. Kurulumuz ekstrem sözü yerine, **aşırı** veya **uç** kelimelerinin uygun birer karşılık olduğu görüşündedir.

eliminasyon : Fransızca élimination (eleme, çıkarma, dışarıda bırakma). Bu sözün dilimizde zaten karşılığı vardır: **eleme.** Örnek: *Takımlar iki ayrı grupta tek maçlık eleme sistemi ile karşı karşıya gelecek.*

elimine etmek : elemek.

elimine olmak : elenmek.

e-mail : İngilizce electronic mail. "Bilgisayarlar veya bir ağ içindeki belli gönderim merkezleri arasında elektronik bilgi iletişimi" anlamındaki bu kelime için basın yayın organlarında bir kısım yazarlar **e-posta** terimini kullanmaktadırlar. Kurulumuz bu kelime için *elektronik mektup*'tan kısaltılan **elmek** sözünün uygun bir karşılık olduğu görüşündedir. Örnek: *Geliştirilen bu sistemle otomobil kendi yönünü kendisi bulmakla kalmayıp sürücüsüne gelen elmekleri sesli olarak okuyor.*

emisyon : Fransızca émission (piyasaya çıkarma; dışarı çıkarma; yayma). "Kâğıt para, tahvil, bono vb. menkul değerlerin piyasaya sürülmesi" anlamında kullanılan bu terim için teklif ettiğimiz karşılık: **sürüm.** Örnek: *Dengeyi tutturabilmek için faizlerin yüksek, sürümün sınırlı tutulması gerekmektedir.*

emisyon primi: sürüm primi (hisse senetlerinde).

empati : İngilizce empathy. "Bir başkasının duygularını anlayabilme" anlamında kullanılan bu kelime için teklif ettiğimiz karşılık: **duygudaşlık.** Örnek: *Derneğimiz bir duygudaşlık olma yolunda.*

empoze : Karşılığı: **dayatılmış.** Örnek: *Dayatılmış fikirlerle sağlıklı bir sonuca ulaşılamaz.*

empoze etmek : Fransızca imposer (zorla kabul ettirmek). Son zamanlarda bazı yazarlarımızca kullanılan **dayatmak** bizce de uygun bir karşılıktır. Örnek: *Yukarıdan dayatılan bu kararları kabul etmemiz mümkün değildir.*

emprovizasyon : Fransızca improvisation. "Şiir veya müzikte hazırlanıp düşünmeden, birdenbire, içe doğduğu gibi söyleme veya çalma" anlamında kullanılan bu kelime için dilimizde zaten **doğaçlama** karşılığı vardır ve kullanılmaktadır. Kurulumuz ayrıca *emprovizasyon*a karşılık olarak **doğmaca** sözünü de önermektedir.

endeks : Fransızca index. Dilimize önceleri indeks şeklinde ve sadece "dizin" anlamıyla girmiş bulunan bu söz son zamanlarda endeks söyleniş ve yazılışıyla ve çeşitli türevleriyle başka anlamlarda da yaygınlaşmaya başlamıştır. "Alfabetik liste" anlamındaki **dizin** kelimesi, dilimize artık yerleşmiş bulunan güzel bir Türkçe kelimedir. Bir konudaki çeşitli merhale ve durumları gösteren liste ve tablolar için de dilimizde bir karşılık vardır: **gösterge.** Örnekler: "Geçim endeksi" yerine *"geçim göstergesi",* "fiyat endeksi" yerine *"fiyat göstergesi" . Borsa Bileşik Göstergesi.*

endeksleme, endekslenme : Teklif ettiğimiz karşılıklar: **ayarlama, ayarlanma.** Örnek: *Bütün politikalar yerel seçimlere ayarlanmış görünüyor.*

endeksli : Son zamanlarda bu kelime, ekonomide veya başka konuların ekonomik ifadeyle anlatılmasında "ayarlı, bağlı" anlamlarında sık sık kullanılmaktadır. Dilimizdeki **ayarlı, bağlı** kelimeleri bu kavramı rahatça karşılayabilir. Örnekler: *Dolara ayarlı, dolara bağlı, ayarlı tahvil. Her şey seçimlere bağlı.*

endirekt (atış) : Fransızca indirect (dolaşık; dolaylı). Kasıtlı olmayan bir hata için verilen, ancak gol olabilmesi için topun ikinci bir oyuncuya daha dokunması gereken ceza (vuruşu). Karşılığı: **çift vuruş.** Örnek: *Kemal'in hatası çift vuruşla cezalandırıldı.*

endoskop : Fransızca endoscope. Tıp alanında "İnsan vücudunun herhangi bir boşluğunu muayeneyi kolaylaştırmak için aydınlatıp görünür hâle getiren alet" anlamında kullanılan bu kelimeye Kurulumuz, **içgörür** karşılığını teklif etmektedir.

endoskopi : iç görüm. Örnek: *Ülser teşhisinde iç görüm ile mideden doku örneği alınıyor.*

endoskopik : iç görümlü.

enfeksiyon : Fransızca infection. Dilimizde tıp alanında kullanılan bu terim, "organizmada hastalığa yol açan bir mikrobun genel veya yerel gelişmesi, yayılması" anlamındadır. Kurulumuz enfeksiyon için tarihî metinlerimizde geçen **yangı** sözünü karşılık olarak teklif etmektedir. Ayrıca yerine göre **iltihap** ve **bulaşma** kelimeleri de kullanılabilir. Örnek: *Radyasyon, kan üreticisi olan kemik iliğini tahrip ederek vücudun yangı (iltihap, bulaşma) ve kanamalar karşısındaki direncini kırar.*

enflâsyon : Fransızca inflation (piyasadaki para miktarı ile malların ve satın alınabilir hizmetlerin toplamı arasındaki açığın büyümesinden ortaya çıkan ve fiyatların toptan yükselmesi, para değerinin düşmesi biçiminde kendini gösteren ekonomik süreç, para şişkinliği). Bu kelimenin *Türkçe Sözlük*'te de belirtildiği gibi **para şişkinliği** sözüyle karşılanması uygun görülmüştür. Para şişkinliği bazı kullanımlarda yalnızca **şişkinlik** olarak da enflâsyon sözünü karşılamaktadır. Örnekler: *Ağustos ayının şişkinlik rakamları bugün açıklanıyor. Gelişmiş ülkelerde yıllık para şişkinliği olarak yüksek bulunacak rakamlar, bizde aylık para şişkinliğini ifade ettiği zaman bir bayram yapmadığımız kalıyor.*

enformasyon : Fransızca information. "Danışma, tanıtma, haber alma, haberleşme" anlamlarında Türkçede kullanılan bu kelimeye Kurulumuz, **bilgilendirme** karşılığını teklif etmektedir. Örnek: *Türkiye Internet bilgilendirmesinde oldukça ileri bir seviyede.*

enjeksiyon : Fransızca injection. Tıp alanında "iğne yapma, iğne vurma" anlamına gelen bu söz, dilimizde "sokma, sürme, akıtma, katma" gibi değişik anlamlarda da kullanılmaktadır. Kurulumuz, bu sözün ekonomideki anlamı için **akıtma** karşılığını önermektedir. Bunun dışında tıptaki kullanım zaten **iğne yapma,**

iğne vurma biçiminde karşılanmış ve dile yerleşmiştir. Örnekler: *Borsanın gerilemeye başladığı ortamda, piyasaya önemli ölçüde para akıtması yapıldı. Piyasalara bu hafta yaklaşık 30 trilyon lira akıtılacak.*

enstalâsyon : Fransızca installation. Dilimizde son zamanlarda sık kullanılmaya başlayan bu söz daha çok "tesis etme, döşeme, yerleştirme" anlamıyla geçmektedir. Kurulumuz bu söz için **yerleştirme** karşılığını önermiştir. Örnek: *Sanatçı, 1968'den bu yana yerleştirme tekniği ile çalışmalar üretmeye başladı.*

enstantane : Fransızca instantané (bir anlık; ansızın). Bir anlık görünüşü, durumu anlatmak üzere dilimizde kullanılan enstantane için teklifimiz: **anlık (görünüş).** Örnekler: *İlham anlık bir olaydır. Biraz önce izlediğimiz anlık görünüşün hemen fotoğraflanması gerekirdi.*

enstrüman : Fransızca instrument (alet, makine, cihaz; çalgı, saz; senet, evrak). Bu kelime dilimizde son zamanlara kadar daha çok **çalgı aleti** anlamıyla kullanılmıştır. Bir müzik terimi olarak Türkçeye yerleşen bu söz, ekonomi alanında da kullanılmaya başlanmıştır. Bu anlamı için Kurulumuz, **malî belge** sözünü önermektedir. Örnek: *Riski sevmeyenlerin ilgi odağı olan yatırım fonları, 1993 yılında en çok talep gören malî belgelerden biri oldu.*

enstrümantal : sözsüz.

ent : İngilizce hand (el). Futbolda, kaleci dışındaki oyuncuların topa el ve kol ile müdahale etmesi. Karşılığı: **elle oynama.**

ent var : el var.

ent yapmak : elle oynamak.

Örnek: *Küçük Ahmet elle oynayınca, hakem düdüğünü çalarak "el var" dedi.*

entegrasyon : Fransızca integration. Son zamanlarda insanların bir toplumla bütünleşmesini, uyumunu anlatmak için sık kullanılan bu söz için teklif edilen karşılıklar: **bütünleşme, uyum.** Örnek: *Türk işçilerinin Alman toplumuyla bütünleşmesi (uyumu) kolay olmuyor.*

entegre : Sanayi, teknoloji ve plânlama alanında birçok sıfat tamlamaları kuran entegre sözü için teklif ettiğimiz karşılık: **bütünleşmiş.** Örnekler: *Bütünleşmiş sanayi, bütün-leşmiş tesis, bütünleşmiş devre, bütünleşmiş plân.*

entegre olmak : Karşılığı: **bütünleşmek, uyum sağlamak.** Örnek: *Portekizliler Ortak Pazar ülkeleriyle tamamen bütünleştiler.*

enterkonnekte : İngilizce interconnect (bir elektrik veya makine güçleri taşıyanlar arasında bağ kuran şebeke). Kurulumuz bu kelime için **bağlaşımlı** karşılığını önermiştir. Örnek: *Avrupa'ya gaz ileten bir bağlaşımlı gaz hattından Türkiye'nin beslenmesi kararlaştırıldı.*

entertaiment : İngilizce entertaintment (eğlence). Türkçede zaten eğlence sözüyle karşılanan bu kavramın kullanılmasına hiç gerek yoktur. Kurulumuz da bu söze karşılık önermek yerine **eğlence** sözünün hatırlatılmasını ve kullanılmasını uygun bulmaktadır.

envanter : Fransızca inventaire (1.Bir ticaret kuruluşunun para, mal ve diğer varlıklarıyla genel olarak borçlu ve alacaklı durumlarını nicelikleri ve değerleriyle ayrıntılı olarak gösterme. 2.Bu durumu gösteren çizelge.) Kurulumuz, bu kelime için **döküm** sözünü önermiştir. Örnek: *Bu uçakların aşınma (yıpranma) payları sıfır olsa bile dökümleri yüksek meblâğlara ulaşmaktadır.*

epikriz : İngilizce epicrisis. Tıp alanında kullanılan bir terim olan bu kelime için Kurulumuz, **çıkış özeti** karşılığının kullanılmasını önermektedir. Örnek: *Nöroloji servisi Şefi Prof. Dr. H. Forta'nın da imzasının bulunduğu çıkış özetinde, yüzünün sağ tarafı ile sağ bacağındaki uyuşma nedeniyle servise yatırılan sanatçının gırtlak kanseri tedavisi gördüğü de belirtiliyor.*

episot : Fransızca épisode. "Bir roman veya hikâyede ikinci derecede bir olay" anlamında dilimizde kullanılan bu söze karşılık olarak Kurulumuz, **dilim** kelimesini önermiştir. Örnek: *Oyunun dokuzuncu dilimindeki konuşmaları daha canlı bir biçimde değiştirmiş.*

ergonomi : Fransızca ergonomie (iş bilimi). "Verimliliği artırmak için; çalışanların, yerin, zamanın ve araçların en iyi şekilde kullanılması yöntemlerini araştıran bilim dalı" anlamındaki ergonomi terimi için teklifimiz: **iş bilimi**. Örnek: *İş biliminin özünde, ürün ve insan ilişkilerinin en yüksek seviyede uyumlu bir bütün oluşturması ilkesi vardır.*

ergonomik : işe yarar, işe uygun. Örnek: *Mobilyalarımız, özgün tasarımları ve işe uygun yapıları ile iş yerinizdeki rahatınız için üretildi.* Aynı kavram için **elverişli** sözü de kullanılabilir.

eskalâsyon : Fransızca escalation. Türkçede daha çok "fiyatlarla ilgili olarak yükseltme, artırma" anlamlarında kullanılan bu söz için Kurulumuz, **tırmanış** karşılığını önermektedir.

eskort : Fransızca escort. Bu söz "koruma, muhafız takımı" anlamındadır. Dilimizde ise daha çok "güvenlik amacıyla ilgiliyi takip eden araç" anlamında kullanılmaktadır. Kurulumuz bu söze karşılık olarak **koruma aracı** kelimesini önermektedir. Örnek: *Tören alanına hareket eden başbakana koruma araçları eşlik etti.*

esoterik : İngilizce esoteric. Daha çok astroloji alanında kullanılan bu kelime belirli bir grup tarafından anlaşılan veya onlara hitap eden "özel, anlaşılması zor, gizli her türlü bilgi" anlamındadır. Kurulumuz, bu sözün sıfat ve isim olarak kullanıldığını göz önünde bulundurarak, isim durumunda (bir akımı, bir dalgayı ifade edecekse) **gizlem,** sıfat durumunda ise **gizlemli** kelimelerini önermektedir. Örnekler: *İnsanların doğumunda yıldızların çizdiği tabloyu esas alarak hayatı yorumlayan astroloji, insanların en yakından takip ettiği gizlem dalıdır. Batı insanının Uzak Doğu'nun gücünü doğadan alan gizleme yani sihirli yöntemlere olan merakının gün geçtikçe arttığı belirlendi.*

espionnage : Batı dillerinden dilimize geçen ve arada bir kullanılmaya başlanan bu söz yerine Kurulumuz, **casusluk** veya **çaşıtlık** kelimelerinin uygun birer karşılık olduğu görüşündedir.

Dilimizde bu sözün yanında bir de **kontrespiyonaj** kelimesi bulunmaktadır. Bu söze karşılık olarak ise **karşı casusluk** kelimesi kullanılmalıdır. Örnek: *Onun, örgütün müsteşar yardımcılığına veya Karşı Casusluk Dairesi Başkanlığına atanacağı öğrenildi.*

establishment : İngilizce establishment (kurum, müessese, mağaza; ileri gelenler). Gazetelerde sıkça rastladığımız establishment, her ne kadar **kurum, ileri gelenler, seçkinler, egemen güçler, kodamanlar** anlamlarının hepsini içeriyorsa da bazı yazarların kelimeyi tam olarak hangi anlamıyla kullandıkları anlaşılamamaktadır. Dolayısıyla hangi anlam kastediliyorsa o kelime söylenmelidir.

estamp : Fransızca estampe. "Metal, tahta vb. maddeler üzerine kazıldıktan sonra basılan resim" anlamına gelen bu kelime için Kurulumuzun önerisi **oyma baskı'**dır. Örnek: *Oyma baskı tekniği, XV. yüzyılın başında tahta ve bakır üzerine gravür şeklinde ortaya çıkmıştır.*

eşelmobil : Fransızca échell mobille. Dilimizde "üretilen mal ve değerlerin iniş çıkışına göre tespit edilen ücret ödeme sistemi" anlamında kullanılan bu söze karşılık olarak Kurulumuz, **değişken ölçü** karşılığını önermektedir. Örnek: *Bu yılın bütçesinin denk bir bütçe olacağını ileri süren bakan, çalışanların maaşlarının dolar üzerinden sabit olarak değişken ölçü sistemiyle ödeneceğini bildirdi.*

etap : Fransızca étape. "Bir yarışın belirli bir uzaklığı kapsayan bölümlerinden her biri" anlamına gelen bu söze karşılık olarak Kurulumuz, kullanım yerine göre **adım, basamak,** sporda ise **konak** kelimelerini teklif etmektedir.

Euro : Avrupa Birliği'nin ortak para birimi. Kurulumuz bu kelimenin Türkçe telâffuzunda ortaya çıkacak olan sorunları göz önüne alarak **Avro** söyleyişini benimsemiştir.

exhibition center : İngilizce exhibition (sergi) ve center (merkez) sözlerinden oluşan bu birleşik kelime için Kurulumuz **sergi merkezi** ve **sergi sarayı** karşılıklarının benimsenmesini kararlaştırmıştır.

extranet : dış ağ.

eyeliner : İngilizce eye-liner. *Göz* ve *hat* anlamlarına gelen ve iki sözden oluşan bu birleşik kelime bir kozmetik terimi olarak dilimize girmiştir. Kurulumuz, bu yabancı kelimenin **göz kalemi** sözüyle karşılanmasını önermektedir.

F

factoring : İngilizce factoring. "İhracatçının ihracattan doğan alacaklarının büyük bir bölümünün malın yüklenmesinden hemen sonra, kalan kısmının ise para malı alandan tahsil edildiğinde bir aracı banka tarafından ödenmesini sağlayan kredi veya yatırım tekniği." Kurulumuz factoring sözüne karşılık olarak kullanım yerine göre **aracı** (kurum veya şirket) ve **aracılık** sözlerini önermektedir. Örnekler: *Bankanın sahibi, aracılık alanında faaliyet gösteren 10 milyar lira sermayeli bir şirket kurdu. Banka, aracı şirketlerin hesaplarına müdahale edemiyor.*

fair-play : İngilizce fair (güzel; zarif; dürüst) + play (oyun). Sporda "dürüst oyun" anlamında kullanılan bu terim için biz de **dürüst oyun** karşılığını teklif ediyoruz. Örnek: *Stutgart'ta pazar akşamı bir dürüst oyun ödülü verilecek.*

faks : Fransızca fac-similé (tıpkı basım) sözlerinden kısaltma. "Yazı, resim vb. belgelerin kopyasını uzaktaki bir yere aktaran makine" anlamında kullanılan faks için teklif ettiğimiz karşılık: **belgegeçer. (**kısaltması: **belgeç)** Örnek: *Belgegeçer makineleri son günlerde çok pahalandı.*

fakslamak : belgegeçerle göndermek. Örnek: *Sabahın altısında belgegeçerle gönderilen yazıları aldım.*

farmakolog : ilâç bilimci. Örnek: *1998 Nobel Tıp ödülünü kalp ve damar hastalıklarıyla ilgili araştırmalar yapan üç ilâç bilimci kazandı.*

farmakoloji : Fr. pharmacologie. "İlâçların etkisini ve kullanılışını inceleyen bilim dalı" anlamında kullanılan bu kelime için Kurulumuz dilimizde zaten var olan **ilâç bilimi** sözünü benimsemiştir.

fast break : İngilizce fast (çabuk, tez, hızlı) + break (kırma, parçalama, bozma). Basketbolda, karşı tarafın toparlanmasına fırsat vermeden yapılan hızlı hücum. Teklif edilen karşılıklar: **hızlı akın**, **hızlı hücum.** Örnek: *Takımımız, hızlı akınlarla (hücumlarla) rakibini bunalttı.*

fastfood : İngilizce fast (çabuk, tez; hızla) + food (yemek, yiyecek, besin). Dilimizde son zamanlarda "ayaküstü yemek, atıştırmak" için kullanılmaktadır. Teklif ettiğimiz karşılık: **ayaküstü** (yemek, yiyip içmek, atıştırmak). Örnek: *Ayaküstü bir şeyler yiyip hemen gidelim.* Bu tür lokantalara da **ayaküstü** denebilir. Örnek: *Şu ayaküstü lokantasında bir şeyler atıştırıp işimize bakalım.* Ayrıca yeni açılan büyük mağazalarda fastfood bölümleri bulunmaktadır. Bunun için teklif ettiğimiz karşılık: **hazır yemek (bölümü).**

faul : İngilizce fault (hata, kusur, kabahat). Sporda kurallara aykırı hareket. Teklif ettiğimiz karşılık: **hata.**

faul vuruşu : hata vuruşu. Örnek: *Hata vuruşunu İlker yapıyor.*

fauna : Lâtince. "Belirli bir bölgede yetişen her türlü hayvanın hepsi" anlamında kullanılan bu söz için daha önce "direy" sözü önerilmiş, ancak tutunamamıştır. Kurulumuz, bu ayki toplantısında fauna sözüne karşılık olarak **hayvan varlığı** kelimesini önermiştir. Örnek: *Van Gölü çevresinin hayvan varlığı çeşitlilik gösterir.*

fenomen: Fransızca phénomène (olay; şaşılacak şey; görüngü). Yunanca "phainomena"dan. Felsefede "somut, algılanabilir ve denenebilir olay ve nesne" anlamında kullanılan fenomenin bu anlamı için güzel bir karşılık daha önce teklif edilmişti: **görüngü.** Örnek: *Kant'a göre biz ancak görüngüleri bilebiliriz.*

fenomenizm: görüngücülük. Örnek: *Görüngücülük, bilgi alanının görüngülerle sınırlı olduğunu kabul eder.*

Fenomen kelimesi felsefî anlamı dışında günlük dilde de yaygın biçimde kullanılmaktadır. Bu kullanılış için teklifimiz: **(şaşılacak) olay.** Örnekler: *Hayretten titretecek bir olay karşısında bulunuyoruz. Adam, olay hâline geldi.*

fermantasyon : Fransızca fermantation sözü "mayalanma" demektir. Organik maddelerin bazı mikroorganizmalarca salgılanan enzimler etkisiyle uğradığı değişikliktir. Bu söz için Kurulumuz, dilimizde zaten var olan **mayalanma** sözünün kullanılmasını önermektedir. Örnek: *Yoğurtta bulunan süt şekerinin, midede mayalanmaya uğramadan bağırsaklara geçtiği ve kokuşma yapan mikroorganizmaların gelişmesini engelleyerek insan ömrünü uzattığı bildirildi.*

figürasyon : Fransızca figuration. "Bir şeyi belirli bir şekle sokma, hareketi figürlerle sunma, sembollerle anlatma" anlamlarında olan bu kelime için Kurulumuz, **biçimleme** karşılığını önermiştir.

fiks mönü : Fransızca fix (sabit) + menu. Karşılığı: **tek liste.** Örnek: *Gideceğimiz aş evinde tek liste uyguluyorlar.*

fikstür : İngilizce fixture (sabit şey). Yarışmaların zaman ve sırasını belirleyen çizelge. Teklif edilen karşılık: **karşılaşma takvimi**, **takvim**. Örnekler: *Takımımızın büyük bir takvim avantajı var. Karşılaşma takvimi henüz belirlenmedi.*

fikşın : İngilizce fiction (hayalî olay ve kahramanlardan oluşan eser, kurmaca eser). Teklif edilen karşılık: **kurgu.** Örnek: *Roman, hikâye, masal, film ... bunların hepsi birer kurgudur.* Science-fiction için **bilim-kurgu** karşılığı dilimizde zaten yaygınlaşmıştır.

fiktif : Fransızca fictif, İngilizce fictive (hayalî, uydurma, sahte). Teklif edilen karşılık: **kurmaca.** Örnek: *Roman kurmaca bir yapıya sahiptir.*

filibustering : Bir politika terimi olan ve İngilizceden dilimize giren filibuster, "bir kanunun kabul edilmesini önlemek için, konuyla hiç ilgisi olmayan konuşmalar yaparak kürsüyü işgal etmek" anlamını taşımaktadır. Dilimizde bu tür davranışlar için engelleme kelimesi kullanılmaktadır. Kurulumuz, **engelleme** karşılığının uygun olacağı görüşündedir. Örnek: *ABD Senatosunun en meşhur engelleme örneklerinden ilki 1935 yılında Franklin Roosevelt'in başkanlığı sırasında yaşanmış.*

filtre : Fransızca filtre. "Karışmış hâlde bulunan maddeleri birbirinden ayırmaya yarayan alet, süzgeç veya objektifin önüne takılan ve renk tonlarını ayarlamaya yarayan cam" anlamındaki bu söz için Kurulumuzun önerisi, **süzek'**tir. Örnekler: *Çay makinemiz üstün Swiss Gold süzeği ile son derece ekonomik ve kullanışlıdır. Baca bağlantısı olmayan evler için karbon süzek takabilme imkânı vardır.*

final : Fransızca finale (son karşılaşma). Final ve onunla ilgili kullanışlar için şu karşılıkları teklif ediyoruz. Final: **sonuç, sonuç karşılaşması**; final maçı: **sonuç karşılaşması** (maçı); yarı final: **yarı sonuç**; çeyrek final: **çeyrek sonuç**; finale kalmak: **sonuca kalmak**; yarı finale kalmak: **yarı sonuca kalmak**; finalist: **sonuç oyuncusu**, **sonuç takımı**, **sonuç yarışması**. Örnekler: *Anadolu Lisesi yarı sonuçta Ankara'yı temsil edecek. Millî takımımız çeyrek sonuca kaldı. Karşı takımı 4-3 yenerek sonuç takımı olmaya hak kazandı.*

final four : İngilizce final (son) + four (dört). Elemeli oyunlar sisteminde son dört takım(a girmek). Teklif ettiğimiz karşılık: **son dört.** Örnek: *Takımımız, önce üst küme, sonra da son dört hakkını elde edecektir.*

finansman : Fransızca financement. Ekonomi alanında kullanılan bu söz, "bir girişimin işleyebilmesi, üretilebilmesi için gerekli olan para ve krediyi sağlama işi" olarak tanımlanır. Kurulumuz bu söz için, **para desteği** karşılığını önermiştir. Ancak bu alanda finansman sözünden başka finans, finansör, finansal, finanse etmek, finanse edilmek gibi başka kullanımlar da vardır. Kurulumuz, bu sözler için de aşağıdaki karşılıkları önermektedir:

finans : maliye, malî işler, para işleri.

finansal : malî.

finanse edilmek : parayla (paraca) desteklenmek.

finanse etmek : parayla (paraca) desteklemek.

finansör : para destekçisi, malî destekçi.

Örnekler: *Türkiye'nin sorumlulukları söz konusu olduğunda projelerin para desteği aksatılmadan karşılanacaktır. Yabancı şirket 3 milyarı bulan para desteğini temin etti. Biz şirketin en büyük para destekçisiydik.*

finiş : İngilizce finish (bitme, bitirme). Yarışın bitmesi; yarışın bittiği yer veya çizgi anlamlarında kullanılan bu söz için teklif ettiğimiz karşılık: **varış.** Örnek: *Koşucular varışa iyice yaklaştılar.*

finişe kalkmak : varış için hızlanmak.

firmware : İngilizce firmware. Bu söz için Kurulumuz, **bellenim** karşılığını kabul etmiştir.

first-class : İngilizce first (birinci, ilk) + İngilizce class (sınıf, zümre; mevki). Uçaklarda birinci mevki için kullanılmaktadır. Bu terim için çeşitli Türk lehçelerinde "yer, mevki, makam" anlamına gelen "orun" kelimesini kullanarak şu karşılığı teklif ediyoruz: **birinci orun.** Örnek: *Birinci orunlu ilk uçuşlar salı günü başlıyor.*

first lady: İngilizce first (ilk, birinci, baş) + lady (hanım, hanımefendi). Son zamanlarda basınımızda "cumhurbaşkanının hanımı" anlamında kullanılan bu terim için teklifimiz: **başhanımefendi.** Örnek: *Başhanımefendinin bazı demeçleri eleştiriliyor.*

fitness center : İngilizce fitness (liyakat; uygun ve yerinde oluş; sıhhatte oluş) + center (merkez). Kurulumuz bunun yerine **sağlıklı yaşam merkezi** sözünün kullanılmasını önermiştir. Örnek: *Boğaziçi Üniversitesinin Boğaz manzaralı havuzundan sonra sağlıklı yaşam merkezi de hizmete girdi.*

fizibilite : İngilizce feasybility (yapılabilirlik, uygulanabilirlik). "Herhangi bir girişimin işletme ve ekonomi yönlerinden durumunu önceden tespit etme" anlamında kullanılan fizibilite için teklif ettiğimiz karşılık: **uygulanabilirlik.** Örnekler: *Ülkemizde milyarların harcanması için kararlar alınırken, uygulanabilirlik, çoğunlukla ikinci plânda kalıyor. Yatırım projeleri uygulanabilirlik hesaplarına dayanır.*

fizyoterapi : Fransızcadan dilimize giren, "hastalıkları su, ışık, ısı, hava ve elektrik gibi fiziksel yöntemlerle tedavi" anlamındaki fizyoterapi için Komisyonumuz **fizik tedavi** karşılığının kullanılmasını uygun bulmaktadır.

fizyoterapist : fizik tedavi uzmanı.

flâş : İngilizce flash (fotoğraf lâmbası; fotoğraf lâmbasının ışığı; önceliği olan çarpıcı haber veya müzik parçası). Her kavram için ayrı ayrı terimler kullanılması uygun bulunmuştur.

Fotoğraf lâmbası için: **çakar.** Örnek: *Fotoğraf makinesinin çakarı yanmadı.*

Fotoğraf lâmbasının ışığı için: **çakıntı.** Örnek: *Fotoğrafı çakıntı ile çekersek daha net görüntü elde edebiliriz.*

Çarpıcı müzik parçası ve haber için: **çarpıcı, gözde.** Örnekler: *Petrol anlaşmasıyla ilgili haber, günün en çarpıcı haberiydi. Son yılların gözde ismi; son yılların gözde parçası.*

flash-back : İngilizceden imlâsı ve telâffuzu ile dilimize mal edilmeye çalışılan ve "geçmişteki bir olayı, gösterilen olay arasında yeniden veren sinema çekimi" anlamına gelen bu kelime için Kurulumuz, **geriye**

dönüş sözünü önermektedir ve bunun flash-back'ı karşılayacağı kanaatindedir. Örnek: *Önceki gün ekranda şu "Yukarıdakiler"i izlerken birden zihnimde bir geriye dönüş olayı yaşadım.*

flora : Lâtince. "Belirli bir bölgede yetişen bitkilerin hepsi, bitki örtüsü" anlamında kullanılan bu söz için daha önce "bitey" kelimesi önerilmiş, ancak tutunamamıştır. Kurulumuz, flora için **bitki varlığı** sözünün uygun bir karşılık olduğunda birleşmiştir. Örnek: *Türkiye'deki dağların bitki varlığı üzerinde çeşitli araştırmalar yapılmış, büyük bir bölümü de yayımlanmıştır.*

forex : İngilizce "for an exchange" sözünün kısaltılmış şekli olan bu kelime "yabancı para" anlamındadır. Forex şeklinde kullanılması dilimize aykırıdır. Türkçemizde zaten **döviz** ve **yabancı para** karşılıkları bulunmaktadır.

formasyon : Fransızca formation (meydana getirme, oluşturma; kurma, kurulma). Dilimizde "şekil alma" anlamında kullanılan bu kelime için teklifimiz: **biçimlenme.** Örnek: *Oyuncular, biçimlenmelerini tamamlamış, yetenekli oyuncular.*

format : İngilizce format. "Boyut, ölçü, kitap boyutu" anlamında dilimizde kullanılan bu söz için Kurulumuz, **boyut** veya çokluk ekiyle **boyutlar** kelimelerini önermektedir. Örnekler: *Masrafı ve maliyeti düşünerek daha ucuz boyutları seçiyorlar. Gazetenin bu boyutlarla çıkması ek masraflar gerektiriyor.*

formel-enformel : Fransızcadan dilimize giren ve genellikle eğitim alanında kullanılan bu kelimelerden formel, "resmî, usule uygun; biçimsel, şeklî" anlamını taşımaktadır. Kurulumuz bu söz için **biçimsel** veya **şeklî** karşılığının uygun olacağı görüşündedir. "en-" ön ekiyle kurulmuş olan "enformel" içinse **biçimsel** (veya **şeklî) olmayan** ve eğitim alanındaki kullanımı için de **resmî olmayan eğitim** karşılıklarında görüş birliğine varılmıştır. Örnekler: *Bilim Merkezi bir müze değil, biçimsel anlamda okul da değil; ama gerçek anlamda bir öğrenme merkezi. Günümüzde okul dışı resmî olmayan eğitim giderek daha fazla önem kazanıyor.*

forvet: İngilizce forward (ileride olan, öndeki; ön, ileri). "Takımın ileri hattında görevlendirilmiş olan oyuncu" anlamı için **ileri uç oyuncusu, hücum oyuncusu** karşılıkları teklif edilmektedir. Örnek: *İleri uç oyuncuları (hücum oyuncuları) başarılı olamadı.* "İleri uç oyuncularından oluşan hücum hattı" anlamı için teklif ettiğimiz karşılık: **ileri uç.** Örnek: *İleri uçta yer alan oyuncuların hava hâkimiyeti çok iyiydi.*

forward : İngilizce forward. Bankacılıkta "vadeli işlemler için uygulanacak olan döviz kuru" anlamına gelen bu kelime için Kurulumuz, **vadeli döviz ticareti** sözünü önermektedir. Örnekler: *Vadeli döviz ticareti konusunda çok şey söylendi ve yazıldı. Merkez Bankasının vadeli döviz ticareti işlemlerine başlaması, piyasadaki kurlar üzerinde baskıyı azalttı.*

fotokopi : Fransızca photocopie. Bu söz, *Türkçe Sözlük*'te "bir yazı, kitap veya biçimin fotoğraf yoluyla kopyasını çıkarma, tıpkıçekim" şeklinde tanımlanmıştır. Kurulumuz bu söz için daha önce önerilmiş olan **tıpkıçekim** kelimesinin uygun bir karşılık olduğu görüşündedir.

fragman : Fransızca fragment. Bir sinema terimi olan bu kelimeyi *Türkçe Sözlük,* "bir sinemada bir sonraki programı, filmi tanıtmak için o programdaki filmden gösterilen örnek parçalar, tanıtma filmi" şeklinde tanımlamaktadır. Kurulumuz, bu kelimeye karşılık olarak günlük konuşma dilinde de sıkça geçen **parça** sözünün kullanılmasına karar vermiştir. Örnek: *Seyirci parçaya bakarak gelecek film hakkında bilgi sahibi olur.*

fraksiyon : Fransızca fraction (bir siyasî partinin politikasını parlâmentoda, yerel yönetimlerde yürütmek için teşkilâtlanmış grup, bölüntü, bölüngü). Fraksiyon kelimesine iki karşılık önerilmiştir: **hizip** ve **bölüntü.** Örnek: *Tespit edebildiğimiz kadarıyla partide birkaç bölüntü (hizip) var.*

frame : İngilizce "çerçeve". Dilimizde bilgisayar alanında kullanılan ve "grafik ve masa üstü yazılımlarında içinde metin ya da grafik yer alabilen dikdörtgen alan" anlamına gelen bu kelime için Kurulumuz da **çerçeve** karşılığını benimsemiştir.

franchising: İngilizce franchising (oy verme hakkı; imtiyaz; muafiyet; bir şirketin mallarını satma yetkisi). Kelime, son anlamıyla basında kullanılmaya başlamıştır. Özellikle yabancı şirketler, isim ve markalarını kullandırarak büyük şehirlerimizde kendi ürünlerini satan iş yerleri açmaktadırlar. Teklif ettiğimiz karşılık: **isim hakkı.** Örnekler: *İsim hakkı vererek Türkiye'de hızla yayılmakta olan İtalyan hazır giyim markası Stefanel, Mersin'de de mağazasını açtı. Şu anda isim hakkı veren firma sayısının 100'ü, mağaza sayısının da 1000'i aştığı sanılıyor.*

free-shop : İngilizce free shop. Özgün imlâsıyla dilimize giren bu söz için Kurulumuz, **gümrüksüz mağaza** karşılığını önermektedir. Örnek: *Esenboğa Hava Limanındaki gümrüksüz mağazalardan dostlarıma çeşitli hediyeler aldım.*

frikik : İngilizce free (serbest) + kick (tekme). Bu terim için güzel bir karşılık zaten kullanılmaktadır: **serbest vuruş.**

fuaye : İngilizce foyer. Dilimizde uzun zamandan beri kullanılan bu kelime, *Türkçe Sözlük'*te ”Bir gösteri veya toplantı binasında, temsil veya toplantı aralarında kullanılan dinlenme yeri” şeklinde tanımlanmıştır. Kurulumuz bu kelime için **dinlenmelik** sözünün kullanılmasının uygun olduğu görüşündedir.

full-time: İngilizce full (dolu; meşgul; tam) + time (zaman). "Kanunî olarak kabul edilmiş iş günü" anlamı için de dilimizde güzel bir karşılık daha önce teklif edilmişti: **tam gün.** Örnek: *Tam gün çalışan öğretim üyeleri tazminatlardan da yararlanıyorlar.*

fundamentalist : İngilizce fundamentalist. Teklif ettiğimiz karşılık: **köktendinci.** Örnek: *Son zamanlarda köktencilerin etkisi artmaktadır.*

fundamentalizm : İngilizce fundamentalism (Protestanlıkta aşırı muhafazakârlık, *Kitab-ı Mukaddes*'i harfe göre tefsir etme). Dilimizde, dinin başlangıçtaki naslarını temel alan ve bunu bir devlet sistemi olarak uygulamak isteyen görüşler için kullanılmaktadır. Teklif ettiğimiz karşılık: **köktendincilik.** Örnek: *İran'da köktencilik yaygın bir akımdır.*

fütürist : Fransızca futuriste (gelecekçilik yanlısı). Bu kelimenin Türkçe Sözlük'te de belirtildiği gibi **gelecekçi** sözüyle karşılanması uygun görülmüştür. Örnek: *Bakan, 2000'li yılların Türkiye'sine ilişkin gelecekçi çeşitlemeler yapıyor.*

Kök bakımından ortak olan **fütürizm** sözünün gene *Türkçe Sözlük*'te belirtildiği gibi **gelecekçilik, fütüroloji**'nin ise **gelecek bilimi** olarak karşılanmasında görüş birliğine varılmıştır.

G

gala : İtalyancadan dilimize geçen bu kelime Türkçe Sözlük'te “Genellikle resmî giysilerle gidilen bir temsilin ilk oynanışı veya bir filmin ilk gösterilişi” şeklinde tanımlanmıştır. Kurulumuz bu kelimeye karşılık olarak **ön gösterim** sözünü teklif etmektedir. Örnek: *Güney'in"Sürü" filmi, önceki gün Beyoğlu Sineması'nda yapılan ön gösterimle yeniden Türk sinemaseverlere sunuldu*

gardıfren : Fransızca garde-frein. Fransızcadan dilimize geçmiş ulaşımla ilgili bir sözdür. "Trenlerde vagon frenlerini işleten kimse" anlamına gelen bu söze karşılık olarak Kurulumuz, **fren görevlisi** veya **frenci** kelimelerini önermektedir.

garnitür : Fransızca garniture. Uzun zamandan beri dilimizde varlığını sürdüren garnitür sözü, yalnız et ve balık gibi asıl yemeğin yanını süslemek veya tamamlamak için eklenen sebze, patates gibi yiyecekler anlamına gelmez. Bu söz, herhangi bir şeyi ona uygun nitelikte tamamlayan nesneler için de kullanılır.

Kurulumuz, bu söz için iki karşılık önermektedir: Yiyecek söz konusu olduğunda **yanlık,** giyecek ve benzeri şeyler söz konusu olduğunda **bezenti.** Örnekler: *Özellikle yaz aylarında yanlıkların çabuk bozulduğunu unutmayalım. Şu yemeğe biraz da yanlık katalım.*

gastroskop : Fr. gastroscope. Tıp alanında çok sık geçen bu kelime *Türkçe Sözlük*'te, "Yutma borusu, mide ve onikiparmak bağırsağının gözle görülmesini sağlayan hastaya ağız yoluyla uygulanan fiberoptik alet" şeklinde tanımlanmıştır. Kurulumuz bu kelimeye karşılık olarak **midegörür** sözünü önermektedir.

gastroskopi : mide görüm. Örnek: *Midemde uzun zamandan beri yanma ve ekşime olduğunu söyleyince doktor mide görüm yaptırmamı önerdi.*

global : Fransızca global. "Bütün dünya ölçüsünde, geniş bir bakış açısıyla" anlamlarında son zamanlarda yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu kelime için **küresel, dünya çapında** karşılıkları uygun bulunmuştur. Örnekler: *Konuyu küresel bir bakışla ele almak. Bunlar dünya çapında değişmelerdir.*

globalleşmek : Karşılığı: **küreselleşmek.** Örnek: *Programın hedefi dünya ile bütünleşmek ve küreselleşmektir.*

global olarak : Teklif edilen karşılık: **yuvarlak olarak.**

go-kart : İngilizce go-kart. "1.Çocuğu yürümeye alıştırmak için kullanılan tekerlekli sandalye. 2.Önde iki küçük, arkada iki büyük tekerleği bulunan ufak motorlu bir tür yarış arabası." Dilimizde birinci anlama karşılık olarak **yürüteç** kelimesi zaten vardır ve yaygın olarak kullanılmaktadır. Go-kart'ın motor sporları alanında kullanılan anlamına karşılık olarak ise Kurulumuz, **sürsür** kelimesini önermektedir.

grado : İtalyancadan dilimize giren bu kelimeyi *Türkçe Sözlük* şu şekilde tanımlamaktadır: 1. *kim.* Bir sıvının içindeki alkol derecesi. 2. *mec.* Derece. Kurulumuz bu kelimenin kimya alanındaki kullanımı için **derece;** mecazî anlamdaki kullanımı için de **düzey, seviye** karşılıklarının uygun olacağı görüşünde birleşmiştir. Örnek: *Uran, başkentteki eylemin anlamını vurguluyor. Bu uran aynı zamanda sekiz yıllık temel eğitime karşı çıkan kafanın düzeyini de vurguluyor.*

grafiker : Dilimizde reklâmcılık alanında kullanılan ve "çizim yapan sanatçı" anlamına gelen bu kelime için Kurulumuzun önerisi **grafikçi'**dir. Örnek: *Fransa'da çeşitli ödüller alan grafikçi, bu akşamki programın konuğu olacak.*

guard : İngilizce guard (muhafız, nöbetçi). Daha çok basketbolde "oyun kurucu" anlamında kullanılan terim için biz de **oyun kurucu** karşılığını teklif ediyoruz. Örnek: *A takımı formasını giyen genç oyun kurucu, başarılı oyunuyla göz doldurdu.*

gurme : Fransızca gourmet. "Yemekten ve içkiden anlayan, bunların tadına varabilen kimse" anlamında dilimizde kullanılan bu kelimeye karşılık olarak Kurulumuz **tatbilir** sözünü benimsemiştir. Örnek: *Etap Marmara Otelinde düzenlenen yemekte ünlü tatbilir ustaları bir araya geldiler.*

gusto : İtalyanca gusto (tat, tatma; zevk; istek). Son zamanlarda dilimizde "zevk" anlamında kullanıldığı gibi, bir gazetemizin de sayfa başlığı olarak kullanılmaktadır. Kelimenin karşılığı dilimizde zaten vardır: **zevk.** Örnek: *Klâsikler, bir kültür, bir zevk, bir seviye ölçütüdür.*

Sayfa başlığı için teklifimiz: **Sabah keyfi.**

H

hacker : İngilizce hacker. "Bilgisayar ve haberleşme teknolojileri konusunda bilgi sahibi olan, bilgisayar programlama alanında standardın üzerinde beceriye sahip bulunan ve böylece ileri düzeyde yazılımlar geliştiren kişi" anlamında kullanılan bu kelime için Kurulumuz, **kırıcı** sözünü önermektedir. Örnek: *Kırıcı, kullanmakta olduğu bilgisayar veya iletişim ağı ile ilgili bir güvenlik açığını veya gizli bir şifreyi ortaya çıkardığında o ortamın yetkililerini gereken tedbiri almaları için uyarır.*

hacking : kırma.

hakem triosu : "Hakem üçlüsü" anlamına gelen bu terimin kullanılması doğru değildir. Çünkü karşılaşmada "üç hakem" değil, "hakem ve yardımcı hakemler" söz konusudur. Bu bakımdan kavramın doğru karşılığı olarak **hakem ve yardımcı hakemler** kullanılmalıdır. Örnek: *Hakem ve yardımcı hakemler çok başarılıydılar.*

halüsinasyon : Fransızca hallucination (sanrı, kuruntu). Psikolojide "1.Daha çok şizofreni, paranoya gibi rahatsızlığı olan hastalarda görülen ve alıcılar uyarılmaksızın ortaya çıkan duygusal yaşantı; olmayan bir şeyi varmış sanma. 2. Gerçekte olmayan şeyleri varmış gibi algılama biçiminde ortaya çıkan bir algı yanılması." anlamına gelen bu kelime için Kurulumuz **sanrı**, **varsanım** ve **var sanma** karşılıklarını önermektedir. Örnek: *Havacılık uzmanları, uçuş sırasında pilotların sanrı (varsanım) görebildiklerini söylüyorlar.*

handikap : İngilizce handicap (engel). Bu kelime için dilimizde zaten **engel** sözü vardır. Örnek: *İlk yarıda rüzgâra karşı oynayan takım, bu engele rağmen güzel bir gol kazandı.*

handling : İngilizceden dilimize geçen bu söz daha çok havacılık alanında kullanılmaktadır. Kurulumuz handling kelimesine karşılık olarak dilimizde kullanılmakta olan **yer hizmetleri** sözünün kabul edilmesini kararlaştırmıştır. Örnek: *Hava şirketi, müşterilerine daha iyi hizmet verebilmek için bu yılın Mart ayından itibaren Atatürk Hava Alanında yer hizmetlerini kendi bünyesinde yapmaya başlayacak.*

hands free: İngilizce hands (eller) + free (özgür). Son zamanlarda cep telefonlarının yaygınlaşmasıyla dilimizde kullanılmaya başlanan bu kavram "cep telefonuna bağlı bir kulaklık yardımıyla tek tuşa basılarak telefon elde tutulmadan konuşma yapılması" anlamındadır. Kurulumuz bu kelime için **el boş** ve **dokunmasız** karşılıklarını teklif etmektedir. Örnek: *El boş (dokunmasız) olarak telefon etmek insanlara büyük kolaylık sağlıyor.*

happening : İngilizce happening "olay, vak'a". Tiyatro alanında "kısmen ve irticalen sahneye konan, seyircilerin oyuna katılımını sağlamak ve onları şaşırtmak amacını taşıyan eğlendirici nitelikteki oyun" anlamına gelen bu kelime için Kurulumuz **katılmaca (oyun)** karşılığını teklif etmektedir. Örnek: *Seyircilerin sahneyle kaynaşması katılmaca oyunu tiyatrodan ayıran özelliklerden biridir.*

happy-hour : İngilizce happy (mutlu, neşeli) ve hour (saat) sözlerinden oluşan bu birleşik kelime Türkçede "çeşitli mağazalarda ve barlarda günün belirli saatlerinde yapılan fiyat indirimi" anlamında kullanılmaktadır. Kurulumuz bu söz için **indirim saatleri** karşılığını teklif etmektedir.

hat-trick : İngilizce hat-trick. Bir spor terimi olarak kullanılan ve "bir maçta üç gol" anlamına gelen bu söz için Kurulumuz, **üçleme** kelimesini önermektedir. Örnek: *Adana Demirspor takımına karşı ortaya konulan gol gösterisinde Küçük Orhan üçleme yaparken Ogün, Hami ve Ünal diğer gollere imza atan oyunculardı*.

haute-couture : Fransızca haute (yüksek tabaka), couture (dikiş). Daha çok moda alanında kullanılan bu kelime için Kurulumuz, **has makas** karşılığını önermektedir. Örnek: *Şatafatlı has makas tasarımlarından gündelik giysilere kadar her yerde dantel var.*

hedging : İngilizce hedge fiilinden türetilmiş olan bu kelime bir bankacılık terimi olarak kullanılmaktadır. Bu söz "bir malda veya bir menkulde gelecekte ortaya çıkacak fiyat değişikliklerine karşı korunmak amacıyla vadeli bir sözleşme yapılması" anlamındadır. Kurulumuz hedging için dilimizde var olan **koruma** kelimesinin kullanılmasını önermektedir. Örnekler: *Beliren herhangi bir riski düşürmek için bir başka araca yatırım yapma bir tür korumadır. Seminerin konularını, en uygun döviz yöntemi politikasının oluşturulması, döviz devri ve koruma oluşturacaktır.*

hidrolog : su bilimci.

hidroloji : Fr. hydrologie. "Suların mekanik, fizik, kimya ve biyoloji bakımından özelliklerini inceleyen bilim" Kurulumuz, hidroloji için dilimizde zaten var olan **su bilimi** sözünün kullanılması gerektiği görüşündedir. Örnek: *Mineralli içme sularının tedavi edici niteliklerinin incelenmesi de su biliminin kapsadığı konulardan biridir.*

high-tech : Dilimize batı dillerinden geçen bu söz bir kısaltma yapısında olup "yüksek seviyede uygulanan teknoloji" anlamındadır. Kurulumuz, bu söz yerine **yüksek teknoloji** veya **ileri teknoloji** kelimelerinin kullanılması görüşündedir. Örnek: *Mimarlık olarak yüksek teknolojiye (ileri teknolojiye) sahip olan mağaza, üç kata bölünmüş.*

hijyen : Sağlıkla ilgili olarak Fransızcadan dilimize girmiş olan bu söz "sağlık bilgisi ve sağlık koruma" anlamında kullanılmaktadır. Kurulumuz, bu sözün **sağlık bilgisi** ve **sağlığa uygunluk** kelimeleriyle karşılanabileceği görüşünde birleşmiştir.

hijyenik : sağlığa uygun, sağlıklı, sıhhî.

hinterland : Almancadan dilimize giren bu kelime "iç bölge, art bölge" anlamını taşımaktadır. Kurulumuz, daha önce de önerildiği gibi **art bölge** karşılığının kullanılmasını uygun görmektedir. Örnek: *İzmir aynı zamanda yalnız Türkiye veya Akdeniz çevresinde değil belki de dünyada art bölgesi en geniş ve en güzel yerleşim birimidir.*

hit : İngilizce hit (darbe, vuruş; isabet; başarı). En başarılı film ve müzik parçası anlamında kullanılan bu kelime için dilimizde **gözde** sözü güzel bir karşılık olabilir. Örnekler: *Sanatçının son parçası gözde oldu. Yönetmenin son filmi gözdeliğe aday gösteriliyor.*

holigan : İngilizce hooligan (sokak serserisi). Bu kelimenin dilimizde zaten karşılıkları vardır: **serseri, hayta.** Örnek: *Gittikleri her yerde olay çıkartan serseriler (haytalar) için güvenlik güçleri çok geniş tedbirler almaya başladı.*

hosting : İngilizce host kelimesinden türetilmiş olan ve ev sahipliği yapmak anlamına gelen bu terim bilgisayar alanında kullanılmaktadır. Hosting için teklif ettiğimiz karşılık: **ana sistem.** Örnek: *Sitenize ev sahipliği yapacak ana sistem firması buldunuz mu?*

host computer : ana bilgisayar.

hukşat : İngilizce hook (kanca, çengel) + shoot (atış). Sepete yan dönmüş olarak, dışta kalan kolla, çengel şeklinde yapılan atış. Teklif edilen karşılık: **çengelleme**, **çengel (atış)**. Örnek: *Suat'ın çengel atışıyla (çengelleme atışıyla) iki sayı daha kazandık.*

I

IQ : İngilizce Intelligence quotient kelimelerinin kısaltması olan ve "zekâ bölümü, ölçülmüş zekâ derecesini gösteren rakam" anlamında dilimizde kullanılan IQ için, okuyucularımızdan sayın Türker Bıyıkoğlu'nun teklif ettiği **zekâ düzeyi** (kısaltması: **ZD**) karşılığı Kurulumuzca da benimsenmiştir. Örnek: *Aslında bu kitabı alıp okuyanların zekâ düzeyi 40'tan çok daha düşük.*

ıskonto : İtalyanca sconto. Ticaret hayatımızda kullanılan bu söz için Kurulumuz **indirim** kelimesinin uygun bir karşılık olduğunu belirlemiştir. Ticarî senetler söz konusu olduğunda ıskonto karşılığı olarak **kırdırma** sözünün kullanılabileceği Kurulumuzca önerilmektedir. Örnekler: *Mal sahibi pazarlıkta bize epeyce bir indirim yaptı. Senetler bankalara kırdırmalı olarak satılacak.*

ice-tea : İngilizce özgün imlâsıyla dilimizde kul-lanılan bu söz, "soğuk ikram edilen bir tür çay" anlamındadır. Kurulumuz bu söz için **buzlu çay** kelimesinin uygun bir karşılık olduğunda birleşmiştir.

idefiks : Fransızcadan dilimize geçen ve "kişinin etkisinden kendisini kurtaramadığı yersiz, saçma düşünce, sabit fikir" anlamına gelen bu sözün **saplantı** veya **sabit fikir** kelimeleriyle karşılanması Kurulumuzca uygun görülmüştür.

idol : Fransızca idole. "İnsanın kayıtsız şartsız bağlandığı, taparcasına sevdiği şey, nesne" anlamındaki bu söz dilimizde daha çok "kendilerine karşı duyulan aşırı sevginin bir ifadesi olarak yapılan, insan veya insanüstü güçlere sahip olduğuna inanılan cisim, heykel, tanrıça" anlamında kullanılır. Kurulumuz idol yerine dilimizde

var olan **put** veya **mini put** kelimelerinin kullanılabileceği görüşündedir. Örnek: *Sonuçta hepimiz bize bu hayat kültürünü veren putlarımıza (mini putlarımıza) sadığız.*

illüstrasyon : Fransızca illustration. Bu söz dilimize "resimle süsleme" veya "kitap içindeki bir yazıyı açıklayan veya süsleyen resim" anlamlarıyla geçmiştir. Yabancı Kelimelere Karşılık Bulma Kurulu bu ayki toplantısında illüstrasyon için **bezeme** ve **resimleme** sözlerini önermiştir. Aynı kökten gelen **illüstratör** kelimesine karşılık olarak ise Kurulumuz, **bezeyici** ve **resimleyici** sözlerinin uygun olduğu görüşündedir. Bu arada dilimizde zaman zaman kullanılan ve yukarıdaki Fransızca kelimelerle kökteş olan **illüstratif** sözü vardır. Bunun için de önerimiz **bezekli'**dir.

illüzyon : Fransızca illusion. Yanlış algılama ve duyu yanılması. Eskiden bu kavram *galatıhis* sözüyle karşılanırdı. Var olan nesne veya canlıyı yanlış veya değişik olarak algılama demektir. Bu söz için Kurulumuz, dilimizde zaten var olan **göz bağcılık** kelimesinin kullanılmasını önermekle birlikte, geçeceği yere göre **yanılsama, yanılmaca** sözlerinin de bu kavramı karşılayacağını belirtmektedir. Örnek: *Deniz altı dünyasının zengin ve şaşırtıcı hayatında renkli yanılsamalar üreten desenler insanı çeşitli yorumlara götürüyor.*

illüzyonist : Fransızcadan dilimize geçen ve illüzyon kelimesiyle kökteş olan bu isim dilimizde doğrudan *göz bağcı* sözüyle karşılanmıştır. Bu sebeple Kurulumuz da bu söz için **göz bağcı** kelimesinin kullanılmasını önermektedir.

in (olmak) : İngilizce in (içinde, -da / -de; süslenmiş; mevsiminde). Son zamanlarda gazetelerimizde, moda olan şeyler sayılırken sık sık kullanılmaktadır. İngilizcedeki "to be in fashion" karşılığında fiil olarak tekliflerimiz: **tutulmak, tutulur (tutulan) olmak.** Örnekler: *Yeni dizi, ilk bölümünden itibaren tutulur oluverdi (tutulmaya başladı). Bodrum, gençler için bu bayramın en çok tutulan tatil beldesi oldu.*

Moda listesinin başlığı olan "in" için teklifimiz: **tutulanlar.**

indikatör : Fransızca indicateur. "Gösterici, belirtici, haber verici, kılavuz ve gösterge" anlamlarını ta-şıyan bu söz için Kurulumuz **gösterge** karşılığını önermektedir.

inisiyatif : Fransızca initiative (öncelik; tedbir; girişim). "Bir şeyi ilk olarak yapma işi, karar alabilme yeteneği, öncelik ve karar üstünlüğü" anlamlarında kullanılan inisiyatif için teklif ettiğimiz karşılıklar: **öncelik, üstünlük.** Örnekler: *Kıbrıs konusunda öncelik almaktan çekinmemeliyiz. Savaşta üstünlüğü ele geçirdiler.*

inisiyatifi ele almak : üstünlüğü (önceliği) ele almak.

inisiyatifi ele geçirme : üstünlüğü (önceliği) ele geçirme.

inline skate : İngilizce olan bu söz *line* "çizgi, hat", *skate* "paten" kelimelerinden oluşmaktadır. *In* ise "içinde" anlamını veren İngilizce bir şekildir. Bu söz özel olarak yapılmış ayakkabıların altına yerleştirilmiş krampona benzeyen bir sıra tekerlekle kayılarak yapılan bir spor dalının adıdır. Kurulumuz bu söz için **kaykaç** kelimesini türetmiştir. Örnekler: *Ankara'da yaşları 14-20 arasında değişen 15 kadar genç, kaykaç adlı spordan büyük zevk alıyorlar.*

insider : İngilizceden dilimize geçen bu söz, bir bankacılık terimi olup "içinde bulunduğu konum sebebiyle bir şirket hakkında halkın bilmediği ancak şirket hisse senetlerinin fiyatlarını etkileyebilecek hassas bilgilere sahip olan kişi" anlamına gelir. Kurulumuz bu söz için dilimizde zaten var olan **iç hissedar** kelimesinin uygun bir karşılık olduğunu kabul etmiştir. Örnek: *Bilginin hemen kâra dönüştürüldüğü para piyasasında iç hissedarlık iddiaları son zamanlarda arttı.*

instant coffee : İngilizce instant (acil, anî, hemen) + coffee (kahve). Dilimizde "neskafe" olarak yaygınlaşmıştır. Oysa neskafe bir markadır. Instant coffee için teklif ettiğimiz karşılık: **hazır kahve.** Örnek: *Artık herkes hazır kahve içiyor; bense Türk kahvesini tercih ediyorum.*

internet : İngilizce inter "arasında"**,** net "ağ". Bilgisayar alanında kullanılan ve "dünya üzerindeki milyonlarca bilgisayarı birbirine bağlayan dev ağ" anlamına gelen internet için Kurulumuz, **genel ağ** sözünü önermektedir. Örnek: *Dünyada olan gelişmeleri, genel ağ sayesinde çok yakından takip edebiliyoruz.*

intranet : iç ağ.

irredantizm : Fransızca irredentisme. Fransızcadan dilimize giren bu kelime "dil, gelenek, görenek ve çeşitli kültür değerleri bakımından bir birlik gösterdiği hâlde, ana yurt dışında kalmış halkın yaşadığı toprakları ana yurt sınırları içine almak düşüncesini temel alan akım" olarak tanımlanabilir. Kurulumuz, bu söz için **kurtarımcılık** sözünün uygun bir karşılık olduğunda birleşmiştir. Bu kelimenin kullanılışına F.R. Atay'ın *Çankaya* adlı eserinden alınan şu cümleyi örnek olarak verelim: *Mustafa Kemal'in düşündüğünün tam aksine ihtilâlciler, halkı kazanmak için çoktan kaybettiğimiz Girit'i Yunanistan'a vermemek, Bosna-Hersek'i Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'ndan geri almak, Bulgaristan'ı tanımamak gibi bir kurtarımcılık edebiyatı tutturmuşlardı.*

irrite etmek : Fransızca "irrité" ismine "etmek" yardımcı fiili getirilerek yapılan bu söz, "tahrik etmek, sinirlendirmek, kızdırmak, tahriş etmek" gibi anlamlarda kullanılmaktadır. Kurulumuz bu sözün, **kızdırmak** kelimesiyle karşılanacağı görüşündedir. Yerine ve kullanımına göre **öfkelendirmek, sinirlendirmek** fiilleri de irrite etmek için uygun karşılıklardır.

Bu sözün **irrite edici** biçimindeki kullanımına da rastlanmaktadır. Bu durumda irrite edici yerine **kızdırıcı, öfkelendirici, sinirlendirici** kelimeleri kullanılmalıdır. Örnek: *Son olarak durup dururken başlattığı bu yeni âdet olağanüstü kızdırıcıdır (öfkelendiricidir, sinirlendiricidir).*

italik : Fransızca italique (üstten sağa doğru eğik olan basım harfi). Kurulumuz, italik yerine dilimizde zaten var olan **eğik (yazı)** ve **yatık (yazı)** karşılıklarının kullanılabileceği görüşündedir. Örnek: *Metinde koyu renk, altı çizili ve eğik (yatık) harfler bulunmamalıdır.*

izolâsyon : Fransızca isolation. "Elektrik akımının olumsuz etkilerini önlemek için iletkeni kauçuk, lâstik, porselen gibi maddelerle kaplama, tecrit etme; ısının gereksiz yerlere dağılmasını önlemek, ses ve gürültülerin belli bir alanda kalmasını sağlamak amacıyla yapıda birtakım önlemler alma" anlamlarında kullanılan bu söze karşılık olarak, daha önceden **yalıtma** ve **yalıtım** kelimeleri önerilmiştir. Kurulumuzun da kabul ettiği bu Türkçe karşılıkların yerine son zamanlarda sık sık izolâsyon kelimesinin kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca sözün **izolâtör** şeklindeki türevine karşılık olarak, yine daha önceden teklif edilmiş olan **yalıtkan** kelimesi kullanılmalıdır. Dilimizde **izole etmek** biçiminde de kullanılan bu söz, "tek başına bırakmak, soyutlamak, yalnızlığa terk etmek" anlamına da gelir. Kelimenin bu anlamı için teklifimiz: **soyutlamak.** Örnekler: *Binanın yalıtımı işinde çeşitli plâstik maddeler kullanılacak. Şirket, Sanayi Bakanlığının onayladığı yetki anlaşması ilkelerine uygun olarak tesislerinde, yalıtımda kullanılacak polistiren levha üretimine başlayacak. Bazı ülkeler kendilerini dünyadan soyutlamışlardır.*

J

jakoben : tepeden inmeci.

jakobenizm : Fransızca jacobenisme (cumhuriyetçilik, devrimci demokratlık). "Toplumdaki değişikliklerin yöneticilerce tepeden inme buyruk ve yöntemlerle yapılmasını uygun bulan görüş" anlamında basında kullanılan bu terim için Türkçe bir karşılık da yine basınımız tarafından kullanılmaktadır: **tepeden inmecilik.** Örnek: *Tepeden inmecilik toplumda birtakım patlamalara yol* açabilir.

jakuzi : "Yıkanmak, sağlıklı kalmak amaçlarıyla evlere yerleştirilen bir tür havuz" anlamındaki bu söze karşılık olarak Kurulumuz, **sağlık havuzu** kelimesinin uygun bir karşılık olduğunda birleşmiştir. Örnek: *Norveç'ten gelecek villâların buharlı hamamı ve sağlık havuzu yokmuş.*

jalûzi : Fransızca jalouise. "Şerit biçiminde metal veya plâstik levhalardan yapılmış, perde gibi pencerelere takılan düzen" anlamında olan bu söz için Kurulumuz, **şerit perde** karşılığını önermektedir. Örnek: *Pencerelere takılan şerit perdeleri temizlemek gerçekten zor.*

jam-session : İngilizce jam-session. “Caz müzisyenlerinin bir araya gelerek müzik yapmaları” anlamında dilimizde kullanılan bu kelimeye karşılık olarak Kurulumuz, **toplu caz** karşılığını önermektedir. Örnek: *Birinci Uluslar Arası Antalya Caz Festivali, toplu caz konseri ile sona erecek.*

janr : Fransızca genre. Uzun zamandan beri dilimizde kullanılan bu kelime Türkçe Sözlük’te çığır, tarz, cins sözleriyle karşılanmıştır. Kurulumuz, janr kelimesi için **tür** sözünün uygun bir karşılık olduğu görüşündedir. Örnek: *Türkiye’de detektif romanları yazılmaz. Bu tür, yazarlar arasında öteden beri ilgi uyandırmamıştır.*

jenerasyon : Fransızca generation. "Doğuş, soy, nesil" anlamlarına gelen bu söz bitki ve hayvan üremeleri için de kullanılır. Kurulumuz, jenerasyon sözüne gerek bulunmadığı; **kuşak, nesil** kelimelerinin yeterli olduğu görüşündedir. Örnekler: *Onu bizden önceki kuşak daha iyi tanımış. Sun'î ışık altında büyüyen farelere ilk nesilde hiçbir şey olmuyor. Dördüncü nesilden sonra farelerin güçsüzleştiği gözleniyor.*

jenerik : Fransızca générique. Dilimizde daha çok sinema alanında kullanılan bu söz "bir filmde emeği geçenlerin adlarını, filmin yapımıyla ilgili bilgileri içine alan ve filmin başında (bazen sonunda) sunulan liste" anlamındadır. Kurulumuz bu söz için, **tanıtımlık** veya **tanıtma yazısı** karşılıklarını önermektedir. Örnek: *Filmin tanıtımlığını kaçırmış, ortalarında bir yerde seyretmeye başlamıştım.*

jeolog : yer bilimci.

jeoloji : Fr. géologie. “Yer yuvarlağının yapısını, birleşimini evrimini inceleyen bilim” Kurulumuz bu kelimeye karşılık olarak dilimizde zaten var olan **yer bilimi** sözünün kullanılmasını kararlaştırmıştır. Örnek: *Yer bilimi olaylarından bazıları enerjilerini güneş, sıcaklık, rüzgâr ve yağmurdan alır.*

jeomorfolog : yüzey bilimci.

jeomorfoloji : Fr. géomorphologie. Dilimizde uzun zamandan beri “yeryüzü engebelerini ve aşınma ile ilgili gelişimleri inceleyen bilim” anlamında kullanılan jeomorfoloji için Kurulumuz **yüzey bilimi** karşılığını teklif etmektedir. Örnek: *Ekili topraklardaki aşınma ile savaşmak yüzey biliminin konusuna girer.*

jet-ski : İngilizceden dilimize geçen bu kelime “su üzerinde gidebilen altı kızak şeklinde motosiklet ve bu araçla yapılan spor” anlamındadır. Kurulumuz bu kelimeye karşılık olarak **su kızağı** sözünü teklif etmektedir. Örnek: *Üniversitenin Beden Eğitimi ve Spor bölümü tarafından düzenlenen şenliklerde su kızağı gösterileri ilgiyle izlendi.*

jogging : İngilizce jogging (itmek, dürtmek; yavaşça gezinmek). "Bedeni ısıtmak için ağır adımlarla yapılan koşu" anlamında son zamanlarda kullanılmaya başlayan jogging için teklifimiz: **koşmaca**. Örnek: *Genç kızlar Anıtkabir yolunda koşmaca yapıyorlardı.*

joystick : İngilizce joystick. Bilgisayar alanında ve uçaklarda "kumanda kolu" anlamında kullanılan bu söz için Kurulumuz, **yönetme kolu** kelimesini karşılık olarak önermiştir. Örnek: *Pilotlar, bu uçakta direksiyon benzeri kumanda yerine koltuklarının yanında bulunan yönetme kolunu kullanıyorlar.*

just in time : İngilizceden dilimize özgün imlâsıyla geçen ve son yıllarda endüstri alanında sıkça duymaya başladığımız bu kelime “ihtiyaç duyulan yerde ve zamanda üretim yapma tekniği” anlamındadır. Bu söz için Kurulumuzun önerdiği karşılık **gerektiğinde (üretim)’**dir. Örnek: *Japon imalâtçıları gerektiğinde üretim tekniğini uyguluyorlar.*

K

kadük : Fransızca caduc. "Değerini önemini yitirmiş, eskimiş" anlamında olan bu kelime kadük olmak biçiminde de dilimizde kullanılmaktadır. Kurulumuz, kadük sözüne karşılık olarak **düşmüş** kelimesini önermektedir.

kadük olmak : düşmek, düşmüş olmak.

Örnekler: *Aylardır sırada bekletilen kanun teklif ve tasarılarını görüşmeye başlayarak seçim teklifini düşmüş hâle getirecek. Süresinde görüşülmediği için teklifimiz düşmüş oldu.*

kalibrasyon : Fr. calibration (ölçü, ayar). Dilimize Fransızcadan geçen ve "bilimsel aletlerde mutlak ölçüden en küçük sapmaları tayin etme işlemi" anlamına gelen bu kelimeye karşılık olarak Kurulumuz **ölçümleme** sözünün kullanılmasını kararlaştırmıştır. Örnekler: *Danıştay TÜBİTAK'ın ölçümleme hizmetine devam etmesine karar verdi. Türkiye Denklik Konseyinin oluşturulmasına ilişkin kanunî düzenlemenin tamamlanamaması, ölçümleme işiyle uğraşan kuruluşlar arasında yetki tartışmasını başlatmıştı.*

kalifikasyon : Fransızca qualification. "Ustalık kazanma, vasıflı, nitelikli olma" anlamlarında dilimizde kullanılan bu söz için Kurulumuzun önerisi **niteliklilik, vasıflılık'**tır. Sıfat olarak geçen **kalifiye** içinse **nitelikli, vasıflı** sözleri uygun birer karşılıktır. Örnek: *Bu ünlü şirketin nitelikliliğinden (vasıflılığından) kolay kolay vazgeçilemez.*

kalitatif : Fransızca qualitatif. Fransızcadan dilimize geçen bu söz, kaliteye ilişkin, kaliteye dair anlamlarıyla sıfat olarak yer yer kullanılmaktadır. **Kalite** (Fransızca qualité) dilimizde **nitelik** kelimesiyle karşılanır. Buna bakarak kalitatif için, **niteleyici** karşılığını öneriyoruz. Örnek: *Niteleyici araştırma, küçük denek grupları ile yapılan söyleşileri kapsıyor.*

kampus : İngilizce campus, dilimizde "şehir dışında kurulmuş üniversitelerin yayılmış olduğu alan" anlamında kullanılmaktadır. Bu söz için **yerleşke** karşılığı uygun görülmüştür. Örnek: *İstanbul Üniversitesi Teknik Bilimler Yüksek Okulu yerleşkesinde bugün 14.30'da "Resim Heykel ve Seramik Sergisi" açılıyor.*

kamuflâj : Fransızca camouflage. Başlangıçta "askerlerin ve savaş araçlarının yaprak, boya vb. şeylerle gizlenmesi" anlamında kullanılan kamuflâjın anlamı zamanla genişlemiş, "kişi ve grupların çeşitli yollarla gerçek kimliklerini saklamaları" için de kullanılır olmuştur. Teklif ettiğimiz karşılık: **gizleme.** Örnek: *Eskiden sadece komandolar gizleme yaparlardı; şimdi herkes gizleme yoluyla kimliğini saklıyor.*

kamufle : Karşılığı: **gizlenmiş.**

kamufle etmek : Karşılığı: **gizlemek.** Örnek: *Tankları, çalı çırpı ve yapraklarla gizledik.*

kantitatif : Fransızca quantitatif. Fransızcadan dilimize geçen bu söz "kemiyete, niceliğe ilişkin, niceliğe dair" anlamlarıyla sıfat olarak zaman zaman kullanılmaktadır. Fransızca **quantité** dilimizde **nicelik** diye karşılanmıştır. Dolayısıyla Kurulumuz, kantitatif kelimesinin karşılığı olarak **niceleyici** sözünü önermektedir. Örnek: *Niteleyici araştırma konusunda uzman ve deneyim sahibi olan firma, niceleyici araştırmalar konusunda da her türlü ihtiyaca cevap verecek bir yapıya sahip.*

kaos : Yunanca khaos (boşluk, sonsuz karanlık). Diğer batı dillerinde olduğu gibi dilimizde de mecaz anlamıyla, "kargaşa, karışıklık" karşılığında kullanılmaktadır. Bu anlamın karşılıkları dilimizde vardır: **kargaşa, karışıklık.** Örnek: *Ülke ekonomisi büyük bir kargaşa (karışıklık) içinde bulunuyor.*

karambol : Fransızca carambolage (çarpma, karışıklık). Teklif ettiğimiz karşılık: **karmaşa.** Örnek: *Ceza alanı içinde yaşanan karmaşada Acar, takımına bir sayı kazandırdı.*

kariyer: Fransızca carrière (taş ocağı; koşu yeri; meslek). Dilimize "meslek" anlamında girmekte olan bu kelimeye teklif ettiğimiz karşılıklar: **meslek, uzmanlaşma.** Örnekler: *Mesleğinde ilerlemek için büyük çaba harcıyordu. Meslekî uzmanlaşmasına iki yıl önce başlayan aktör, şöhret basamaklarını hızla tırmanıyor.*

kariyer yapmak: meslekte yükselmek, uzmanlaşmak.

karizma : Grekçe charisma (lütuf, ihsan). Dilimizde "önde gelen kişilerin büyüleyiciliği, etki gücüne sahip olması" anlamında kullanılmaktadır. Teklif ettiğimiz karşılık: **büyüleyici özellik.** Örnek: *Atatürk, büyüleyici özelliği olan bir önderdir.*

karting : İngilizce carting. Ülkemizde son yıllarda yaygınlaşan bir spor türü olan ve "go-kart adı verilen arabalarla yapılan yarış" anlamında kullanılan karting için Kurulumuz, **sürsürcülük** ve **sürsür yarışı** karşılıklarını teklif etmektedir. Örnek: *Yakın bir arkadaşının önerisiyle iki yıl önce sürsürcülük (sürsür yarışı) kurslarına katılmaya başlayan Erkaya, babasının da yardımıyla sürsür sahibi olmuş.*

kartvizit : Fransızca carte de visite. İki sözden oluşan bu Fransızca kelimenin Türkçedeki kullanımı epeyce yaygındır. Son dönemlerde daha sık kullanılmaya başlanan bu kelime için Kurulumuz, **tanıtma kartı** sözünü önermiştir. Örnek: *Mağazanın bu zengin tanıtma kartı, gelişmiş ülkelerde siyasetin ve kültürün nasıl vasıflı elemanlarca yürütüldüğünün bir göstergesidir*

kemoterapi : Tıp alanında kullanılan ve "kimya ile tedavi" anlamına gelen bir terimdir. Kurulumuz bu kelimeye karşılık olarak **kimyasal (kimyevî) tedavi** sözünün uygun olacağı görüşündedir: Örnek: *Uzmanlar şimdi içerik ve etki açısından kafeine benzeyen, ancak sinir sistemi üzerinde etkili olmayacak, yapay bir madde üzerinde çalışıyorlar. Söz konusu maddenin bulunması hâlinde hem ışın tedavisi, hem de kimyasal tedavi süreci daha etkili hâle getirilebilecek.*

kitsch : Almanca kitsch. Bu söz de özgün imlâsıyla dilimizde kullanılmaya başlanan sözlerdendir. *Almanca-Türkçe Sözlük* bu kelimeyi "ilkel yollardan duyguları harekete geçirmek isteyen sözde sanat eseri; sanat değeri olmayan değersiz eser, bayağı şey, zevksizlik" şeklinde tanımlamaktadır. Kurulumuz, bu söze karşılık olarak **bayağı, bayağılık, zevksizlik** kelimelerinin uygun olduğu görüşündedir. Örnek: *Görüntüsünden ve dilinden bayağılık akıyor, emme basma tulumbalar bile ondan daha estetik.*

klâsman grubu : Fransızca classement (sınıflandırma) + group (küme, grup). Teklif ettiğimiz karşılık: **alt küme.** Örnek: *Alt küme karşılaşmalarında da umduğumuzu bulamadık.*

kliklemek : İngilizce click on. Bilgisayar alanında "fare ile bilgisayar ekranında bir nesneyi seçmek veya bir noktayı işaretlemek için farenin tuşuna hızlıca basıp bırakmak" anlamında geçen bu kelime için Kurulumuz, dilimizde de zaten kullanılmakta olan **tıklamak** karşılığını benimsemektedir. Örnek: *Soldaki çerçevede bulunan "bütün şirketler" adlı ilişime tıkladığınızda karşınıza harf dizini geliyor.*

klip : İngilizce clip (kırpma, kırkma; darbe; adım). "Sinema filmlerinden kesilmiş kısım veya ekrandaki müzik programlarında arka zemin olarak hazırlanmış görüntüler" anlamında kullanılan bu kelime için şu karşılıkları teklif ediyoruz: **görüntüleme, görümsetme.** Örnek: *Bir yandan parçayı dinliyor, bir yandan da şarkıcının arkasında yer alan görüntülemelerle (görümsetmelerle) parça arasında ilgi kurmaya çalışıyorduk.*

klon : İngilizceden dilimize girmiş olan ve bitki bilimi ile hayvan bilimi alanlarında kullanılmakta olan bu kelime, "bölünen bir bitkiden meydana gelen bitkiler; özel bir işlem ile nüvesi faal duruma getirilmiş hücrelerden meydana gelen ve birbirine benzeyen canlılar grubu" anlamını taşımaktadır. Kurulumuz bu kelime için **kopyalama** karşılığının uygun olduğu görüşündedir: Örnek: *Enstitünün deneylerinde dünyaya gelen hayvanların, normalden neredeyse iki misli büyük olduğunu söyleyen yetkili, kopyalanan koyunların 4,5 yerine 9 kilo geldiğini açıkladı.*

klonlamak : kopyalamak.

know-how : İngilizce know (bilmek) + how (nasıl). Son zamanlarda dilimizde "bir işin nasıl yapılması gerektiği hakkındaki bilgi" anlamında kullanılmaktadır. Bu anlam için teklif ettiğimiz karşılık: **yöntem bilgisi**. Örnek: *Güvenlik alanında yöntem bilgisi bakımından size yardımcı olabiliriz.* Ekonomi ve ticarette bir şirket veya kuruluşun bilgi, üretim veya işletme yöntemlerini satması veya kiralaması anlamında kullanılmaktadır. Bu anlam için teklif ettiğimiz karşılık: **bilgi satma, bilgi kiralama**. Örnek: *Şirketimiz ürettiği bilgisayarlarla ilgili bilgileri başka bir kuruluşa sattı (kiraladı).*

koç : İngilizce coach (antrenör). Dilimize daha önce girmiş bulunan antrenör yerine son zamanlarda çoğunlukla koç kelimesi kullanılmaktadır. Antrenör ve koç kelimeleri için teklif ettiğimiz karşılık: **çalıştırıcı**. Örnek: *Takımın çalıştırıcısı, "Bundan sonra karşılaşmalara daha iyi hazırlanacağız." dedi.*

kodifikasyon : Fransızca codification (derleme; düzenleme; sıralama). Hukukta "kanunları tedvin etmek" anlamında kullanılmaya başlanan bu terim için teklifimiz: **düzenleme.** Örnek: *Bugüne kadarki bütün kanun düzenleme hareketlerinde gerek ticaret, gerekse borçlar hukuku, şahıs ile sermayeyi birbirinden ayırmıştır.*

kodifiye etmek : düzenlemek.

kokpit : İngilizce cockpit. Pilot kabini. "Gemilerin kıç tarafında bulunan alçak güverte" anlamına da gelir. Bu söze karşılık olarak Kurulumuz **pilot köşkü** kelimesini önermektedir. Örnek: *Konuk devlet başkanı törenden sonra bir süre F-16'nın pilot köşkünde oturdu.*

kolâj : Fransızca collage. "Elde bulunan her türlü basılı malzemenin bir yüzey üzerine yeni bir kompozisyon oluşturacak şekilde yapıştırılmasıyla elde edilen bir tür resim sanatı tekniği." Kurulumuz, **kesyap** kelimesinin kolâj için uygun bir karşılık olduğunda birleşmiştir. Örnekler: *Sanatçının resimlerindeki figürler kesyap tekniği ile resme aktarılmıştır. Ödül töreninde öğrenciler, bir kesyap çalışması sergileyerek davetlilerce alkışlandılar.*

kolokyum : Lâtince colloquium (ilmî ve fikrî konuları tartışmak üzere yapılan akademik toplantı; doçentlik bilim sınavı). Teklif ettiğimiz karşılık: **bilimsel toplantı.** Örnek: *Türk Dil Kurumunun düzenlediği "Gramer Sorunları Bilimsel Toplantısı"nda birçok konu üzerinde duruldu.*

kombinasyon : Fransızca combinaison. Dilimizde "Bir işi başarıya ulaştırmak için alınan önlemler, düzenleme" anlamında kullanılan bu söze karşılık olarak Kurulumuz, **birleşim** kelimesini önermektedir. Örnekler: *Tablo birçok canlı renk birleşimine sahipti. Rejimi daha da yıpratmadan bazı birleşim önerileri değerlendirilmelidir.*

kombine : Fransızcadan dilimize girmiş olan bu kelime genel dilde "birleştirmek, karıştırmak, bir araya getirmek" anlamlarını taşımaktadır. Ayrıca askerlik, sinema, tiyatro ve spor alanlarında da kullanılmakta olan bir terimdir. Kurulumuz kelimenin genel dildeki kullanımı için **birleşik** veya **toplu** karşılıklarını önermektedir. Ayrıca sinema, tiyatro ve spordaki **kombine bilet** için; **topIu bilet,** spordaki kullanımları için **kombine akın, kombine yarış** ve **kombine savunma** için; **toplu akın, toplu yarış** ve **toplu savunma** karşılıklarının kullanılmasını uygun görmektedir. Örnek: *Mersin Termik Santralinin iyileştirilmesi, santralin kapasitesini artırmak amacıyla doğal gaza çevrimli birleşik yakıt sistemli olarak yapılacak.*

kompakt disk (kısaltması: **CD) : yoğun teker (**kısaltması: **YT)**. Örnek: *Bilgisayarda kullanılan ve büyük ölçülerde bilgi taşıyabilen yoğun tekerlerin (YT'lerin) ilgi görmesi bekleniyor.*

kompetitif : Fransızca compétitif. "Daha çok satıp kâr etmek için ticarette üstünlük sağlamak" anlamında kullanılan bu söze Kurulumuz **yarışımcı** kelimesini önermiştir. Dilimizde eskiden beri bulunan **rekabetçi** kelimesi de yeri geldiğinde bu sözün yerine kullanılabilir. Örnek: *O dönemlerde sanayi yarışımcı değildi.*

Aynı köke dayanan dilimizde bir de **kompetition** kelimesine rastlanmaktadır. Bu söz için de önerilen karşılık **yarışım'**dır.

kompleks : Fransızca complexe (hemen kavranamayan, çözümü güç olan, karışık; bir sanayii oluşturan parçaların bütünü; hastalıklı davranışları ortaya çıkaran, kişinin bilincini az çok şartlandıran, baskı altında tutulmuş hatıra, duygu ve düşüncelerin bütünü). Üyelerimizce her kavram için ayrı ayrı terimler kullanılması uygun görülmüştür.

"Hemen kavranamayan, çözümü güç olan, karışık" anlamı için teklifimiz: **karmaşık.** Örnek: *Sistem yavaş yavaş karmaşık bir durum aldı.*

Turizm kompleksi veya binalar kompleksi yerine: **kuruluşlar** veya **tesisler bütünü.** Örnek: *Antalya'nın Belek kıyıları birbirinden güzel turizm tesisler bütünüyle doludur.* Bu arada çeşitli ihtiyaçları karşılamak için yapılmış tarihî yapıların bütünü söz konusu olduğunda kompleks yerine **külliye** sözü kullanılmalıdır. Örnek: *Süleymaniye Külliyesi.*

Kelimenin psikolojideki anlamı için teklifimiz: **ruh karmaşası.**

komplikasyon : Fransızca complication (karmaşık, karışık hâle getirme). Bu kelime için Kurulumuz genel anlamda **karışıklık** sözünü karşılık olarak önermiştir. Örnek: *BM Genel Sekreterliği Türkiye'nin isteğine, bölgedeki ülkelerin asker göndermesinin Barış Gücü'nün tarafsızlığını bozabileceği ve karışıklık yaratabileceği gerekçesiyle karşı çıkıyor.*

Kelimenin tıptaki kullanımı için Kurulumuz, **yan etki** sözünü önermişti. Ancak Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi KBB Hastalıkları Anabilim dalında öğretim üyesi olarak görev yapan Yrd. Doç. Dr. M. Akif Kılıç'tan aldığımız mektupta "yan etki" sözünün side effect'in karşılığı olduğu, komplikasyon kelimesine karşılık olarak "istenmeyen durum" sözünün daha uygun düşeceği belirtilmiştir. Bunun yanı sıra Trakya Üniversitesi Anestezi ve Reanimasyon Anabilim dalında araştırma görevlisi olarak çalışan Dr.Mustafa Muhittin'den aldığımız mektupta da komplikasyon kelimesinin karşılığında "karmaşa" sözünün yaygın olarak kullanıldığı ifade edilmektedir. Sayın Kılıç ve sayın Muhittin'in önerileri doğrultusunda komplikasyon kelimesinin tıptaki kullanımı için teklif edilen karşılıklar: **karmaşa** ve **istenmeyen durum.** Örnek: *Peptik ülserin karmaşası (istenmeyen durumu) kanamadır.*

komplike : Fransızca compliqué (ögelerin veya gerekli işlemlerin sayısının çokluğu, çeşitliliği yüzünden anlaşılması, yapılması güç olan şey). Kurulumuz bu kelime için **karışık** sözünün uygun bir karşılık olduğunda birleşmiştir. Örnek: *Olay o kadar hızlı gelişti ki karışık ve içinden çıkılmaz bir hâl aldı.*

komplo : Fransızca complot (düzen, tuzak). Kelimenin dilimizde güzel bir karşılığı vardır: **tuzak.** Örnek: *İddiaların bir tuzak olduğunu biliyoruz.*

komplo kurmak : tuzak kurmak.

kondisyon : Fransızca condition (durum; şart). Dilimizde daha çok sporcular için kullanılır ve sporcunun hem beden, hem ruh bakımından durumunu ifade eder. Bu anlam için teklif ettiğimiz karşılık: **erk**. Örnek: *Oyuncuların erki çok iyi.* Erk, eski Türk metinlerinde ve bugünkü bazı Türk lehçelerinde "güç" anlamında kullanılan güzel bir kelimedir.

kondisyoner : Fransızca condition'dan. Oyuncuların beden ve ruh bakımından durumunu, erkini koruyup geliştiren kimse. Teklif ettiğimiz karşılık: **geliştirici**. Örnek: *Takımın iyi bir geliştiriciye ihtiyacı var.*

konfigürasyon : Fransızca configuration (görünüş, dış görünüş). Bilgisayar alanında "bir bilgisayar sisteminin genellikle fiziksel birimlerini göstermek" anlamına gelen bu terim için Kurulumuz **yapılandırma** karşılığını teklif etmektedir. Örnek: *Açık oturumda uydu ile haberleşmenin esnekliğine bağlı olarak verilen hizmetin geliştirilmesi ve genişletilmesi, yapılandırma değişikliği yapılması ve erişimin sağlanması konuları tartışılacak.*

konfirmasyon : Fransızca confirmation (doğrulama, tasdik; teminat). Teklif ettiğimiz karşılıklar: **doğrulama, geçerleme.** Örnek: *Yabancılar çok önem verdikleri doğrulama (geçerleme) ve bazı ödeme sorunları yüzünden borsaya uzak duruyorlardı.*

konfirme etmek : doğrulamak, geçerlemek.

konfirme ettirmek : doğrulatmak, geçerletmek.

konformizm : Fransızca conformism. Yürürlükteki kurum, ölçüt veya şartlara eleştirici bir değerlendirme yapmaksızın uyma, bunlarla uyuşma. Gazetelerin bazı köşe yazarları tarafından kullanılan bu söz için Kurulumuz, **uymacılık** veya **uyarcılık** kelimelerini önermiştir. Örnek: *Toplumda uymacılığa (uyarcılığa) doğru bir eğilim başlamıştı.*

kongre : Fransızca congrés (delegelerin katılımıyla yapılan toplantı, kurultay). Bu kelimenin dilimizde zaten güzel bir karşılığı vardır: **kurultay.** Örnek: *Parti, olağan üstü kurultay kararı aldı.*

konjonktivite : Fransızca conjonctivite. Tıp dalında kullanılan bir terimdir ve "gözde katılgan zar iltihabı, göz ingini" anlamlarında geçer. Kurulumuz, tarihî metinlerimizde geçen ve iltihap anlamına gelen "yangı" kelimesinden yararlanarak **göz yangısı** sözünü karşılık olarak önermektedir. Örnek: *Farkında olmadan gözümüze kaçan bir cisim göz yangısına sebep olabilir.*

konjonktür : Fransızca conjoncture (rastlaşma; fırsat; toplu durum). Sosyal bilimlerde, "bir kurum, kuruluş, olay veya faaliyeti çevreleyen unsur ve şartların tümü" anlamına gelen ve son zamanlarda basın yayın organlarında da bu anlamda kullanılan konjonktür için önceden de güzel bir karşılık teklif edilmişti: **toplu durum.** Örnek: *Milletler arası toplu durum, bu kararların uygulanmasına imkân vermeyecektir.*

konkordato : İtalyanca concordato (anlaşma). "İflâs hâlindeki iş adamının alacaklıları ile yaptığı borç ödeme anlaşması" anlamındaki bu terim için teklif ettiğimiz karşılık: **iflâs anlaşması.** Örnek: *Malî durumu bozulan şirket iflâs anlaşması ilân etti.*

konsantrasyon : Fransızca concentration (1. Bir sıvı içindeki su veya sıvı miktarı, azalarak koyulaşma. 2. psikol. Dikkat toplaşımı). Konsantrasyon sözü için Kurulumuzca önerilen karşılık **yoğunlaşma'**dır. Örnek: *Bu işe tam bir yoğunlaşma sağlamışken birtakım aksilikler çıktı.*

konsantre : yoğunlaştırılmış.

konsantre etmek : yoğunlaştırmak.

konsantre olmak : yoğunlaşmak.

konsensus : İngilizce consensus (fikir birliği, fikir mutabakatı, çoğunluğun fikri). Son zamanlarda dilimizde, "toplumun çeşitli kesimlerinin bir konuda aynı düşünceye ulaşması, aynı düşünceyi taşıması" anlamında yaygın olarak kullanılmaktadır. Oysa bu sözün dilimizde karşılıkları vardır: **uzlaşma, mutabakat.** Örnek: *Bu konuda toplumda bir uzlaşma (mutabakat) sağlanmıştır.*

konsept : Fransızca concept (kavram). Bu sözün dilimizde güzel bir karşılığı vardır: **kavram.** Kavram sözü dilimizde uzun zamandır kullanıldığı hâlde bazı aydınlarımız maalesef konsept sözünü tercih etmektedirler.

konsolidasyon : Fransızca consolidation. "Devlet borcunun vadesinin uzatılması" anlamında çok sık kullanılan ve eskiden "tahkim" kelimesiyle karşılanan bu terim için teklif ettiğimiz karşılık: **pekiştirme.** Örnek: *Borcumuzu pekiştirme yoluyla bütçemizi rahatlatabiliriz.*

konsolide : pekiştirilmiş. Örnek: *Borçlarımızın bir kısmı pekiştirilmiş olduğu için şimdilik ödeme sıkıntımız yok.*

konsolide bütçe : destekli bütçe. Örnek: *Destekli bütçenin bir trilyon lira açık verdiği belirlendi.*

konsorsiyum : Fransızca consortium. "Uluslar arası kuruluşların ve bazı hükûmetlerin iktisadî ve malî yardımları yürütmek üzere oluşturdukları ortaklık" anlamında kullanılan bu söze Kurulumuz, **şirketler birliği** karşılığını önermektedir. Örnekler: *Bossa'nın halka arzına Finansbank liderliğinde 15 üyeli bir şirketler birliği aracılık edecek. Türk firmalarının şirketler birliği oluşturmaları hâlinde doğal gaz hattından 300-400 milyon dolarlık bir pay almalarının mümkün olabileceği kaydediliyor.*

konstellâsyon : İngilizce constellation (takımyıldız, burç). Türkçede bu söze karşılık olarak zaten **takımyıldız** kelimesi vardır. Kurulumuz kelimenin mecazî anlamdaki kullanılışına karşılık olarak ise **kümelenme** sözünü teklif etmektedir.

konstrüksiyon : Fransızca construction. "Bir yapıda taşıyıcı nitelikte olan bütün imalât veya bir inşaatta bir araya gelip yapıyı oluşturan ögeler bütünü" anlamlarında geçen bu söze, daha önce önerilmiş olan **yapı** kelimesi uygun bir karşılıktır. Örnekler: *Şirketimiz, sağlıklı bir uyku için sağlam çelik yapı ve dolgu malzemesiyle beslenmiş yatakları piyasaya çıkaracak. Bu gökdelenleri çelik yapı ayakta tutuyor.*

konsültasyon : Fransızca cosultation. Daha çok tıp alanında kullanılan ve "birkaç hekimin bir araya gelerek bir hastalığa teşhis koyması" anlamına gelen bu terim için dilimizde zaten **istişare** kelimesi vardı. Kurulumuz, konsültasyon için eski Türk metinlerinde geçen ve bugünkü Türk lehçelerinin birçoğunda kullanılan **keneş** sözünün uygun bir karşılık olduğu görüşündedir. Kelimenin ekonomi alanında kullanımı için teklif edilen karşılık ise **görüş alışverişi'**dir.

konsültasyon yapmak : görüş alışverişinde bulunmak. Örnek: *IMF Türkiye Masası ile Dünya Bankası uzmanları, Türkiye hakkında ilk kez görüş alışverişinde bulundu.*

konteyner : İngilizce container. Bu kelime *Türkçe Sözlük*'te "ticaret eşyalarını taşımak için uluslar arası standartlara göre yapılmış büyük sandık" şeklinde tanımlanmaktadır. Kurulumuz bu kelimeye karşılık olarak **taşımalık** sözünü önermektedir. Örnek: *Yurt dışından gelirken ev eşyasını bir taşımalık kiralayarak Sirkeci'ye kadar getirmişti.*

kontrast : Fransızca contraste (zıtlık, aykırılık). Dilimizde bu kelime için birkaç karşılık vardır: **zıtlık, karşıtlık, tezat.** Örnek: *Gökdelenlerle gecekondular tam bir zıtlık (karşıtlık, tezat) teşkil ediyordu.*

kontrastlı : zıt, karşıt, tezatlı.

kontratak : Fransızca contre (karşı) + attaque (akın, hücum). Akın hâlinde olduğu için savunması zayıflayan bir takıma karşı birden başlatılan, beklenmedik akın. Son zamanlarda yaygınlaşan **anî akın** bu terim için güzel bir karşılıktır. Örnek: *Ev sahibi takım anî akınlarla gole gitti.*

konvertibilite : Karşılığı: **çevrilgenlik.** Örnek: *Paramızın çevrilgenliği arttı.*

konvertibl : Fransızca convertible. "Serbestçe dövize çevrilebilir para" anlamında kullanılan bu kelime için teklif edilen karşılık: **çevrilgen.** Örnek: *Türk parası çevrilgen hâle geldi.*

koprodüksiyon : Fransızca co-production. Karşılığı: **ortak yapım.** Örnek: *Türk film şirketlerinin yabancı şirketlerle hazırladığı ortak yapımlar çok azdır.*

korelâsyon : Fransızca corrélation. İki bağlılaşık kavram arasındaki ilişki. Organizmanın değişik yapı, özellik ve olaylarında görülen karşılıklı ilgi. Bu söz son yıllarda para piyasasında çok geçmektedir. Kurulumuz, dilimize Fransızcadan geçen bu sözün karşılığının **ilgileşim** olması gerektiğini kararlaştırmıştır. Örnek: *Türkiye hisselerinin riski, diğer ülkelerdeki riskle düşük bir ilgileşim göstermediğinden bu risk priminin de fazla aşırı olması gerekmiyor.*

korner : İngilizce corner (köşe, köşe başı). Futbol alanında yan ve kale çizgilerinin kesişme noktası. Bu anlamda teklif edilen karşılık: **köşe**. Örnek: *Mutlu'nun köşeden uzattığı topu Feyyaz sert bir vuruşla kaleye gönderdi.*

kornere çıkarmak, çıkmak : Futbol, hentbol, su topu vb. oyunlarda oyuncunun topu, kendi yarı alanındaki kale çizgisinin dışına çıkarması; topun bu şekilde dışa çıkması. Karşılığı: **köşeye çıkarmak, çıkmak**. Örnek: *Top savunmaya çarparak köşeye çıktı.*

korner vuruşu : Karşı takım oyuncusu tarafından kale çizgisi ucundan (köşeden) yapılacak serbest vuruş. Karşılığı: **köşe vuruşu**. Örnek: *Ali'nin köşe vuruşunu Hakan değerlendirdi ve kafayla kaleye gönderdi.*

kot : Fransızca code (yasa; kural; şifre). Özellikle bilgisayar dolayısıyla son zamanlarda yaygınlaşmaya başlayan kot sözü, "bir bilgi veya kavramı anlatan işaret, şifre" anlamında kullanılmaktadır. Bu anlam için *Divanü Lûgati't-Türk, Kutadgu Bilig* gibi eserlerimizde "işaret" anlamında kullanılan **im** kelimesini teklif ediyoruz. Örnek: *Bazı ülkelerde herkesin bir im numarası bulunmaktadır.*

kota : Fransızca quota (ayrılan pay, kontenjan). "İthal edilecek malların tür, oran ve miktarlarını gösteren liste" anlamında kullanılan kota kelimesi için teklif ettiğimiz karşılık, eski Türk metinlerinde ve bugünkü Türk

lehçelerinin birçoğunda "pay" anlamında yer alan "üleştirmek" fiiliyle ilgili bir sözdür: **ülüş.** Örnek: *Dokuma ürünlerimize uygulanan ülüşün kaldırılmasını istedik.*

kotasyon : Fransızca cotation (değerini tespit etme, değerlendirme). Son zamanlarda basın yayın organlarında daha çok "döviz değeri" anlamında kullanılan bu kelimenin karşılığı dilimizde zaten vardır: **değer.** Örnek: *Merkez Bankası döviz değerlerini yüksek açıkladı.*

kotasyon vermek : değer açıklamak.

kote edilmek : ülüşe alınmak.

kote etmek : ülüşe almak.

kotlamak : Teklif ettiğimiz karşılık: **imlemek.** Örnek: *ÖSS giriş sınavına başvururken formdaki ilgili yerleri doğru imlemek gerekir.*

krampon : Fransızca crampon (kanca, çengel). Spor ayakkabılarının altına yerleştirilen ve kaymayı önleyen, deriden veya madenden küçük konik parçalar. Teklif ettiğimiz karşılık: **tutmalık.** Örnek: *Tutmalıklar, çimlerde kaymayı önlüyor.* Spor yazarları ve muhabirlerince krampon kelimesi çok defa "futbol ayakkabısı", hatta mecazî olarak "futbolcu" yerine kullanılmaktadır.

kreasyon : Fransızca création (yaratılma; yaratma). Son zamanlarda moda dünyasında yeni modeller için sıkça kullanılmaktadır. Bu anlam için teklif ettiğimiz karşılık: **yaratım**. Örnek: *Düzenlenen defilede ilkbahar yaratımları gösterildi.*

kreatif - kreatör : İngilizce creative (yaratıcı), Fransızca créateur (yaratıcı). Dilimizde yeni modeller ortaya koyan kimse için kullanılmaktadır. Bu anlam için teklif ettiğimiz karşılık: **yaratımcı**. Örnek: *Yaratımcılarımız, yeni modelleriyle Avrupa moda dünyasında da isimlerini duyurdular.*

kredibilite : Fransızca crédibilité sözü dilimizde "kredi, itibar, güvenilirlik, borç olarak alınan veya verilen mal, para" anlamlarında kullanılır. Bu söz için önerimiz **güvenilirlik**'tir. Örnek: *Bankanın, Türkiye'nin güvenilirliğini olumsuz yönde değerlendirmesi, dövizin yükselmesine, borsanın inişine yol açtı.*

kreditör : Fransızca creditor. "Sağladığı bir kredi, mal veya hizmet karşılığında bir para ödenmesini veya bir yükümlülüğün yerine getirilmesini istemeye hakkı olan taraf; ödünç veren (banka)" anlamlarında dilimize geçen bu kelime için Kurulumuz, **kredi açıcı** karşılığını önermektedir. Örnekler: *Kredi açıcı ülkeler gerekli gördükleri takdirde Bosna'nın imarına katılacaklar. Toplam tutarın 800 milyon dolarlık bölümü 36 kredi açıcı kuruluş tarafından dış borç yoluyla karşılanacak.*

krematoryum : Fransızca crématorium. "Ölülerin yakıldığı yer" anlamında dilimize geçen bu kelime için Kurulumuzun önerisi **yakmalık'**tır. Örnek: *Amerika'nın San Antonio eyaletindeki Woodlawn Mezarlığı'nın yakmalığında çalışan görevliler, 181 kiloluk bir cesedi yakmak isteyince yangın çıktı.*

kripto : Yunanca kryptos (saklı). Yunancadan diğer dillere ve dilimize geçen bu söz "gizli, kapalı, muammalı" anlamını taşımaktadır. Komisyonumuz, Türkçedeki kullanımı için **şifreli yazı, saklı yazı** karşılıklarının uygun olacağı görüşünde birleşmiştir. Örnek: *AB ülkelerindeki çok sayıdaki büyük elçi, Ankara'ya değişiklik beklemedikleri konusunda uyarı mektupları ve saklı yazılar gönderdiler.*

kriter : Fransızca critère (ölçüt, kıstas). Bu kelimenin dilimizde zaten karşılıkları vardır: **ölçüt, kıstas.** Örnek: *Genellikle seçmen yaşı ölçüt (kıstas) olarak kabul ediliyor.*

kronometre : Fransızca chronomètre. "Belirli bir işlemin, yarışmanın veya teknik alanında belli bir işin kısa süresini ölçmek amacıyla kullanılan alet". Kurulumuz bu söze karşılık olarak daha önceden teklif edilmiş olan **süreölçer** kelimesinin benimsenmesine karar vermiştir. Örnek: *Süreölçerin bozulması ünlü sporcu için şanssızlık oldu.*

krupiye : Fransızca croupier (kumarhanede oyun görevlisi). Bu kelime için **oyun görevlisi** veya çocuk oyunlarındaki "ebe" sözünden hareketle **kumar ebesi** karşılıklarını teklif ediyoruz. Örnek: *Oyun görevlisi (kumar ebesi), kazanan numaraları yüksek sesle masadakilere bildiriyordu.*

kulvar : Fransızcadan dilimize giren bu söz, *Türkçe Sözlük*'te "bazı yarışlarda koşucu veya yüzücünün koştuğu, yüzdüğü yarış şeridi" anlamındadır. Kurulumuz bu kelimenin spordaki kullanımı için **şerit**, mecaz anlamındaki kullanımları için de **yol** ve **çizgi** karşılıklarının uygun olacağı görüşündedir. Örnek: *Sir Paul Mc Cartney, artık klâsik müzik yolunda koşuyor.*

kupür : Fransızca coupure. Daha çok gazete ve dergilerden kesilmiş yazılar için kullanılan bu kelimeye karşılık olarak Kurulumuz, **kesik** sözünün uygun olduğu görüşündedir. Bilindiği gibi kupür, bankacılıkta "bir tahvilin parçaları, standart banknot değerinin altında değer taşıyan kıymetli kâğıt" anlamında kullanılmaktadır. Kesik sözü bu anlam için de kullanılmalıdır. Örnekler: *Kesiklerin bölünmesi ortakların aleyhine olabilir. Hisse senetlerinin mevcut kesikleri daha küçük kesiklere bölünecek.*

kümülâsyon : katlanma, birikme, kümelenme.

kümülâtif : Fransızca cumulatif (bir araya gelen, birbirine eklenen). Dilimizde daha çok "birikmiş, katlanmış" anlamlarında kullanılan bu kavram için teklif ettiğimiz karşılıklar: **katlanmış, birikmiş, kümeli.** Örnek: *Üniversitemizin bu yıl bütçe dışındaki birikmiş (kümeli, katlanmış) gelirleri 21 milyar lira olmuştur.*

kümülâtif olarak : katlanarak.

küratör : İngilizceden (curator) dilimize giren bu kelime "müze veya kütüphane müdürü" anlamındadır. Kurulumuz, bu görevin aynı zamanda koruyucu ve kollayıcı özelliğini vurgulayarak, bu söze karşı **kollayıcı** karşılığının kullanılmasını önermektedir. Örnek: *Janice Blackburn'ın kollayıcılığını yaptığı çağdaş dekoratif sanat sergisi 6 Şubat tarihinde açılacak.*

L

lâbirent : Fransızca labyrinthe (çıkış yeri kolaylıkla bulunamayacak kadar karışık koridorları olan yapı). Lâbirent sözüne **dolambaç** karşılığı önerilmiştir. Bu sözün mecazlı kullanımlarında **karmaşık** uygun bir karşılıktır.

labtop : İngilizce lab ve top kelimelerinden oluşan bu söz, küçük, taşınabilir, her ortamda kullanılabilen bir tür bilgisayarın adıdır. Kurulumuz, bu kelimeye karşılık olarak **dizüstü** sözünün uygun olduğunda birleşmiştir. Aslı **dizüstü bilgisayarı** olan bu tamlamanın zamanla, yalnızca **dizüstü** şeklinde tek başına bu bilgisayar türünü anlatarak yaygınlaşacağı beklenmektedir. Örnek: *Dizüstü bilgisayarı için ilk taksiti yatırdım, şimdi Mercury PC kampanyasına katılacağım.*

laser-disc : İngilizceden dilimize geçen ve sinema alanında kullanılan bu kelimeye karşılık olarak Kurulumuzun önerisi **ışıklı teker'**dir. Örnek: *Ünlü Amerikalı şarkıcının 1994 yılında verdiği konseri Aksanatta ışıklı tekerden izleyebilirsiniz.*

lânse etmek : Fransızca lancé (gözde) + etmek. "Tanıtmak amacıyla öne sürmek" anlamında kullanılan bu fiil için teklifimiz: **öne sürmek.** Örnek: "*Yeni bir yıldız doğuyor" uranıyla (sloganıyla) öne sürülen oyuncu, şimdiden parlamış görünüyor.*

lease etmek : kiralamak.

leasing : İngilizce leasing (kiralama; kira kontratı). Son zamanlarda bir ekonomi terimi olarak gazetelerde sık sık görülen bu kelimeye hiç ihtiyaç yoktur. Bu kavramın dilimizde karşılığı zaten vardır: **kiralama.** Örnek: *Artık Türk kiralama şirketleri, yurt dışından bir malı kiralayarak Türkiye'ye getirebiliyorlar.*

leasingci : kiralayıcı.

liberasyon : Fransızca liberation. “Bir yükümlülükten kurtulma, özgürlüğe kavuşma” anlamlarında olan bu söz, Türkçede daha çok bir ekonomi terimi olarak kullanılır. “İthalâtı serbest bırakma, sınırlamaları kaldırma” demektir. Bu söz için Kurulumuz, genel anlamıyla **serbestlik,** ticaretteki anlamıyla da **dış ticaret serbestliği** karşılıklarını önermektedir. Örnek: *Bu çok önemli bir karardır ve Türkiye'de dış ticaret serbestliğine geçişin ilk basamağıdır.*

libero : Futbolda, "savunmanın gerisinde bulunan serbest savunma oyuncusu" anlamında kullanılan bu kelime için güzel bir karşılık vardır: **son adam.** Örnek: *Ahmet, karşılaşmaya son adam olarak çıktı.*

lifting : İngilizce lifting. Bizde daha çok tıp alanında estetik terimi olarak kullanılan bu söz için **gerdirme** kelimesi önerilmiştir. Örnek: *Geçtiğimiz günlerde Berlin'de düzenlenen ve dünyanın en önde gelen estetik cerrahlarını bir araya getiren toplantıların ana gündemini gerdirme konusu oluşturdu.*

likidite : Fransızca liquidité (sıvılık, akışkanlık; paraya çevrilebilirlik). Teklif ettiğimiz karşılık: **akışkanlık.** Örnek: *Düşük kur politikasının uygulandığı bir sırada aşırı bir akışkanlık yaratıldı.*

likit : Fransızca liquide (sıvı, akıcı; nakit). Likit için dilimizde güzel bir karşılık vardır: **sıvı.** Ancak son zamanlarda, bir ekonomi terimi olarak "kullanılması hemen mümkün olan para" anlamında yaygınlaşmıştır. Bu anlam için teklif ettiğimiz karşılıklar: **nakit, akışkan.** Örnek: *Piyasada nakit (akışkan) sorunu arttı ve sanayici borcunu ödeyemez duruma düştü.*

limit : Fransızca limite. "Bir şeyin nicelik bakımından erişebileceği en son nokta veya yer." Matematikte ise "değişken bir büyüklüğün istenildiği kadar yaklaşabildiği durağan büyüklük" anlamlarında olan bu söz için Kurulumuz, yerine göre, **uç, sınır** ve **üst sınır** kelimelerinin kullanılabileceğini kararlaştırmıştır. Örnekler: *Bazı ülkelerde demokrasinin sınırları giderek daha yaygın biçimde tartışılmaya başlıyor. Bankalar, müşterileriyle yapacakları sözleşmelerde onların, çekin üzerinde üst sınır belirtilmemişse çekte yazılı bütün meblâğı ödemekten, üst sınır belirtilmişse bu sınıra kadar ödemede bulunmaktan sorumlu tutulmalarını öngörüyor.*

link : İngilizce link. Dilimizde bir bilgisayar terimi olarak “halka, bağ, bağlantı, iletişim dizgesi birliği” anlamlarında kullanılan link kelimesine karşılık olarak Kurulumuz, **ilişim** sözünü önermektedir. Örnek: *İlişim hatlarında ortaya çıkan arıza sebebiyle yayına ara verilmiştir.*

liposuction : İngilizceden dilimize geçen ve tıp alanında kullanılan bu terim, "vücuda şekil vermek amacıyla fazla yağları aldırma” anlamındadır. Kurulumuz, liposuction için **yağ aldırma** karşılığını önermektedir. Örnek: *Yağ aldırma yöntemi, çok ağır kalp ve şeker hastalarına uygulanmıyor.*

lipostructure : İngilizce liposuction ile aynı kökten gelen lipostructure ise “yağ aldırma işlemi sırasında alınan yağların yüzün belli bölgelerine enjekte edilmesi yoluyla yüze genç bir görünüm kazandırılması” anlamındadır. Bu kelimeye teklif ettiğimiz karşılık ise **yağ ekletme.**

lisans : Fransızca licence. Bu söz dilimizde genel olarak "dört yıl süren üniversite veya yüksek okul öğrenimi" anlamında kullanılır. Bunun yanı sıra ticarî alanda da lisans sözü geçmektedir. "Yurda mal sokma veya yurttan mal çıkarma izni; yabancı bir firmanın malını yurtta üretme izni; sporcuların federasyondan aldığı resmî belge" anlamlarıyla Türkçede geniş bir kullanım alanı bulmuş olan bu kelime için Kurulumuz **yetki belgesi** karşılığını önermiştir. Ticaret ve spor alanında lisans yerine **izin belgesi,** eğitimde ise **yetkinlik** kullanılmalıdır.

Kurulumuz, bu sözün **ithal lisansı, ihraç lisansı, lisans tezi, ön lisans, yüksek lisans** biçimlerinde de kullanıldığını tespit etmiş, bunlar için de **ithal izni, ihraç izni, bitirme tezi, ön yetkinlik, üst yetkinlik** tamlamalarının uygun birer karşılık olduğunda birleşmiştir.

literatür : Fransızca littérature (edebiyat; bir konudaki yayınların tümü). İkinci anlam için de dilimizde **edebiyat** kelimesi kullanılır. Ayrıca Azerbaycan Türkçesinde de literatür yerine "edebiyat" sözü kullanılmaktadır. Biz de aynı karşılığı hatırlatıyoruz. Örnekler: *Tıp edebiyatı, hukuk edebiyatı*.

lobi : İngilizce lobby (dehliz, hol, koridor, bekleme odası). Bu kelime hem "otellerin girişindeki bekleme salonu" anlamında, hem de "(ilk önceleri meclisin bekleme salonlarında ve koridorlarda yapıldığı için) belirli bir devletin veya grubun çıkarlarını sağlamak üzere yapılan kulis faaliyeti" anlamında kullanılmaktadır. Her iki kavram için de Kars'ta ve Azerbaycan'da "hol" anlamında kullanılan bir kelimeyi teklif ediyoruz: **dalan.** Örnekler: *Oteldeki dairemden aşağı inerek dalanda bekleyen konuklarımla buluştum. Rum ve Ermeni dalanlarının faaliyetleri Amerikan kamuoyunu etkiliyor.*

lobici : dalancı.

lobicilik : dalancılık.

logo : İngilizce logotype (alâmeti farika). "Bir olayı, bir kuruluşu simgeleyen ayırıcı işaret, harf veya söz" anlamında son zamanlarda sıkça kullanılan logo için teklif edilen karşılık: **ayırmaç.** Örnek: *2000 yıllarını simgeleyen ayırmaç TRT ekranlarında sık sık gösteriliyor.*

lojistik : Fransızca logistique (mantıkî matematik; askerlikte ikmal). Dilimizde askerî terim olarak kullanılan lojistik için teklif ettiğimiz karşılık: **donanım.** Örnek: *Yakalanan sanıkların örgüte donanım desteği sağladığı anlaşıldı.*

Genelkurmay Lojistik Dairesi Başkanlığı: Ge-nelkurmay Donanım Dairesi Başkanlığı.

Lojistik Komutanlık: Donanım Komutanlığı.

Lojistik Plânlama Şubesi: Donanım Plânlama Şubesi.

lokal : Fransızca local. Dilimizde daha çok "bir dernek veya kuruluş üyelerinin buluşup oturduğu yer" anlamında kullanılan lokal, coğrafya ve tıp terimi olarak da geçer. Kurulumuz, lokal sözüne karşılık olarak **yerel** ve **mahallî** kelimelerinin uygun olduğunu kabul etmiştir. Tıptaki kullanımı için de **lokal anestezi** karşılığında **sınırlı uyuşturma** sözü önerilmiştir. Bunların dışındaki anlamlar için Kurulumuzun önerileri, **ev, eğlence evi, eğlence yeri'**dir. Örnek: *Amerikan Koleji, bu yılki geleneksel gecesini Bizim Tepe eğlence evinde (eğlence yerinde) yaptı.*

lokalize : Fransızca localisé. **Lokalize etmek, lokalize olmak** biçiminde birleşik fiillerde kullanılan bu kelime için Kurulumuz, fiil olarak **sınırlamak, sınırlandırmak,** isim kullanımı için ise **sınırlandırılmış** sözlerini önermiştir. Örnekler: *Bu iki kuruluşun taşıdığı yolcu sayısı azalmadı ama bir ölçüde sınırlandı. Merkez Bankası IMF'ye verdiği gösterge niteliğindeki aylık ortalama üst sınırlar ile kur sepetinin değeri arasındaki farkı sınırlandırdı.*

lot : Fransızcadan dilimize geçen bu kelime, "kısmet, talih, şans, baht, nasip, kur'a" anlamlarına gelir. Bankacılıkta sıkça geçen bu söz, "borsada kota alabilmek için gerekli asgari şirket sermayesi veya pay, hisse" anlamlarında kullanılmaktadır. Kurulumuz bu kelime için **tutam** sözünü önermektedir. Örnekler: *On dört bin tutam alım emrinin bulunduğu Erdemir'de beş altı bin tutamlık satış yapılırken iki büyük banka da satıcılar arasındaydı. Oturumun sonuna kadar tahtada bir tutam bile işlem olmadı.*

lümpen : Almanca lumpen (paçavra; sefil). Sosyal sınıfların seviyesizliğini anlatmak için kullanılan lümpen sözüne teklif ettiğimiz karşılıklar: **sefil, seviyesiz.** Örnek: *Her üniformalıyı faşist belleyen seviyesiz (sefil) sol örgüte böylece göz kırpılacak.*

M

maç : İngilizce match (akran, denk; uygun çift; karşılaşma, müsabaka). Dilimizde spor terimi olarak sonuncu anlamıyla kullanılmaktadır. Bazı yazar ve spikerlerimizin kullandığı **karşılaşma** kelimesi, maç için çok güzel bir karşılıktır. Örnek: *Bugünkü karşılaşma seyircilere heyecanlı dakikalar yaşattı.*

makro : Yunancadan gelen ve bazı batı dillerinde eklendiği kelimeye "büyük" anlamını katan ön ek. Teklifimiz: **geniş, büyük.**

makro açı : geniş açı.

makro ekonomi : bütüncü ekonomi.

makro hedef : büyük hedef.

makro ölçek : geniş ölçek.

maksimalist : dorukçu yaklaşım, aşırı.

maksimizasyon : Fransızca maximisation (azamîleştirme). Dilimizde ekonomi alanında kullanılan bu söze karşılık olarak Kurulumuz, **en üst seviyeye çıkarma** ve **doruklaştırma** kelimelerini önermektedir.

maksimize etmek : en üst seviyeye çıkarmak, doruklaştırmak.

maksimum (maksimal) : doruk, doruk noktası, en çok, en üst, en yüksek.

maksimum düzey : en üst düzey.

management : İngilizce management. Bu kelime için dilimizde zaten "işletme, işletmecilik, yönetim, yöneticilik" karşılıkları vardır ve kullanılmaktadır. Kurulumuz da management sözü için yerine göre **işletme, işletmecilik, yönetim, yöneticilik** kelimelerinden birinin kullanılması görüşündedir.

manipülâsyon : Fransızca manipulation. Daha çok ticarî hayatta kullanılan bu söz "piyasada canlanma havası yaratmak, sermaye kesimini ticarete teşvik etmek ve piyasayı etkilemek amacıyla sun'î olarak menkul kıymet alım satımı yapmak" anlamındadır. Kurulumuz bunun için **hileli yönlendirme, hileyle yönlendirme** karşılıklarını önermektedir. Manipülâsyon ayrıca insan için "ustalıkla yapmak, idare etmek" anlamında da kullanılır. Bu durumda **güdümleme** sözü bu kavramı karşılar. Sözün **manipüle etmek** şeklindeki kullanımına karşılık olarak ekonomide **hileyle yönlendirmek,** insan için ise **güdümlemek** kelimeleri kullanılabilir. Örnekler: *Uzman, bu konuda "şirketlerin hileli yönlendirme yapmamaları için SPK özerk olmalıdır." dedi. Borsayı hileyle yönlendirmek isteyenlere, burasının bir kumarhane olmadığını hatırlatmalıyız.*

mantalite : Fransızca mentalité (anlayış, zihniyet; düşünce, kanaat). Bu kelimenin karşılıkları dilimizde vardır: **zihniyet, anlayış.** Örnek: *Bu zihniyetten (anlayıştan) kurtulmamız gerekiyor.*

maraton : Fransızca marathon. 42.195 metrelik en uzun yaya koşusu demek olan bu söz Kurulumuzca, **uzun koşu** olarak karşılanmıştır. Aynı köke dayanan **maratoncu** sözü ise **uzun koşucu** diye karşılanır.

marj : Fransızca marge (kenar; pay, bölüm). "Kâğıt kenarında bırakılan boşluk" anlamı için de, ticarette kullanılan "maliyet ile satış arasındaki fark" için de teklif ettiğimiz karşılık: **pay.** Örnekler: *Kâğıdın kenarında bırakılan pay oldukça geniş tutulmuş. Kâr payı yüzde altmış olarak hesaplanıyor.*

marjinal : Fransızca marginal (kenarda olan; sıradan, basit). Siyasette kullanılan "aşırı uçta bulunan" anlamı için teklif ettiğimiz karşılıklar: **uç, uçta, sıra dışı.** Örnek: *Türkiye'de bazı ideolojiler, uçta bir aydın hareketi olarak kalmıştır.*

marjinalleşme : uca kayma.

Ekonomide marjinal sözü, son birimi ölçü almayı anlatır. Bu anlam için teklif ettiğimiz karşılık: **son birim.**

marjinal değer teorisi: son birim değer teorisi.

marjinal gelir : son birim geliri.

marjinal maliyet : son birim maliyeti.

marjinal yarar (fayda) : son birim yararı (faydası).

markaj : Fransızca marquage (işaretleme; damgalama). Karşı takım oyuncusunun rahat hareket etmesini önlemek amacıyla sürekli olarak izlenmesi, kontrol altında tutulması. Teklif ettiğimiz karşılıklar: **(adam) tutma, gölgeleme.** Örnek: *Rıdvan'a sıkı bir gölgeleme uyguladılar. Vural, Ali'yi tutmakla (gölgelemekle) görevlendirildi.*

markaja alınmak : tutulmak, gölgelenmek.

markajcı : gölgeleyici.

marke etmek : (adam) tutmak, gölgelemek.

market : İngilizce market (pazar; çarşı; piyasa). Dilimizde daha çok "kapalı satış merkezleri" için kullanılan markete teklif ettiğimiz karşılık: **satış merkezi.** Örnek: *Bütün mutfak malzemesini satış merkezinden aldım.*

marketing : İngilizce marketing. Ticarî hayatımızda sık geçmeye başlayan "pazarlama hakkında gerekli bilgiye sahip olma; uygun mal, uygun hizmet, uygun fiyat ilkelerinden hareketle satış yapma, hizmet sunma" anlamlarında kullanılan bu söz için Kurulumuz, **pazarlama** teriminin uygun bir karşılık olduğunda birleşmiştir. Örnek: *Şirket bünyesinde görevlendirilecek olan elemanlara pazarlama konusunda eğitim verilecek.*

market maker : İngilizceden dilimize giren ve borsa alanında kullanılan bu terim "piyasa oluşturan, pazar hazırlayan" anlamındadır. Bu söz için Kurulumuz **piyasa kurucu** karşılığının kullanılmasını önermektedir. Örnek: *Vadeli işlemler piyasasında, piyasa kurucuları da bulunacaktır.*

masaj : Fr. massage. Fransızcadan dilimize geçen bu kelime *Türkçe Sözlük*'te şu şekilde tanımlanmaktadır: "Vücut yüzeyinde el, elektrik, su aracılığıyla çeşitli işlemler yapma biçiminde, iyileştirme ve bakım yöntemi; ovma, ovuşturma". Kurulumuz bu söze karşılık olarak **ovma** ve **gevşetme** kelimelerini önemektedir. Örnek: *Yeni açılan sağlık ve güzellik merkezinde ovma (gevşetme), aerobik, güçlendirme ve germe egzersizleri yapılıyor.*

maskot : Fransızca mascotte. Dilimizde uzun zamandan beri kullanılan ve *Türkçe Sözlük*'te "1.Uğur getireceğine inanılan şey. 2.Uğur sayılan kimse veya hayvan, uğurluk." şeklinde tanımlanan bu kelime için Kurulumuz, **uğur, uğurluk** ve **uğurcak** kelimelerinin benimsenmesine karar vermiştir. Dilimizde bulunan uğur kelimesi nesne olarak maskot için kullanılmaktadır. İnsan ve hayvan olarak maskot için de yine daha önceden teklif edilmiş olan uğurluk kelimesi vardır. Sadece nesneler için uğurcak kelimesi teklif edilmektedir.

masör : ovucu, gevşetici.

matine : Fransızca matinée. Türkçede "tiyatro, sinema, konser salonu ve benzeri yerlerde yapılan gündüz gösterisi" anlamında kullanılan bu söze Kurulumuz, **gündüzlük** kelimesini karşılık olarak göstermiştir.

meditasyon : Fransızca meditation. "Düşünceye dalma, tasarlama, kurma" anlamına gelen bu söz için Kurulumuz, **derin düşünme** sözünü önermektedir. Örnekler: *Uzak Doğu'da binlerce yıldır uygulanan derin düşünme yöntemi, modern çağın gerginliğiyle baş etmeye çalışanların kurtarıcısı oldu. Avrupa'nın çoğu ülkesindeki genç ve orta kuşak insanlar, derin düşünceyle negatif enerjiden kurtuluyorlar.*

medya : Lâtince mediatus (araç, aracı, vasıta). Dilimizde hem iletişim araçlarını, hem de iletişim ortamını anlatır tarzda kullanıldığından her ikisinin de teklif edilmesi uygun görülmüştür: **iletişim araçları, iletişim ortamı.**

mega : Grekçe megas, megalê (büyük). Son zamanlarda yaygınlaşmaya başlayan bu kelimenin karşılığı dilimizde zaten vardır: **büyük.** "Mega proje, mega star" yerine pekâlâ "büyük proje, büyük yıldız" denilebilir. Daha etkili ifade için dilimizde başka karşılıklar da vardır: **dev, devasa, muazzam.** Örnekler: *Dev proje, devasa proje, muazzam proje.*

megapol : Yunanca megalopolis. Dilimizde "nüfus artışı yüzünden şehirlerin yayılarak birbirine bitişmesiyle meydana gelen yerleşme alanı, birleşik şehir" anlamında kullanılan bu söz için Kurulumuz, **dev şehir** sözünü önermektedir. Şehir kelimesinin Anadolu'da "şar" biçiminde kısaltıldığı ve çeşitli yerleşim yerlerinin adında da bulunduğu hatırlanırsa, dev şehir yanında **dev şar** sözünün de kullanılabileceği bazı Kurul üyelerince ifade edilmiştir.

mega store : Bu kelime Yunanca kökenli mega "büyük, bir birimin milyon katı" ve Amerikan İngilizcesinde geçen "dükkân" anlamındaki store sözlerinden oluşmaktadır. Kurulumuz bu söz için **büyük mağaza** sözünü önermiştir. Örnek: *25. yılını kutlayan Beymen "koşulsuz müşteri mutluluğu" anlayışı çerçevesinde Suadiye'de büyük bir mağaza açıyor.*

menajer : İngilizce manager (yönetmen; müdür; idare memuru). "Bir spor dalının veya takımın teknik yöneticisi" anlamında kullanılan bu kelime için teklif ettiğimiz karşılık: **yürütücü.** Örnek: *Galatasaray'ın yürütücüsü Adnan Sezgin, futbolcuları sakin olmaya davet etti.*

metafor : Fransızca métaphore (mecaz; istiare). Son zamanlarda gazetelerin sanat ve kültür sayfalarında sıkça gördüğümüz bu sözün karşılığı dilimizde zaten vardır: **mecaz.** Örnek: *Aragon sineması simgeler ve mecazlarla dolu.*

metaforik : mecazî, mecazlı. Örnek: *Bu hikâyenin aşırı mecazlı (mecazî) bir yapısı var.*

metamorfoz : Fransızca metamorphose. Çeşitli bilim dallarında geçen bu söz için Kurulumuzun önerisi **başkalaşma** veya **değişme'**dir. Örnek: *Onun ortaya koyduğu başkalaşma (değişme) insanı şaşkınlığa düşüren türdendir.*

Aynı kökten isim olarak kullanılan **metamorfizm** ise **başkalaşım** veya **değişim** kelimeleriyle karşılanmalıdır.

metodoloji : Fransızca methodologie. Felsefe başta olmak üzere çeşitli bilim dallarında "yöntem araştırmak ve yeni yöntemler yaratmak için ilkeler geliştiren bilim" anlamına gelen bu söz için Kurulumuz **yöntem bilimi** sözünü benimsemiştir. Basınımızda sık sık geçen metodoloji sözü bazen yanlış olarak yöntem anlamında kullanılıyor. "Çözüm için yeni metodolojilere ihtiyaç var" gibi kullanımlarda metodoloji için doğrudan **yöntem** veya **yöntem arayışı** demek yeterlidir.

metraj : Fransızca metrage. Dilimizde "metre olarak uzunluk, metre ile ölçüm" anlamlarında giderek sık kullanılmaya başlanan bu söz için Kurulumuz, **uzunluk** karşılığını önermektedir. Bilindiği gibi bu kelime daha çok sinema alanında **kısa metrajlı film, uzun metrajlı film** şekillerinde geçmektedir. Bu durumda ise **kısa süreli film** ve **uzun süreli film** denmesi gerekmektedir. Örnek: *Atatürk Kültür Merkezinde gösterilecek kısa süreli filmlerin ilgi toplayacağı tahmin ediliyor.*

metro : Fransızca métropolitain (ana kente ait) sözünden kısaltma. Ankara ve İstanbul'da yapılmakta olan metro sözüne şimdiden bir karşılık bulunması gerekir. Kurumumuz, "denizaltı" örneğine uygun olarak **yeraltı (treni)** karşılığını teklif etmektedir. Örnekler: *Ankara'daki yeraltı yapımı bitmek üzere. Patlama, yeraltına binmeye hazırlananlarda büyük bir korku yarattı.*

metropol : Fransızca metropole. Teklif edilen karşılık: **ana kent.** Örnek: *Ana kentlerin belediye başkanları sık sık halkın karşısına çıkıyor.*

mezoterapi : Fransızca mesoderm (orta deri) + thérapie (tedavi). Tıpta "hastalıklı bölgede bulunan deri altına belirli açılardan ilâç enjekte edilmesi yoluyla uygulanan tedavi yöntemi" anlamına gelen bu terim için Kurulumuz, **orta deri tedavisi** karşılığını önermektedir. Örnek: *Orta deri tedavisi sayesinde hızlı ve etkili sonuçlar elde ediliyor.*

mikro : Yunanca "mikros"tan gelen ve bazı batı dillerinde eklendiği kelimeye "küçük" anlamını katan ön ek. Teklifimiz: **dar, küçük.**

mikro ekonomi : birimci ekonomi.

mikro milliyetçilik : dar milliyetçilik.

mikser : İngilizce mixer. "Çeşitli yiyecek maddelerini karıştırmaya yarayan elektrikli alet, karıştırıcı, harç karma aleti, karmaç." Kurulumuz, bu söz için temel işlevden hareket ederek **çırpıcı** karşılığını önermiştir.

milenyum : İngilizce (millenium). Kurulumuz bu kelime için **binyıl** sözünün uygun bir karşılık olduğunu kararlaştırmıştır. Örnek: *Avrupa'nın alışveriş caddelerinde tüketim, binyıl terliği, binyıl gözlüğü gibi ürünlerle artırılmaya çalışılıyor.*

minimal seviye : en küçük seviye.

mini market : bakkal.

minimize etmek : Fransızca minimiser (küçültmek, ufaltmak, önemsiz gibi göstermek) ve Türkçe *etmek* yardımcı fiilinden oluşan ve bilgisayar ile ilgili olarak gündeme gelen bu söz, Kurulumuzca **en aza indirmek** şeklinde karşılanmaktadır. Örnek: *MMX teknolojisi, el bilgisayarlarında ek yer ve yük tutan donanımlara olan gereksinimi en aza indirmeye çalışıyor.*

minimum (minimal) : Fransızca minimum (en küçük, en ufak, en düşük). Türkçede "bir şey için gerekli en küçük derece, nicelik" anlamında kullanılan bu söze karşılık olarak Kurulumuz, **en az, en alt, en düşük, en küçük** kelimelerini önermektedir.

minimum düzey : en düşük düzey.

misyon : Fransızca mission (özel görev). Karşılıkları: **(özel) görev, amaç.** Örnek: *Atatürk'ün görevi (amacı), Türkiye'yi çağdaş medeniyet seviyesinin üstüne çıkarmaktı.*

mizanpaj : Fransızca mise en pages. "Gazete, dergi gibi yayınlarda sayfa düzeni" anlamında dilimizde uzun bir süreden beri kullanılan bu söze karşılık olarak Kurulumuz, **sayfa düzeni** sözünün kullanılmasının uygun olacağını kararlaştırmıştır. Örnek: *Kitabın sayfa düzeni özenle yapılmış, resimler ve çizimler gerektiği yerlere konulmuştur.*

modem : Fransızca modulateur-demodu-latuer kelimelerinin kısaltması olan *modem*, "uzak yerleşimlere çeşitli iletişim sinyalleri ile bilgi göndermeyi sağlayan cihaz" anlamındadır. Kurulumuz, bu kelime için **çevirge** sözünü önermektedir. Örnek: *Fazladan bir ücret ödemeden kullanılabilecek odaların bu bölümünde büyük boy masa, lâmba, belgegeçer ve çevirge bağlantısı olan bir çalışma koltuğu bulunacak.*

Modemin **faks modem, voice modem** gibi türleri de bulunmaktadır. Bunlar için de Kurulumuz, **belgegeçer çevirgesi, ses çevirgesi** karşılıklarını önermektedir.

modül : Fransızcadan (module) dilimize giren bu kelime bir mimarlık terimi olarak, "bir yapının çeşitli bölümleri arasında orantıyı sağlamak için kullanılan ölçü birimi" anlamını taşımaktadır. Ayrıca, "bir uzay taşıtının yapısı içinde yer alan ve kendi başına hareket edebilen bağımsız bölüm" anlamını da yüklenmiştir. Kurulumuz modül kelimesi için **parça** karşılığını önermektedir. Kelimenin uzaydaki kullanımı için de yine **parça** sözünün uygun olacağı görüşündedir. Örnek: *Bu yeni biçimlerin, yer değiştirme özgürlüğü bulunan parçalı bir sistemde yüzeyler üzerinde sıralanışı F. Özgür'ün temel kaygısını oluşturuyor.*

modüler sistem : parçalı sistem.

monetarist : Fransızca monétarist. "Parayla ilgili" anlamındaki bu söz, Türkçeye monetarizm biçiminde de girmiştir. Kurulumuz, "ekonomik dengeleri kuran en önemli unsurun para olduğunu savunan akım" anlamındaki **monetarizm** sözü için **paracılık,** monetarist için de **paracı** karşılıklarını önermektedir. Örnek: *Paracı ekonomi modasının hayal kırıklıklarından birini daha yaşıyoruz.*

monetizasyon : para basma, paraya çevirme.

monetize etmek : Fransızca monétiser (paraya çevirmek, para basmak) fiilinden. Teklif ettiğimiz karşılıklar: **paraya çevirmek, para basmak.** Örnek: *Hazinenin ne yapıp edip iç borçlanma piyasasını oluşturması gerekir. Aksi takdirde ya borç erteleme, ya da para basma yoluna gidilecektir.*

monitör : Fransızca moniteur. Bu kelime *Türkçe Sözlük*'te "1.Her türlü çalışmalarda yetiştirici: Beden eğitimi monitörü. 2.Televizyonda görüntü ile sesin niteliğini eşleme, görüntü seçimini gerçekleştirme, görüntüyü yayımlama gibi işlerin denetlenmesinde kullanılan alet." anlamlarında geçmektedir. Kurulumuz bu söze karşılık olarak spor alanında **yetiştirici,** ekran için de **mini gösterici** kelimelerini teklif etmektedir. Örnekler: *Beden eğitimi yetiştiricisi. Kayak yetiştiricisi. Mini göstericiler sayesinde arka koltuktaki yolcular da seyahat esnasında film seyredebiliyor.*

monopol : Fransızca monopole (tekel). Bu kavrama dilimizde güzel bir karşılık bulunmuş ve tutunmuştur: **tekel**. Örnek: *Kapitalist düzende sanayii tekeller kontrol ediyor.*

montaj : Fransızca montage. Dilimizde genel olarak "bir bütünü oluşturmak için parçaları takıp birleştirme işi" anlamında kullanılan bu söz, sinemacılık alanında da "bir filmin değişik zaman ve yerlerde çekilen bölümlerinin bir bütünlük kuracak biçimde birleştirilmesi işi" anlamında geçer. Kurulumuz bu söze karşılık olarak **takyap** ve **kurgu** sözlerinin uygun birer karşılık olduğu görüşünde birleşmiştir. Örnek: *Parçayı yenisi*yle *değiştirirken takyapını yetkili servise yaptırınız.*

Bu Fransızca söz dilimizde montaj masası, montaj odası, fotomontaj, monte etmek, montajcı biçimlerinde de kullanılmaktadır. Bunlardan **montaj masası** ile **montaj odası** kelimeleri, **kurgu masası** ve **kurgu odası** sözleriyle karşılanmaktadır. Bu durumda **foto-montaj'**ın karşılığı ise **fotokurgu** olur. **Monte etmek** için dilimizde bulunan **kurmak** fiili çaba gösterildiği takdirde rahatlıkla bu sözün yerini tutar. Kurulumuz, **monte etmek** karşılığı olarak **kurmak** yanında yerine göre **yerleştirmek** fiilinin de kullanılabileceği görüşündedir. "İşi yapan servis elemanı veya uzman" anlamındaki **montajcı** kelimesi için ise önerimiz kullanım alanına göre **takyapçı** veya **kurgucu'**dur.

Bu arada unutmamak gerekir ki, söz konusu bir yabancı söz basında, burada belirtilen karşılıkları dışında çok değişik anlamlarda da kullanılabiliyor. Hâlbuki bu tür kullanımlar için dilimizde pek çok kelime vardır. Bu yolu seçmeyip kolaya yönelenler aşağıdaki örneklerde görüldüğü gibi montaj sözünü tercih etmekte böylece montaj sözü anlamca -hiç gereği yokken- dallanmaktadır.

Banker sözü, lügatlere monte ediliyor. Uydu yayınlarını izleyebilmek için balkona veya pencereye çanak anten monte etmek yeterli.

Gazetelerden derlediğimiz bu örneklerin ilkinde monte edilmek sözünün yerine *girmek,* ikincisinde ise *takmak, yerleştirmek* fiillerinden birini kullanmak gerekir.

montör : Fransızca monteur kelimesi "takıp kuran, ustabaşı, bir bütünü meydana getiren çeşitli parçaları birleştiren uzman" anlamlarına gelir. Kurulumuz, bu söz için **takyapçı** veya kullanımına göre **takyap ustası** karşılıklarını önermektedir. Örnek: *Bayiler bir mühendis veya mimar, teknik ressam ve bir takyapçı istihdam etmek zorundadır.*

moratoryum : Fransızca moratorium (borç ödemesinin ertelenmesi). "Vadesi gelmiş bir borcun anlaşma yoluyla ertelenmesi" anlamındaki bu kelime için teklif ettiğimiz karşılık: **borç erteleme.** Örnek: *İki devlet arasında borç erteleme anlaşması yapıldı.*

motivasyon : Fransızca motivation (harekete getirme, saik). Psikolojide, iktisatta, sporda vb. alanlarda "bir insanın işe başlamayı, harekete geçmeyi, öğrenmeyi ister hâle gelmesi" anlamında kullanılmaktadır. "Güdüleme" terimi hayvan gütmeyi çağrıştırdığı için benimsenememektedir. Teklif ettiğimiz karşılık: **isteklendirme**. Örnek: *Takımın, çalıştırıcının isteklendirmesine ve olumlu yaklaşımına ihtiyacı var.*

motive etmek : Teklif ettiğimiz karşılık: **isteklendirmek**. Örnek: *Çalıştırıcı Türkçe bilmediği için takımı isteklendiremiyordu.*

motto : İtalyanca motto. "İğneleyici söz, özlü söz, parola" anlamlarında kullanılan bu kelimeye karşılık olarak Kurulumuz, **ilke söz** kelimesini önermektedir. Örnek: *Batıda müzik ve gösteri dünyasının bir ilke sözü vardır: Gösteri sürmek zorundadır.*

mouse : İngilizce mouse "fare". Bilgisayar alanında çok sık kullanılan bu kelimeye karşılık olarak fare sözü tutunmuş ve yaygınlaşmıştır. Kurulumuz da **fare** karşılığını benimsemektedir.

mönü : Fransızca menu (yemek listesi). Karşılığı: **yemek listesi.** Örnek: *Yemek listesini getirir misiniz?*

mültimedya : İngilizce. "Metin, grafik, ses, canlandırma unsurlarını birleştirerek sunan ortam" anlamına gelen bu kelime için Kurulumuz, dilimizde zaten kullanılmakta olan **çoklu ortam** kelimesinin benimsenmesi konusunda görüş birliğine varmıştır. Örnek: *Bazı bilgisayar şirketleri kampanyalarında özel çoklu ortam donanımlarını hediye olarak veriyor.*

mültivizyon : Fransızca multi (çok) + vision (görüş, görme kuvveti). Dilimizde **mültivizyon gösterisi** diye kullanılmaya başlanan bu söz için **çok yansıtmalı gösterim** karşılığı önerilmiştir. Örnek: *Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinin 50. Genel Kurulunda çok yansıtmalı gösterim büyük ilgi topladı.*

N

navigatör : Fransızca navigateur. "Uzun yolculuklar yapmış gemici veya usta gemici" anlamına gelen bu söz dilimizde "bir tür yönlendirme aracı" anlamında kullanılmaktadır. Kurulumuz, kelimenin bu anlamı için **yönleyici** karşılığını önermektedir. Örnek: *1995'in Mayıs ayından başlayarak Almanya'da Mercedes Benz'in S serisi araçlarından alanlar, isterlerse otomobillerine elektronik yönleyici de taktırabilirler.*

network : İngilizceden dilimize geçen bu söz, bilgisayarın yaygınlaşmasıyla daha sık kullanılmaya başlandı. "Aynı bilgi kaynaklarını paylaşan çok sayıda iletişim hatlarıyla birbirine bağlı bilgisayar şebekesi" anlamında kullanılan bu söz için Kurulumuz, **bilişim ağı** sözünü karşılık olarak benimsemiştir. Örnek: *Şirketimiz yeni teknikleri kullanarak bilişim ağına girmeye hazırlanıyor.*

new age : İngilizce new (yeni) + age (yaş, çağ, devir). Dilimizde son zamanlarda bir müzik türünün adı olarak kullanılmaya başlanan bu kelime için Kurulumuz, **çağcıl müzik** karşılığını önermektedir. Örnek: *Türk kökenli çağcıl müzik ustası, ilk albümüyle Almanya'dan sonra Amerika'ya açılıyor.*

new wave : İngilizce new (yeni) + wave (dalga). "Herhangi bir ülkede belirli bir dönemde birdenbire ortaya çıkan genç yönetmenler topluğu" anlamındaki bu kelime bir akım adı olarak dilimizde kullanılmaya başlandığı zaman Türk sinema eleştirmenleri **yeni dalga** karşılığını bulmuşlar. Zamanla bu güzel karşılığın unutularak yerine new wave sözünün kullanılmasını anlamak mümkün değildir. Kurulumuz da bu karşılığı benimsemektedir.

nickname : İngilizce "lâkap, takma ad". Kurulumuz bu kelimeye karşılık olarak dilimizde zaten var olan ve kullanılan **lâkap** ve **takma ad** kelimelerinin benimsenmesine karar vermiştir. Örnek: *Sohbet odalarında bulunan herkesin bir lâkabı (takma adı) vardır.*

nod : İngilizce node (düğüm). Daha çok tıp ve bilgisayar alanlarında kullanılan bu terim, dilimizde de "düğüm" anlamındadır. Kurulumuz bu kelimenin bilgisayar alanındaki kullanımına karşılık olarak **düğüm,** tıp alanındaki kullanımına karşılık olarak ise yerine göre **yumru** veya **düğüm** kelimelerini kabul etmiştir. Örnek: *Bazı şubelerimizde telekomünikasyon ara birimleri dediğimiz düğüm üniteleri var.*

nodül : düğümcük, yumrucuk.

no-frost : İngilizce no (hayır, yok, değil) + frost (donma, buz tutma, ayaz). Bu kelime için teklif ettiğimiz karşılık: **karlanmaz.** Örnek: *Karlanmaz buzdolabı almayı düşünüyorum.*

nominal : Fransızca nominal (adla ilgili, ad gibi; ismen mevcut, sözde). Son zamanlarda bir ekonomi terimi olarak yayılan nominal sözü, para, tahvil vb. taşınabilir değerlerin üzerlerinde yazılı bulunan itibarî kıymeti

anlatmak için kullanılmaktadır. Bu kavram için dilimizde güzel karşılıklar vardır: **saymaca, itibarî.** Örnek: *Kredilerde geçen yıl kaydedilen saymaca (itibarî) artış oranı % 96.6 idi.* Kurulumuz bu kelimeye karşılık olarak aynı zamanda **yazılı** sözünün de kullanılabileceğini düşünmektedir. Örnek: *Yazılı artışın, gerçek olarak enflâsyonun altında kalması, sektörün kârlılık açısından bazı sorunlar yaşadığını gösteriyor.*

nominal price: yazılı fiyat.

nominal value: yazılı değer.

non-stop : İngilizce non-stop (aralıksız, duraklamadan). "Şehirler arası otobüslerin bir yerde mola vermeden yaptıkları seferler" için dilimizde son zamanlarda kullanılmaya başlayan bu söz için teklif ettiğimiz karşılıklar: **duraksız, molasız**. Örnek: *Ankara-İstanbul otobüslerinin bazıları duraksız (molasız) sefer yapıyorlar.*

nostalji : Fransızca nostalgie. Osmanlıcadaki "daüssıla" kelimesinin karşılığı olan nostalji, son zamanlarda "geçmişe duyulan özlem" anlamıyla moda olmuştur. "Daüssıla" anlamı için teklif ettiğimiz karşılık: **sıla özlemi.** Örnek: *Yurt dışında, sıla özlemiyle yanıp tutuşuyor.* "Geçmişe duyulan özlem" anlamı için dilimizde var olan **özlem** ve **hasret** kelimeleri kullanılmalıdır. Çünkü bu kelimelerde "geçmiş" kavramı zaten vardır. Örnek: *Fotoğraf sergisinde eski İstanbul özlemi (hasreti) hâkimdi.*

nostaljik : Teklif edilen karşılık: **özlemli.** Örnek: *İçimi özlemli duygular doldurdu.*

nosyon : Fransızca notion. "Temel bilgi, gerekli bilgi" anlamlarına gelen bu söz için Kurulumuz **kavrayış** sözünü önermiştir. Örnekler: *Benim size vermek istediğim matematik kavrayışıdır. Matematik kavrayışı, düşüncenin gelişmesi için gereklidir.*

notebook : İngilizce olan bu söz, bu defa da bilgisayar terimi olarak Türkçeye girmektedir. Kurulumuz bu söz için **el bilgisayarı** karşılığını önermektedir. Örnek: *Escort Computer, Romanya'ya çeşitli bilgisayarlar ve el bilgisayarlarından oluşan bir ihracat gerçekleştirdi.*

nötr : yansız, tarafsız.

nötralizasyon : Fransızca neutralization. "Asit veya alkali niteliğini yok etme, etkisiz hâle getirme." Bu söze karşılık olarak Kurulumuz kullanım yerine göre, **yansızlaştırma, tarafsızlaştırma, etkisizleştirme** kelimelerini kabul etmiştir.

nötralize : Fransızca neutralizé. Yukarıda geçen nötralizasyon kelimesiyle kökteş olan bu kelime dilimizde daha çok **nötralize etmek** şeklinde geçmektedir. Kurulumuz, **nötralize** için **yansızlaştırılmış, tarafsızlaştırılmış, etkisizleştirilmiş; nötralize etmek** için ise **yansızlaştırmak, tarafsızlaştırmak, etkisizleştirmek** kelimelerini önermektedir. Örnek: *Bu bölgede partinin çıkaracağı milletvekili öteki partinin oylarını etkisizleştirecektir.*

nüans : Fransızca nuance (renklerde açıklık, koyuluk derecesi; ince, küçük fark). Dilimizde daha çok "ince, küçük fark" anlamında kullanılan bu söz için iki karşılık teklif ediyoruz: **çalar, ince ayrım.** "Çalar" sözü Azerbaycan Türkçesinde nüans için kullanılmaktadır. "Çalmak" fiilinin bizde de kullanılan "sarıya çalmak, kırmızıya çalmak" örneklerindeki anlamdan çıkmıştır. Örnek: *Yoksa hem vezin bozulur, hem de "işit" ile "dinle" arasındaki çalar (ince ayrım) kaybolur.*

O

obsesif : takınçlı.

obsesyon : Fransızca obsession. Bir psikoloji terimi olarak dilimizde "bilince takılarak korku ve bunalım yaratan, kişinin çabalarına karşı kurtulamadığı düşünce, sürekli endişe, sabit fikir" anlamlarında kullanılmaktadır. Kurulumuz obsesyon kelimesine karşılık olarak **takınç** kelimesinin kabul edilmesini uygun bulmuştur.

oditoryum : Fransızca auditorium. "Eski Roma'da şairlerin eserlerini dinlemek için toplanılan yer" anlamındaki bu kelime, günümüzde konferanslara elverişli salonlar, radyo evlerinde konser veya temsillerin izlendiği yerler için kullanılmaktadır. Kurulumuz bu söze karşılık olarak **dinleme salonu** kelimesini kabul etmiştir. Örnek: *Yıldız Teknik Üniversitesi dinleme salonunda yapılacak olan toplu çalışma bugün 14.30'da başlayacak.*

ofans : Teklif edilen karşılık: **hücum**.

ofansif : Karşılığı: **hücuma dayalı**. Örnek: *Takımı, sürekli olarak hücuma dayalı oyuna yönlendiriyorlar.*

off-road : İngilizce off (uzağa, ileriye, öteye) + road (yol). Motor sporları alanında kullanılan ve "her türlü arazi şartlarında özel motorlu araçlarla yapılan yarış" anlamına gelen bu kelime için Kurulumuz, dilimizde zaten var olan **arazi vitesi** ve **arazi aracı** kelimelerini de göz önüne alarak **arazi yarışı** ve **arazi turu** karşılıklarını teklif etmektedir. Örnekler: *İki volkanın arasında kalan harika bir vadide arazi yarışı (arazi turu) yaparak El Salvador'a doğru inmeye başladık. Bugüne kadar satışa sunulan arazi araçları arasında ilk kez biri için bu kadar çok talep oldu.*

off shore : İngilizceden dilimize geçen bu söz bir bankacılık terimidir. "Kıyıdan uzak, kıyıdan esen" anlamına gelen bu söz, bankacılıkta "Bir ülkede yabancı paralarla yapılan bankacılık veya bir ülkede vergi mevzuatı, kambiyo sınırlamaları dışında faaliyetini sürdüren bankacılık" şeklinde tanımlanabilir. Kurulumuz, bu söz için **kıyı bankacılığı** karşılığını önermektedir.

off the record : İngilizce off the record. İngilizceden dilimize geçen bu sözü özellikle gazete sütunlarında tercih edenler, "yayımlanamaz, açıklanamaz, kayıt dışı" anlamlarında kullanmaktadırlar. Kurulumuz bu kelime için **yayın dışı** sözünü önermektedir. Örnek: *Yazar bu açıklamayı yayın dışı, yani yayımlanmaması kaydıyla yapmıştır.*

ofsayda düşmek (düşürmek) : açığa düşmek (düşürmek).

ofsaydı bozmak : açığa düşürememek.

ofsayt : İngilizce off + side (yan; kıyı; yön). Teklif ettiğimiz karşılık: **açığa düşme.**

ofsayt gerekçesi : açığa düşürme gerekçesi.

ofsayt taktiği : açığa düşürme taktiği.

Örnekler: *Hakem, açığa düşürme gerekçesiyle golü saymadı. Hakan sık sık açığa düşüyordu.*

okazyon : Fransızca occasion (fırsat; etken; kelepir mal). Dilimizde "fırsat" ve "kelepir" anlamlarında kullanıldığı görülmektedir. Teklif ettiğimiz karşılıklar: **fırsat, kelepir.** Örnekler: *Büyük bir fırsat yakaladık. Kelepir mallar ucuz oluyor.*

oligopol : Fransızca oligopole. "Birkaç satıcının tekelinde bulunan piyasayla ilgili" anlamına gelen bu söz için Kurulumuz, **takım tekeli** karşılığını önermektedir. Ayrıca bu sözün **oligopolleşme** şeklinde kullanılan fiil biçimine karşılık olarak da **takımca tekelleşme** denilmelidir. Örnek: *Bankacılık sisteminde giderek hızlanan ve devletçi ağırlıktaki takımca tekelleşmeye kimse değinmiyor.*

ombudsman : İngilizceden dilimize giren bu kelime, "Parlâmento tarafından görevlendirilen, vatandaşları resmî makamların keyfî ve yasa dışı davranışlarına karşı korumakla görevli kişi ve kurum, kamu denetçisi" anlamındadır. Kurulumuz bu terim için **kamu denetçisi** karşılığının kullanılmasını önermektedir. Örnek: *Kamu denetçisi kurumlarda iki önemli özellik bulunur. Anayasal bağımsızlık ve çok geniş bir araştırma yapma hakkı.*

on-line : "Bilgisayar sisteminde ana işlem biriminin doğrudan doğruya denetimi altında olan kısım" anlamında kullanılan bu terim için bilgisayarcılarımız güzel bir karşılık kullanmaktadırlar: **çevrim içi.** Örnek: *Sistemlerin çevrim içi bağlantısı PTT'nin kiralık hattı ile sağlandı.*

on screen : İngilizce olan bu söyleyiş de daha çok borsayla ilgili işlemlerde geçmektedir. *Screen* bilindiği gibi "ekran" anlamındadır. Kurulumuz, bu söz yerine **ekranda** kelimesinin kullanılmasını önermektedir. Örnek: *Ekranda hisse senedi ve tahvil borsası resmen başlatıldı.*

oportünist : fırsatçı.

oportünizm : Fransızca opportunisme (fırsatçılık, eyyamcılık). Bu kelimenin de dilimizde karşılığı vardır: **fırsatçılık.** Örnek: *Siyasette fırsatçılığın asla hoş karşılanmaması gerekir.*

opsiyon : Fransızca option (seçme, tercih; seçilecek şey; şık). Ekonomide, almak veya satmak konusunda kesin karar verme yetkisini ifade eder. Belirlenen süre içinde alıcı veya satıcı karar vermek zorundadır. Bu anlamda teklif ettiğimiz karşılık: **seçme yetkisi**. Örnek: *Alıcı veya satıcı belirlenen süre içinde seçme yetkisine sahiptir.* Bankacılıkta ise opsiyon kelimesi, "borç senetlerinin ödenmesi için vade tarihinden itibaren tanınan iki iş günü" anlamında kullanılmaktadır. Bu anlam için teklif ettiğimiz karşılık: **ödeme süresi**. Örnek: *Borç senetlerinin ödeme süresi içinde ödenmesi gerekir.* Opsiyon sözü, özellikle ulaşımda, bilet alımında kullanılmakta ve ayırtılan biletin belli bir zamana kadar alınıp alınamayacağına karar verme süresini ifade etmektedir. Bu anlam için teklif ettiğimiz karşılık: **seçme süresi**. Örnekler: *Biletinizi almanız için size yarına kadar seçme süresi tanıyoruz. Süreli bilet (opsiyonlu bilet).*

optimal : Fransızca optimal. Dilimizde daha çok bir ekonomi terimi olarak kullanılan bu kelime "en iyi, en yüksek, en uygun" anlamlarındadır. Kurulumuz da bu söz için **en uygun** karşılığını benimsemiştir. Optimal sözü yanında aynı kökten gelen **optimum** kelimesi de dilimizde kullanılmaktadır. Kurulumuz bu söz için de **uygun değer** karşılığının benimsenmesine karar vermiştir. Örnek: *Türk tarım işletmeleri küçük oluşları sebebiyle ekonomik yönden en uygun ölçünün çok uzağındadırlar.*

optimizasyon : Fransızca optimisation. Türkçede "mümkün olan en iyi duruma getirme" anlamında kullanılan bu kelime için Kurulumuz da **en uygun duruma getirme** karşılığını benimsemiştir.

optimize etmek : en uygun duruma getirmek. Örnek: *MMX teknolojisi, aralarında internet iletişimi ve sunu amaçlı geliştirilmiş renk kalitesi, grafik ses ve görünümün yer aldığı mültimedya uygulamalarını en uygun duruma getirmek üzere tasarlandı.*

optimizm : Fransızca optimisme. Dilimize bir felsefe terimi olarak "her şeyi en iyi yanından gören, her durumda iyi bir çıkış yolu uman dünya görüşü, iyimserlik, nikbinlik" anlamında geçen bu söze karşılık olarak Kurulumuz, daha önceden teklif edilmiş olan **iyimserlik** kelimesinin uygun olduğu görüşündedir. Ayrıca bu sözün **optimist** şeklindeki türevine karşılık olarak **iyimser** kelimesi kullanılmalıdır. Örnek: *Cemil Özeren, Ayna grubu söz konusu olduğunda Güleryüz kadar iyimser bir yaklaşım sergileyemiyormuş.*

ordövr : Fransızca hors-d'oeuvre (konu dışı; çerez, meze). "Asıl yemekten önce yenen soğuk yiyecekler" anlamında kullanılan ordövr için teklif ettiğimiz karşılıklar: **yemekaltı, ön yemek.** "Alt" ve "üst" kelimeleri dilimizde "önce" ve "sonra" anlamına da gelmektedir. "Kahvaltı" kahveden önce demektir; "yemek üstüne" yemekten sonra demektir. Bazı aş evlerimizde yemekten önce gelen sıcak yiyeceklere "bardakaltı" denilmektedir. Bu anlam ve örneklere dayanarak "yemekaltı" karşılığını teklif ediyoruz. Örnek: *Yemekaltından (ön yemekten) sonra balık ısmarlasak daha iyi olacak.*

oryantasyon : Fransızca orientation. "Yönelme; çevre şartlarına uydurma veya uyma, alışma; yeni bir çevreye alıştırma programı" anlamındaki bu Fransızca kelime için Kurulumuz, **alıştırma** ve **uyum** karşılıklarını önermektedir. Örnek: *Akademi İstanbul, öğrencileri için ABD'de alıştırma (uyum) gezileri de düzenliyor.*

otanazi : Lâtince euthanasia. Tıpta "özellikle ümitsiz durumda olan hastaların ıstıraplarını dindirmek için doktor kontrolünde hayatlarına son verme" anlamında kullanılan bu kelime için Kurulumuzun teklif ettiği karşılık **ölme hakkı'**dır. Örnek: *Amerika'da ölme hakkını yasal hâle getiren ilk eyalet Oregon oldu.*

otomasyon : Fransızca automation. Endüstride, yönetimde ve bilimsel çalışmalarda insan aracılığı ve müdahalesi olmadan işlerin kendiliğinden yürümesi. Bu söz için Kurulumuz, **kendiişlerlik** karşılığını önermektedir. Aynı köke dayanan **otomatik** sözü içinse Kurulumuz, **kendiişler** kelimesinin uygun bir karşılık olduğunu kararlaştırmıştır. Örnek: *Kâr artışında bilgisayarla sağlanan kendiişlerliğin katkısı olduğunu söyledi.*

otoprodüktör : Yunanca autos "kendi kendine" ve İngilizce producer "üretici, yapımcı" biçiminde kurulan bu birleşik kelime "kendi kendine üreten" anlamında kullanılmaktadır. Kurulumuz bu kelimeye karşılık olarak **kendiüretir** sözünü önermektedir. Örnek: *Enerji Bakanlığına başvuruda bulunup kendiüretir olmak isteyenlere 1999 yılının sonuna kadar gaz verilemeyecek.*

otorizasyon : Fransızcadan dilimize giren ve genellikle bankacılık terimi olarak kullanılan bu söz, "izin, izin verme; yetki, yetkililik; izin belgesi" anlamını taşımaktadır. Komisyonumuzun bu söze önerdiği karşılık **yetkilendirme**'dir. Örnek: *Başımdan aşağı kaynar sular dökülmüş bir hâlde, İş Bankasının Ankara'daki kredi kartları merkezini aradım. Karşıma yetkilendirme görevlilerinden Uğurhan Çelik çıktı.*

out (olmak) : İngilizce out (dışarıda, dışında; tamamen). "In" kelimesinin zıt anlamlısı olarak "modası geçmek, modası geçmiş şeyler" karşılığında kullanılmaktadır. İngilizce "to be out of fashion" karşılığında fiil olarak tekliflerimiz: **tutulmamak, tutulmaz olmak.** Örnek: *Televizyonda her gün yayımlanan "Ana", eski programlarını tekrar ettiği için tutulmaz oldu.*

Modası geçmişler listesinin başlığı olan "out" için teklifimiz: **tutulmayanlar, tutulmaz olanlar.**

outlet center : İngilizce "dışarı açılan delik, kapı, yol, ağız ve (mal için) pazar, satış alanı" anlamındaki *outlet* kelimesi ile "merkez ve orta" anlamındaki *center'den* kurulmuş birleşik bir kelimedir. Kurulumuz bu birleşik söz için **fabrikadan satış merkezi** karşılığının kullanılmasını önermektedir. Örnek: *Türkiye'ye Amerikan tarzı bir alışveriş merkezi daha kazandıran Bayraktar Holdingin Yönetim Kurulu Başkanı, İzmit'teki Bayraktar Fabrikadan Satış Merkezinin yanında beş yıldızlı bir otel yapıyor.*

outsider : dış hissedar.

overnight (O/N) : İngilizce overnight (geceleyin; bir gece içinde). Bir ekonomi terimi olarak basında kullanılmaya başlanan bu terim için teklif ettiğimiz karşılıklar: **gecelik, bir gecelik.** Örnekler: *Gecelik faizler çok düşük. Geçen hafta Merkez Bankasına verilen bir gecelik miktar, bir ara 15 trilyona ulaştı. Hafta boyunca ortalama yüzde 70'lerde olan gecelikler yüzde 60'lara kadar geriledi.*

P

padok : Fransızca ve İngilizcede paddock biçiminde geçen bu söz dilimizde "yarış atlarının yedekte gezdirildiği yer" anlamında kullanılmaktadır. Kurulumuz, bu söz için **at gezdirmeliği** kelimesini önermektedir. Örnek: *Sizleri at gezdirmeliği görüntüleriyle başbaşa bırakıyoruz.*

palyatif : Fransızca palliatif (kısa bir süre için etkisi olan, geçici, geçici tedbir). Teklif ettiğimiz karşılıklar: **geçici, anlık.** Örnek: *Geçici (anlık) tedbirlerle bu iş çözülemez.*

panel : Fransızca panel (dinleyiciler önünde yapılan tartışmalı görüşme, açık oturum). Bu kelimenin dilimizde güzel bir karşılığı vardır: **açık oturum.** Örnek: *Düzenlediğimiz açık oturumda üç bilim adamı konuyu tartışacak.*

pankart : Fransızca pancarte. "Toplantı ve gösterilerde taşınan, üzerinde benimsenen amacın yazıldığı karton veya bez" anlamında dilimizde sık kullanılan bu söz için Kurulumuz, **uranlık** kelimesini önermektedir. Örnek: *Sendika yetkilileri, oturdukları masanın arkasına "Özelleştirme gerçek anlamında yapılırsa güzelleştirme olur" uranlığını asmışlardı.*

panorama : Yunanca pan (bütün) + horama (görünüş). Fransızca panorama (engin görünüş). "Yüksek yerden bakıldığında gözler önünde ufka kadar uzanan geniş görünüş, genel görünüş" anlamında kullanılan bu kelime için teklifimiz: **genel görünüm.** Örnek: *Çağdaş Türk sanatından bir genel görünüm vermeyi amaçladık.*

panoramik : genel görünümlü. Örnek: *Edebiyatımızı genel görünümlü bir bakışla değerlendirdik.*

paparazzi : İtalyanca olan paparazzo kelimesi "meşhurların peşinde dolaşan fotoğrafçı" anlamındadır. Kurulumuzda ele alınan bu söze karşılık olarak **olay fotocu** kelimesi önerilmiştir. Örnek: *Açılışta mankenler çoğunluktaydı. Bunların arasında dolaşan ve elinde kameraları bulunan olay fotocular çok eğlendiler.*

paparazzilik : olay fotoculuk.

paradigma : Fransızca yoluyla dilimize giren ve Lâtince asıllı olan paradigma "örnek, model, numune" anlamlarına gelir. Kelime "çekim" anlamıyla gramerde de kullanılır. Bu söz için teklif ettiğimiz karşılık **değerler dizisi** veya doğrudan **dizi**'dir. Örnek: *Bilim adamları ülkenin değerler dizisindeki bozukluğu ortaya koyar.*

paradoks : Fransızca paradoxe (aykırı düşünce; tuhaflık; saçmalık). Dilimizde bu kavramın karşılıkları zaten vardır: **çelişki, aykırılık, saçmalık.** Örnek: "*Bütün genellemeler yanlıştır" hükmü, kendisi de bir genelleme olduğuna göre, içinde bir çelişki (aykırılık, saçmalık) bulunduruyor demektir*.

paradoksal : Fransızca parodoxal (aykırı düşünce niteliğinde; tuhaf; çelişkili; saçma). Bu kavramın da dilimizde karşılıkları vardır: **çelişkili, aykırı, saçma.** Örnek: *"Sanat toplumsal bir olaydır" dedikten sonra "sanat mı toplum mu" diye sormak çelişkili (aykırı, saçma) olur.*

paraf : Fransızca paraphé. "Kısa imza" anlamındaki bu kelimeye karşılık olarak Kurulumuz, **imce** sözünü benimsemiştir.

parafe etmek : imcelemek. Örnek: *Bosna'da beş yıldan beri devam eden savaşı sona erdiren anlaşmanın imcelenmesinden sonra başkent Saraybosna'da şenlikler düzenlendi.* Bu sözün türevleri de aşağıda olduğu gibi karşılanabilir.

paraflı : imceli.

parafsız : imcesiz.

parametre : Fransızca paramétre (cebirde denklemin kat sayılarına giren değişken nicelik). Dilimizde matematik, istatistik ve ekonomide kullanılan bu terim için teklif ettiğimiz karşılık: **değişken (sayı).** Örnek: *Ekonominin önümüzdeki yıllarda nerelere gideceğini, hangi değişkenlere oturtulacağını tartışıyoruz.*

parapent : Fransızca parapante. "Özel kanatlar yardımıyla yapılan kısa mesafeli uçuş" anlamındaki bu spor Türkiye'de daha çok *yamaç paraşütü* adıyla bilinmektedir. Kurulumuz da parapant için kullanılan **yamaç paraşütü** karşılığını benimsemiştir. Örnek: *Yamaç paraşütü, Japonya'da Fuji dağı ve Himalayalarda yapılan uçuşlar ile geniş kitlelere tanıtılmış.*

parite : Fransızca parité (iki ülke parasının, bu ülkelerin her birinde değişim değeri, eşitliği). Son zamanlarda gazetelerin ekonomi sayfalarında sıkça geçen bu söze Kurulumuz, **değer eşitliği** kelimesini önermiştir. Örnekler: *Dolar, mark değer eşitliği 1,55'in altına inerek son altı ayın en düşük seviyesine geldi.İş dünyasının ünlü dergileri, her yıl başında ekonomik büyüme, işsizlik, değer eşitliği gibi göstergelere ilişkin çeşitli tahminleri yayımlıyor.*

parkur : Fransızca parcours. "Bazı yarış ve koşularda yarışmaların yapıldığı yol" anlamıyla dilimize geçen parkur sözü Kurulumuzca, **koşu yolu** veya **koşmalık** kelimeleriyle karşılanmıştır. Örnek: *Israrla koşmak isteyen Öztürk'e Atletizm Federasyonu yetkilileri tarafından "cezalı atletlerin yarışmaya katılması hâlinde polis gücü ile koşu yolundan (koşmalıktan) çıkartılabileceği" şeklindeki yönetmelik maddesi hatırlatıldı.*

partikül : Fransızca particule. Bir fizik terimi olan bu kelime, *Nükleer Enerji Terimleri Sözlüğü*'nde "maddenin veya enerjinin en küçük parçası; parçacık" olarak tanımlanmaktadır. Kurulumuz bu söz için, **parçacık** karşılığını uygun görmektedir. Örnek: *Ece Ayhan'ın yazdıkları da, şiirleri gibi, kimi zaman dalga boyları kısa ya da uzun titreşimler yaratıyor, kimi zaman da parçacık olarak çarpıyor ve acıtıyor.*

partner : İngilizce partner (eş, arkadaş, ortak). Kurulumuz da aynı karşılıkları teklif etmektedir: **eş, ortak, arkadaş.** Örnekler: *Almanya, Ankara'daki diğer ortağın Büyük Britanya olmasını tercih etmiştir. Yıldız, dansta Hakan'a eşlik etti.*

part-time: İngilizce part (parça, kısım) + time (zaman). Bir gün için belirlenmiş çalışma saatlerinden daha az saatlik çalışmayı anlatmak üzere kullanılan part-time için dilimizde oldukça yaygınlaşmış bir terim zaten vardır: **yarım gün.** Örnekler: *Yarım gün çalışacak tezgâhtar aranıyor*. *Bazı doktorlar hastahanede yarım gün çalışıyorlar.*

pasör : Fransızca passeur. Sporun voleybol dalında kullanılan bu söz, "ikinci topları, küt inicilerin (çivileyicilerin) vurabileceği biçimde ağ üstüne yükselten ve bazı taktik durumlar dışında ön bölgenin ortasında duran oyuncu" demektir. Kurulumuz bu söz için **pasçı** karşılığını önermektedir. Bunun için yerine göre **pasveren** de denebilir. Örnek: *Galatasaray maç boyunca, Monaco'nun güçlü pasçılarını kilitlemeye, görev yapamaz hâle getirmeye çalıştı.*

patchwork : İngilizceden özgün imlâsıyla Türkçeye geçen bu kelime "kumaş artıklarından dikilmiş yorgan; uydurma iş, yama işi" anlamındadır. Kurulumuz, bu söze karşılık olarak dilimizde zaten kullanılmakta olan **kırkyama** ve **yama işi** kelimelerini benimsemiştir. Örnek: *Yeni açılan merkezde batik, el sanatları ve kırkyama (yama işi) kursları verilecek.*

paten : Fransızca patin. Tabanına kaymak için dar, uzun bir çelik takılan, buz üstünde kaymayı sağlayan bir tür ayakkabı. Düz yerlerde kaymak için altına tekerlek takılan türüne de paten denir. Kurulumuz paten yerine **kaymalık** kelimesinin kullanılmasını önermektedir. Örnek: *Kaymalıklarını kapar kapmaz buz sahasına koştu.*

patent : İngilizce patent (bir buluşun veya o buluşu uygulama alanında kullanma hakkının bir kimseye ait olduğunu gösteren belge). Bunun değişik kullanımları için Kurulumuz şu karşılıkları önermiştir:

patent : buluş.

patent hakkı : buluş hakkı.

patentine almak : tekeline almak.

patentli : buluşlu.

Örnek: *Yabancı yatırımcı istiyorsanız, ilâç sektöründe buluş sorununu en kısa zamanda çözüme kavuşturmak zorundasınız.*

pedal : Fransızca pédale. Bir araçta, bir makinede ayak yardımıyla dönmeyi veya hareketi sağlayan düzen. Bu söz için Kıbrıs'ta yaygın olarak kullanılan **ayakça** kelimesi Kurulumuzca da kabul edilmiştir.

peeling : İngilizce (soyulmuş kabuk). Son yıllarda tıp ve kozmetik alanında sıkça kullanılan bu terim "yanık sivilve vb. sebeplerle hasara uğramış üst derinin özel işlemlerle soyulması" anlamındadır. Kurulumuzun bu söz için önerdiği karşılıklar: **Soyum, deri soyma.** Örnek: *Ellerinize soyum yapıp, ardından ısıtılmış badem yağına batırarak beş dakika bekleyin.*

penaltı : İngilizce penalty (ceza, para cezası). Teklif edilen karşılık: **ceza vuruşu.**

penaltı alanı : ceza alanı.

penaltı atmak : ceza vuruşu vurmak.

penaltı kaçırmak : ceza vuruşu kaçırmak.

penaltı noktası : ceza noktası.

Örnekler: *50. dakikada ceza vuruşundan bir sayı kazandık. Mustafa, ceza vuruşunu kaçırdı.*

performans : Fransızca performance (elde edilen sonuç; başarı). Bir oyuncu veya takımın gösterebileceği en iyi derece. Teklif ettiğimiz karşılık: **başarım.** Örnek: *Türk takımı üstün bir başarım gösterdi.*

pergola : İtalyancadan dilimize geçmiş olan bu söz, "sütunlar üstüne yay şeklinde tahtalar yerleştirerek tırmanıcı bitkilere destek ve çatı olacak şekilde yapılan çardak" anlamındadır. Komisyonumuz, bu söz için **çardak** karşılığının kullanılmasını uygun bulmaktadır. Örnek: *Halka açık park alanı yeşillendirilecek, süs havuzları, küçük bir antik tiyatro, çardaklı oturma ve dinlenme yerleri ve halka açık yer altı tuvaletleri yapılacaktır.*

periferi : Fransızca péripherie. "Çevre; dış yüzey veya kenar" anlamlarını taşımaktadır. Kurulumuz, bu söz için **kıyı, çevre** karşılıklarını önermektedir. Örnek: *Bu yazı, bir genç kızın güzelliğine duyulan heyecandan yıllar içinde dostluğa, arkadaşlığa ve nihayet başarının akışına uzanan serüveni yansıtır. Kulin'in yaşam çevresinden alınmış gözlemlerdir.*

periyodik : Bu kelime için **süreli** sözünün kullanıldığını hatırlatmak gerekir. Ayrıca yerine göre **dönemli** de denilebilir. Örnekler: *Plânlarını kısa dönemlerde uygulamaya koyacak. Bakanlık, süreli (dönemli) yayınların çıkmasına ara verdi. Konu bütün dönemli (süreli) toplantılarda ele alındı.*

periyot : Fransızca periode "devir, devre" anlamındadır. Dilimizde var olan **dönem** ve **devir** kelimeleri bu sözün yerine kullanılmaktadır. Bu bakımdan dönem ve devir uygun karşılıklardır.

perküsyon : Fransızca percussion. Dilimizde "vurularak çalınan müzik aletleri" anlamında kullanılan bu kelimeye karşılık olarak Kurulumuz, **vurmalı (çalgı)** sözünün uygun olduğu görüşündedir. Örnek: *Pazar geceleri vurmalı çalgı ustalarını da dinleyebilirsiniz.*

persona non grata : Lâtince (iyi karşılanmayan kişi). Bu kavram için şu karşılık dilimizde yaygınlaşmıştır: **istenmeyen kişi.** Örnek: *Söz konusu ülkenin elçisi son demeçleri dolayısıyla istenmeyen kişi ilân edildi.*

perspektif : Fransızca perspective (uzaktan görünüş, derinlik; görüş açısı). Önceleri resim sanatında dilimizde kullanılan bu kelime son zamanlarda bakış (görüş) açısı anlamıyla da yaygınlaşmaya başlamıştır. Bu anlam için teklifimiz: **bakış açısı**. Örnek: *Olayları geniş bir bakış açısıyla düşünmek gerekiyor.*

Resimdeki anlam için teklifimiz: **derinlik**. Örnek: *Sergide yer alan resimlerde derinlik çok iyi verilmiş.*

pesimizm : Fransızca pessimisme. Dilimizde op-timizm kelimesinin zıt anlamlısı olarak felsefe alanında kullanılan ve "her şeyi en kötü yanından ele alan, her durumu karanlık gören ve hep en kötüyü bekleyen dünya görüşü" anlamına gelen bu kelime için Kurulumuz, daha önceden teklif edilmiş olan **kötümserlik** karşılığının kullanılması gerektiği görüşündedir. Bu sözün **pesimist** şeklindeki türevine karşılık olarak **kötümser** kelimesi kullanılmalıdır.

pitoresk : Fransızca pittoresque sözünü *Türkçe Sözlük,* "durumu ve görünüşü resim konusu olmaya değer (görünüş)" diye tanımlar. Bu söze karşılık olarak önerimiz **göz alıcı, görünümlü, resimsi**'dir. Üslûp için önerdiğimiz karşılık ise **renkli**'dir.

pivot : Fransızca pivot (eksen, mihver; mil). Basketbolda, "hücum ettiği çembere sırtını dönmüş olarak oynayan, ele geçirdiği topu pergel hareketiyle potaya yollayan hücum oyuncusu" anlamında kullanılan bu kelime için teklif ettiğimiz karşılık: **eksen oyuncu.** Örnek: *Larry, Avrupa'nın en iyi eksen oyuncularından biri olarak gösteriliyor.* Oyuncunun bir ayağını sabit tutarak yaptığı dönme hareketi anlamında kullanılan **pivot hareketi** için **pergel hareketi** kullanılmalıdır.

plâjirizm : Fransızca plagiarism. "Bir başkasının eserini kendisininmiş gibi aşırıp yayımlama, intihal etme." Hukuk dilinde daha çok "intihal" şeklinde geçen bu söz için Kurulumuz, **aşırma** veya **intihal** sözlerinin uygun birer karşılık olduğunda birleşmiştir. Örnek: *Hasan Ekinci ülkemizdeki aşırma (intihal) olaylarını üç başlık*

altında toplamış: kaba yağmalama, ince yağmalama, çok ince yağmalama. Bir de bizde bilim ilerlemiyor, buluş yapamıyoruz denir; baksanıza aşırma (intihal) işinde ne buluşlar yapmışız.

plâket : Fransızca plaquette sözü dilimizde "metalden, türlü biçimlerde yapılan kabartma levha" anlamındadır. Daha çok bir özveriyi, bir başarıyı kutlamak veya belirli bir günü anmak amacıyla verilen plâket için Kurulumuzun önerisi **onurluk'**tur. Örnek: *Atatürk Kültür Merkezinde yapılan kutlama töreninde sanatçıya bir de onurluk sunuldu*.

plânetaryum : Fransızca planétarium. Bir gök bilimi terimi olan bu söz, dilimizde, "yıldızları ve güneş sistemini hareket hâlinde canlandıran cihaz, bu cihazın içinde bulunduğu bina" anlamında kullanılır. Kurulumuz, plânetaryum için **gök evi** karşılığını önermektedir.

plânton : Fransızcadan Türkçeye geçen, "görevli, bir yerde nöbetçi memur" anlamlarına gelen bu sözün dilimizde var olan **emir eri** kelimesiyle karşılanması Kurulumuzca uygun görülmüştür.

plâse : Fransızca placer (yerleştirmek). Çeşitli oyunlarda topu istenilen yere gönderme. Teklif ettiğimiz karşılık: **yerinde (vuruş).** Örnek: *Vural, bir yerinde vuruşla karşılaşmanın sonucunu belirledi.*

plâselemek : yerinde vuruş yapmak. Örnek: *Oğuz, sertçe bir yerinde vuruş yaptı.*

Kelime **plâse etmek** şeklinde ekonomi alanında da kullanılmaktadır. Daha çok "gelir getirici bir işe para bağlamak" anlamında dilimizde kullanılan bu kelime için Kurulumuz, **yatırmak, yatırım yapmak** karşılıklarının uygun olacağı görüşüne varmıştır. Örnek: *Kendilerine emanet edilen fonları öyle yerlere yatırmışlar ki, üzerine bir bardak su iç gitsin*.

plâsiyer : Fransızca placier. Dilimizde ticaret alanında "tellâl, simsar, aracı, temsilci, gezgin satıcı" gibi anlamlarda kullanılan bu kelime için Kurulumuz, **gezgin satıcı** sözünün uygun bir karşılık olduğunda birleşmiştir. Örnek: *Oto ehliyetli, askerliğini yapmış 20-30 yaşları arasında konusunda tecrübeli gezgin satıcılar aranıyor.*

plâsman : Fransızca placement. Bu ticaret sözü dilimizde iki anlamda kullanılmaktadır. Bunlardan biri "parayı gelir getirici, taşınır veya taşınmaz bir mala yatırma, mevduat"tır. Kelimenin ikinci anlamı ise "millî ekonominin veya bir ticarî kuruluşun üretim veya hizmet gücünü artırıcı nitelikte olan aktif değerlerine yapılan yeni eklemeler"dir. Bu söz için Kurulumuz, **yatırım** kelimesini uygun bulmuştur. Örnek: *Şirketin Yönetim Kurulunda yatırımların Doğu Anadolu'ya yönelik olarak artırılması kararı alındı*.

plâtform : Fransızca plate-forme (yüksek yer; taşıtlarda sahanlık). Son zamanlarda daha çok "bir topluluğun veya toplulukların hareket alanı" anlamında kullanılmaktadır. Bu anlam için teklif ettiğimiz karşılık: **alan.** Örnek: *Uluslar arası alanda başarı göstermek önemlidir.*

play-back : İngilizce play-back (hareket ve mimiklerin önceden kaydedilmiş sese uydurulması). "Play-back"te ses, izlediğimiz sanatçıdan değil, banttan gelmektedir; fakat sanatçı, o anda söylüyormuş hissini uyandırmak için söyler gibi yapmaktadır. Teklif ettiğimiz karşılık: **söylemseme.** Örnek: *Minikler arası söylemseme yarışı yapıldı.*

play-back yapmak : söylemsemek, söylemseme yapmak, söylemsemeyle sunmak.

playmaker : İngilizce play (oyun) + maker (yapan, yapıcı). Takım hâlindeki oyunlarda oyun kuruculuğu yapan oyuncu. Karşılığı: **oyun kurucu.** Örnek: *Takımın oyun kurucusu Ali, karşılaşmanın kaderini etkileyen oyuncu idi.*

play-off : İngilizce play (oyun) + off. Elemeli oyunlar sisteminde elenmeyen takımlar arasına (basketbolda ilk sekize) girmek. Teklif ettiğimiz karşılık: **üst küme.** Örnek: *Takım, üst kümeye girememenin üzüntüsünü yaşıyordu.*

plonjon : Fransızca plongeon. Dilimizde daha çok spor alanında kullanılan bu söz, futbolda "kalecinin tutmak ve çelmek amacıyla uçarak topa uzanması" anlamına gelir. Voleybolda da "uçarak topa ulaşma, yetişme, top kurtarma" demektir. Kurulumuz bu söz için **dalış** kelimesini önermektedir. Örnek: *Hakan'ın sert şutunu kaleci Viktor dalışla engelledi.*

podyum : Fransızca podium. "Atletizm yarışmalarında derece alan atletlerin veya giysileri sergilemek için mankenlerin çıktıkları merdivenli yüksekçe yer" anlamındaki bu söz için Kurulumuz, **çıkmalık** sözünü önermiştir. Örnek: *Çıkmalıkların başarılı mankenlerinden Canan Mutluer iş kadını olmaya karar verdi.*

polemik : Fransızca polémique (kalem kavgası; kavgacı). Aslında "kalem kavgası" anlamına gelen, fakat son zamanlarda sözlü kavgalar için de kullanılan polemik için teklif ettiğimiz karşılıklar: **kalem kavgası, söz dalaşı, dalaşma.** Örnekler: *Böylece gazetemiz yararsız kalem kavgalarını da önlemiş olmaktadır. Üzerinde ciddî olarak düşünülmesi gereken bunalımı, sonunda söz dalaşı (dalaşma) konusu hâline getirdiler.*

poligon : Fransızca polygone. Bu kelime dilimizde matematikte "dörtten fazla açısı olan düz şekil" ve atıcılıkta "ateşli silâhlarla atış eğitimi yapılan yer" anlamlarına gelmektedir. Matematikte poligona karşılık olarak **çokgen** kelimesinin kullanımı yaygınlaşmıştır. Kurulumuz, bu sözün atıcılıkta **atış alanı** kelimesiyle karşılanması görüşünde birleşmiştir.

popülarite : Fransızca popularité (halkça tutulma, sevilme). Teklif ettiğimiz karşılık: **(halkça) tutulma.** Örnek: *Bir şöhretin halkça tutulması, onun şımarık tavırlarını eleştirmemize engel değildir.*

popülaritesi artmak : (halkça) daha çok tutulmak.

popülâsyon : Fransızca population. "Nüfus, topluluk, bir bölgede belirli bir türden bireylerin toplamı" anlamlarındaki bu kelimeye karşılık olarak Kurulumuz, dilimizde zaten var olan **nüfus** sözünü benimsemiştir. Son zamanlarda hayvan, bitki, leylek popülâsyonu şeklindeki kullanımlar yaygınlaşmıştır. Bu kullanışlarda ise **varlık** denilmesi uygun olur. Örnek: *Yetkililer, Ankara'nın son leylek varlığının bulunduğu çiftliğin giderek artan sanayi, ulaşım ve konut baskısı ile karşı karşıya kaldığına dikkat çektiler.*

popüler : Fransızca populaire (halkın sevdiği; halka ait). Dilimizde daha çok "halk tarafından tutulan ve tanınan" anlamında kullanılan bu kelime için teklif ettiğimiz karşılıklar: **(halkça) tutulan, (halkça) tutulmuş.** Örnek: *Şarkıcımız halkça tutulan (tutulmuş) pek çok parçaya imzasını attı.*

popüler olmak : (halkça) tutulmak.

popülist : halkçı, halk yardakçısı.

popülizm : Fransızca populisme (halkçılık). Dilimizde hem "halkçılık", hem de anlam kötüleşmesine uğrayarak "halk yardakçılığı" karşılığında kullanılmaktadır. Bu kavramlar için dilimizde güzel karşılıklar zaten vardır: **halkçılık, halk yardakçılığı, ucuz halkçılık.** Örnekler: *Halkçılık, yöneticilerin halkla doğrudan doğruya ilişki kurmasını gerektirir. "Herkese bir parmak bal" sunan halk yardakçılığı (ucuz halkçılık) bugünlerde pek tutuluyor.*

portföy : Fransızca porte (taşıyan), feuille (yaprak, kâğıt). Bu kelimenin karşılıkları dilimizde zaten vardır: **cüzdan, para cüzdanı, para çantası.**

postülât : Lâtince postulatum. Mantık ve matematik alanında kullanılan bu söz, bir bilimin kuruluşunda temel görevi görmekle birlikte aksiyondan daha az olan ve tanımlanmayan ilkel gerçek olarak tanımlanmaktadır. Bu söz için Kurulumuz, **ön doğru** kelimesini önermektedir. Örnek: *Hangi partiden, hangi siyasî görüşten, hangi dinden veya mezhepten olursa olsun, değişmez ön doğru olarak bütün insanlarımızın Türkiye'yi sevmek dürtüsünden yola çıktığı konusunda kuşku duymayız.*

poşet : Fransızca pochette (ceketin üst sol cebi; küçük paket). Dilimizde naylon torba ve hazır çay paketi için kullanılmaktadır. Teklif ettiğimiz karşılık: **torba.** Örnek: *Şu yiyecekleri torbaya koyar mısınız?* Poşet çay için: **torba çay.**

potpuri : Fransızca pot (çömlek; kap; testi) + pourri (çürümüş; çözülmeye, dağılmaya başlamış). Pot-pourri (çeşitli et ve sebzelerden yapılan bir yahni türü; her parçası bir başka yerden alınmış müzik). Son anlamıyla dilimizde bir süreden beri kullanılan potpuri için teklif ettiğimiz karşılık: **karmaca.** Örnek: *Rumen orkestrası Balkan ülkeleri folklorundan bir karmaca çalıyordu.*

pozisyon : Fransızca position (durum; yer, konum). "Oyuncuların alandaki yeri veya sayı yapabilecek durumda olması" anlamında kullanılan bu söz için teklif edilen karşılık: **durum.** Örnek: *Takımımız, iki defa gol durumuna girdiyse de bu durumları değerlendiremedi.*

pragmatik: faydacı, yararcı.

pragmatizm: Fransızca pragmatisme (uygulayıcılık, faydacılık). Bu kavram için şu karşılıklar dilimizde zaten kullanılmaktadır: **faydacılık, yararcılık.** Örnek: *Amerikan faydacılığı (yararcılığı) daima kaliteli insana değer veriyor.*

pratisyen : Fr. praticien. Dilimizde "belirli bir dalda uzmanlaşmamış, her çeşit hastalığa bakan doktor" anlamıyla tıp alanında kullanılan bu kelime için Kurulumuz **düz hekim** karşılığını teklif etmektedir. Örnek: *Düz hekimler, sağlık ocakları ve diğer kuruluşlarda mesleklerini gerçek anlamda yapamamaktan şikâyetçi olduklarını belirttiler.*

prefabrik : Fransızca préfabriqué. "Parçaları önceden hazırlanıp, konulacağı yerde bir bütün oluşturan, kurma" anlamında dilimizde kullanılan bu kelime için Kurulumuz da **kurma** karşılığını benimsemektedir.

prefabrik ev : kurma ev.

pres : Fransızca presse (baskı makinesi; sıkma makinesi; basın; yoğun iş). Spor terimi olarak, bir takımın karşı kaleye akını sırasında uygulanan yakın savunma ve baskı. Teklif ettiğimiz karşılık: **baskı.** Örnek: *Her iki takım da iyi baskı uyguladıkları için oyun bir hayli kilitlendi.*

prestij : Fransızca prestige (itibar, güvenilir olma, saygınlık). Bu kavramın karşılıkları dilimizde vardır: **saygınlık, itibar.** Örnek: *Tuhaf davranışları yüzünden saygınlığını (itibarını) kaybetti.*

prezantabl : Fransızca présentable (sunulabilir, gösterilebilir, gösterişli). Dilimizde "sunulmaya, göstermeye değer, eli yüzü düzgün" anlamlarında kullanılan bu kelime için aynı anlatımlardan faydalanılabilir: **eli yüzü düzgün, gösterişli.** Örnek: *Eli yüzü düzgün (gösterişli) adayların şansı daha fazla.*

prezantasyon : Fransızca présentation (sunuş, takdim; gösterme; görünüş; tanıştırma). Görüldüğü gibi dilimizde bu kavramın bütün anlamlarını verecek karşılıklar vardır: **sunma, sunuş, gösterme; tanıştırma.** Örnek: *Konuyu sunuşunuz çok güzel oldu.*

prezante etmek : Fransızca présenter (sunmak; sergilemek; açıklamak; tanıtmak). Bu kavramın karşılıkları dilimizde zaten vardır: **tanıtmak, sunmak.** Örnekler: *Önce size kendimi tanıtayım. Düşüncelerini sunmayı çok iyi biliyor.*

prime-time : İngilizce prime (ilk; baş; asıl; bir şeyin en olgun dönemi) + time (zaman; saat). "Televizyonun en çok izlenen saatleri" için kullanılan bu terime teklif ettiğimiz karşılık: **altın saatler.** Örnek: *Altın saatlerde en çok izlenen kanalı belirlemek üzere bir araştırma yapıldı.*

printer : İngilizce printer. Bilgisayar alanında kullanılan bu makine için Kurulumuz, **yazıcı** sözünün uygun bir karşılık olduğunda birleşmiştir. Örnek: *Şirket, 15 Nisan-30 Mayıs tarihleri arasında düzenlediği kampanyada bin iki yüz bilgisayar ve yazıcı sattı.*

prodüksiyon : Fransızca production (gösterme, ortaya koyma; oluşum; ürün; üretim; yapım). Dilimizde daha çok sinema ve televizyon terimi olarak kullanılan bu kelime için güzel bir karşılık daha önce teklif edilmiştir: **yapım.** Örnek: *Filmin yapımı için harcanan para milyarları aştı.*

prodüktör : Fransızca producteur. Karşılığı: **yapımcı.** Örnek: *Sanatçı filmin hem yönetmenliğini, hem yapımcılığını üstlendi.*

profil : Fransızca profil (yandan görünüş, insan yüzünün yandan görünüşü). Teklif ettiğimiz karşılıklar: **görünüş, görüntü.** Örnekler: *Başbakanlar, deneyimli, ülkenin görüntüsü sayılabilecek çeşitli kişilerle ilgi kurar. Otomobil şirketleri görünüş araştırmasına önem verir.*

projeksiyon : Fransızca projection. Bu söz dilimizde daha çok "saydam veya saydam olmayan resimleri bir perdeye yansıtma" anlamında kullanılır. Ayrıca sosyolojide "bireyin başarısızlıklarının veya kabul görmeyen davranışlarının sorumluluğunu başkalarına yükleyerek kendini saklamaya çalışması şeklinde ortaya çıkan bir savunma türü" olarak geçer. Bu söz ekonomi alanında da "ileriye dönük tahmin, kestirme" anlamlarında kullanılmaktadır. Kurulumuz, projeksiyon kelimesine karşılık olarak matematikte **iz düşümü,** ekonomide **kestirim,** fizikte ve sahnede **yansıtım** karşılıklarını önermektedir. Örnekler: *Şirket, 1993 yılı başında yapılan kâr kestiriminde yıl sonu için 100 milyar liralık hedef belirledi. Bayilere ayrıca tanıtımı yapılan telefonlarla ilgili video yansıtımları izletildi.*

projektör : Fransızca projecteur. "Bir kaynağın ışığını çok şiddetli bir veya birkaç demet hâlinde uzağa iletmeye yarayan alet." Kurulumuz, bu kelime için **ışıldak** sözünün uygun bir karşılık olduğunda birleşmiştir. Daha önce de bu anlamda kullanılan ışıldak sözü dilimizde projektör biçimine yeni mecaz anlamlar yükletilerek yeniden kullanılmaya başlandı. Örnek: *Yalnızca medya ışıldaklarının üzerine tutulması durumunda partililerin bazı cazibelerini daha baştan yitirmiş olabileceklerini hatırlatmak istiyorum.*

promosyon : Fransızca promotion (ilerleme, yükselme; artırma, çoğaltma). Son zamanlarda "gazetelerin satışlarını artırmak üzere başvurdukları armağan kampanyaları" için promosyon kelimesi sıkça kullanılır olmuştur. Bu anlam için teklif ettiğimiz karşılık: **özendirme.** Örnek: *Gazeteler birbirlerinin özendirme kampanyalarını kötülememe konusunda anlaştılar.*

prosedür : Fransızca procédure (yargılama usulü; yargılama evreleri). Dilimizde "bir amaca ulaşmak için tutulan yol ve yöntem" anlamında kullanılmaktadır. Bu anlam için teklif ettiğimiz karşılık: **izlek.** Örnek: *Uçakların satışlarında ihale kanunları ve yönetmeliklerin emrettiği izleğe aynen uyulmuştur.*

proses : İngilizce process. "Aralarında birlik olan veya belli bir düzen içinde tekrarlanan, ilerleyen, gelişen olay veya hareketler dizisi" anlamına gelen bu söz için bugün eskimiş olan *vetire* sözü dilimizde kullanılmıştır.

Günümüzde proses biçiminde yayılan bu yabancı kökenli kelimeye karşılık olarak daha önce önerilmiş **süreç** sözünün uygun bir karşılık olduğunda Kurulumuz görüş birliğine varmıştır. Örnekler: *Saçlar bir ayda uzunluğunun yarısı kadar uzayabilir. Saçlarınıza renk veren pigmentlerin renk değiştirme süreci bu zamanla sınırlıdır. Eğitim sürekli ilerleyen bir süreç olmak zorundadır.*

prospektüs : Fransızca prospectus. "Tarife, tanıtmalık, bir şeyden nasıl yararlanılacağıyla ilgili bilgiler vermek için yazılmış tanıtma yazısı" anlamındaki bu kelimeye Kurulumuz, **tanıtmalık, tarife** sözlerinin uygun birer karşılık olduğu görüşünde birleşmiştir. Örnekler: *Toplumumuzda, ilâçların tanıtmalıklarını okumak gibi bir alışkanlık yok. Kullanmadan önce tarifeyi okuyunuz.*

protez : Fransızca prothése. Fransızcadan Türkçeye geçen bu kelimeyi *Türkçe Sözlük*, "1.Eksik bir organın yerini tutmak, bir organın sakatlığını örtmek amacıyla yapılan yapma organ. 2.Bu amaçla yapılıp kullanılan organ veya parça" şeklinde tanımlamaktadır. Bu kelime Türkçede bir gramer terimi olarak da kullanılmıştır. Kurulumuz bu söz için **takma** kelimesini önermektedir. Gramerdeki kullanımı için de **ilişme** uygun bir karşılıktır. Örnek: *Türk doktorları, takma bacak ameliyatlarında oldukça başarılıdırlar.*

protokol : Fransızca protocole (tören düzeni, sözleşme tutanağı). Birinci anlam için teklif ettiğimiz karşılıklar: **tören düzeni, öncelik sırası.** İkinci anlam için: **sözleşme tutanağı, sözleşme.** Örnekler: *Yerinde durmayarak tören düzenini (öncelik sırasını) bozmuştu. İki ülke kültürel iş birliği sözleşmesi imzaladı.*

prototip : Fransızca prototype (ilk örnek). Teklifimiz: **ilk örnek.** Örnekler: *Geçen yıl ilk örnekleri hazırlanan bilgisayarların üretimine geçildi. Çalıkuşu romanındaki Feride, batılı ve aydın Türk kadınının ilk örneği sayılabilir.*

provizyon : Fransızca provision (tedarik, ihtiyat, erzak; avans). Bankacılıkta "bir çekin para olarak karşılığı" anlamında kullanılan bu söz için **karşılık** kelimesini teklif ediyoruz. Örnek: *Bankaların karşılık ve masraf adı altında aldıkları paralar, müşterilerinin mağdur olmasına yol açıyor.*

provokasyon : Fransızca provocation (kışkırtma, tahrik). Kelimenin karşılığı dilimizde zaten vardır: **kışkırtma.** Örnek: *Ziyaretin kışkırtma olduğunu ileri sürdüler.*

provokatör : kışkırtıcı.

provoke etmek : kışkırtmak.

prömiyer : Fransızca première (birinci, ilk). "Oyunun ilk temsili" anlamında kullanılan bu kelime için teklif ettiğimiz karşılık: **ilk gösteri.** Örnek: *Piyesin ilk gösterisi salı günü yapılacak.*

puzzle : İngilizce puzzle. Özgün imlâsıyla basında yer almaya başlayan bu söz, "bilmece, muamma" anlamlarına gelmektedir. Kurulumuz geçtiği örnek cümleleri göz önüne alarak bu söz için **yapboz** sözünü önermektedir. Örnekler: *Bu yapbozun parçalarını birleştirdiğimizde ortaya çıkan şey, Mısır'ın tıpkı Filistinliler gibi Ürdün-İsrail Anlaşması'ndan rahatsız olduğudur. Sorunların hemen hepsi bir yapbozun parçaları olarak iç içe geçmiştir.*

R

radikal : Fransızca radical. Dilimizde "kökten, temelden" anlamlarının yanı sıra "bilimde, dinde, siyasette esasa dönük yenilikler yapma eğiliminden yana olan" anlamında da kullanılan bu sözün bir başka anlamı da felsefede "yaşama biçimlerini, yaşama ilişkilerini eleştirip kökten değiştirme eğiliminde olan kimse"dir. Bu söze karşılık olarak Kurulumuzun önerisi kullanıma göre **köklü, kökten** ve **köktenci'**dir. Örnekler: *Birtakım köklü tedbirler alındı. Türk halkı, Türk basınındaki köklü değişime yabancı kalmamalı. Köktenci bir çizgide olmasına rağmen dinî içerikli örgütsel ilişkilerden kaçınıyor.*

Bu arada belirtmemiz gereken bir husus vardır. Daha önce teklif edilen **fundamentalizm** karşılığı **köktencilik** ve **fundamentalist** karşılığı **köktenci** toplumumuzda yaygın olarak kullanılışı dikkate alınarak **köktendincilik** ve **köktendinci** şeklinde değiştirilmiştir.

radikalizm : Bu sözün bir akım adı olarak dilimizde **köktencilik** şeklinde karşılanması Kurulumuzca benimsenmiştir.

radyoterapi : Tıp alanında kullanılmakta olan bu terim Fransızcadan dilimize girmiştir. *Türkçe Sözlük'*te "X ışınlarının biyolojik etkisine dayanan tedavi yöntemi" olarak tanımlanan radyoterapi kelimesine önerilen karşılık **ışın tedavisi'**dir. Örnek: *Uzmanlar şimdi içerik ve etki açısından kafeine benzeyen, ancak sinir sistemi üzerinde etkili olmayacak, yapay bir madde üzerinde çalışıyorlar. Söz konusu maddenin bulunması hâlinde hem ışın tedavisi, hem de kimyasal tedavi süreci daha etkili hâle getirilebilecek*

radyoterapist : ışın tedavi uzmanı.

rafting : İngilizce rafting (sal yapmak; sal ile taşımak; sal kullanmak). Dilimizde "sal yarışı" anlamında kullanılmaya başlanan rafting için teklif ettiğimiz karşılıklar: **salcılık, sal yarışı.** Örnekler: *Sal yarışında (salcılıkta) zafer Almanların. Beşinci Avrupa Salcılık (Sal Yarışı) Şampiyonluğu.*

rambursman : Fransızca remboursement (ödeme). Türkçede daha çok bankacılık alanında kullanılan bu söz için Kurulumuz, **ödeme** ve **geri ödeme** karşılıklarını uygun bulmuştur.

rant : Fransızca rente (gelir, düzenli gelir). Son zamanlarda bir ekonomi terimi olarak yayılmaya başlamıştır. "Bir mal veya paranın emek verilmeden, belli bir süre içinde sağladığı gelir" anlamında kullanılmaktadır. Bu kavram için teklif ettiğimiz karşılık: **getirim.** Örnek: *Getirimi de göz önünde tutulursa, gayrimenkul her zaman kazançlı sayılır.*

rantabl : Fransızca rentable (gelirli; verimli). Teklif ettiğimiz karşılıklar: **verimli, getirimli.** Örnekler: *En verimli iş yerleri kapanma tehlikesiyle karşı karşıya. Son günlerde hisse senetleri daha getirimli görünüyor.*

rantiye : Fransızca rentier (gelirleri olan kimse). Ekonomi terimi olarak "bankadaki parasının veya hisse senetlerinin geliriyle yaşayan kimse" anlamında kullanılmaktadır. Rant için bazen kullanılan "getiri" sözü, rantiye sözüne karşılık bulmakta bizi zorladığı için "rant"a getirim, "rantiye"ye **getirimci** karşılığını teklif ediyoruz. Örnek: *Bazıları, yüksek faizin bir getirimci sınıfı yaratacağını ileri sürüyor.*

raportör : Fransızca rapporteur. "Bir birleşimin verdiği kararların gerekçesini kaleme alıp bir kurul karşısında savunan görevli üye" anlamında dilimizde kullanılan bu söz için Kurulumuz **rapor yazıcı** kelimesini kabul etmiştir. Örnek: *Rapor yazıcılarının hazırladığı savunma, mahkemeyi bağlayıcı bir nitelik taşımıyor.*

rasyo : İngilizce ratio'dan dilimize giren bu kelime "nispet, oran" anlamındadır. Kurulumuz bu söz için **oran** karşılığını önermektedir. Örnek: *Orta ve uzun vadede 57.000-60.000 hedefimizi hâlen koruduğumuz hissede, kâr-zarar oranının yüksek olması bir avantajdır.*

rating : İngilizce rating (sınıflandırma, takdir). Son zamanlarda "ülkenin veya kuruluşların ekonomik durumunu, ödeme gücünü değerlendirme" anlamında bir iktisat terimi olarak kullanılmaktadır. Bu anlam için teklif ettiğimiz karşılıklar: **değerlendirme, takdir.** Örnekler: *Değerlendirme (takdir) kuruluşu, değerlendirme (takdir) notu.*

reality-show : İngilizce realty (gerçek, gerçeklik) + show (eğlendirici nitelikte gösteri). "Anında tespit edilen gerçek sahneler" olarak dilimizde kullanılan bu söz için Kurulumuz **gerçekleme (gösterisi)** karşılığını önermiştir. Örnekler: *Gerçekleme gösterilerinin Türkiye'deki örnekleri hızla artıyor. "Yakın Takip, Olay Var, Sıcağı Sıcağına, Kayıp Aranıyor, Yangın Var" bu türün örnekleridir. Hülya Uğur'un sunduğu Apolitik adlı gerçekleme gösterisinde bu akşam yine birbirinden ilginç konularla politika üzerine sohbet var.*

realizasyon : Fransızcadan dilimize geçen bu kelime; "gerçekleştirme, gerçekleşme" anlamı yanında, bir bankacılık terimi olarak "paraya çevirme, varlığı nakde dönüştürme süreci" anlamını da taşımaktadır. Kurulumuz bu sözün günlük hayattaki kullanımı için **gerçekleştirme;** bankacılık alanındaki kullanımı için ise **kâr amaçlı satış** karşılıklarını önermektedir. Örnek: *Bu senette önümüzdeki günlerde kâr amaçlı satışlar başlayabilir.*

reasürans : Fransızca reassurance. "Bir sigorta ortaklığının sigorta ettiği paranın bir bölümünü olabilecek zarara karşı, başka bir ortaklığa yeniden sigorta ettirmesi işi" anlamına gelen bu söz için Kurulumuz, **ikili sigorta** kelimesinin uygun bir karşılık olduğunda birleşmiştir. Ayrıca bu söz ticarî hayatta **reasürans şirketi, reasüre etmek** biçimlerinde de geçmektedir. Kurulumuz, reasürans şirketi için **ikili sigorta şirketi,** reasüre etmek için de **ikili sigorta yapmak** karşılıklarını önermektedir. Örnekler: *Yabancı ikili sigorta şirketlerinin satışa çıkardığı makinelerin ihalesinden yurt içinde hiçbir firma haberdar edilmedi. Sigortalar, riskli gördükleri varlıklarını yurt dışındaki güçlü kuruluşlara ikili sigorta yaparak güçlerini sağlamlaştırdılar.*

reel : Fransızca réel, "gerçek" anlamında bir kelimedir. Bu sözün bankacılık alanındaki kullanımı da; reel kâr, reel mal ve hizmet olarak gerçek anlamını taşımaktadır. Kurulumuz bu kelimeye karşılık olarak dilimizde zaten kullanılmakta olan **gerçek** sözünü önermektedir. Örnek: *Şirket, gerçek olarak enflâsyonun altında bir kârlılığa ulaşabildi.*

reenkarnasyon : Fransızca réincarnation. Fran-sızcadan dilimize geçen bu söz, "ruhun bir bedenden başka bir bedene geçerek varlığını sürdürmesi inancı" anlamına gelir. Dilimizde bu kavram eskiden *tenasüh* sözüyle karşılanırdı.

Kurulumuz, bu kelime için önerilmiş ve oldukça da tutunmuş olan **ruh göçü** sözünün uygun bir karşılık olduğunda birleşmiştir. Örnek: *Onun gizeme, ruh göçüne karşı büyük bir ilgi duyduğunu biliyorduk.*

reeskont : Fransızca réescompte. Genel olarak "mükerrer ıskonto, ıskonto edilmiş bir senedin ikinci kez ıskonto edilmesi" anlamına gelen bu söz için Kurulumuz, **ikinci kırdırma** karşılığını önermektedir. Örnek: *Zora düştüğünü belirten banka, Merkez Bankasına gidip ikinci kırdırma kredisi alabilir.*

referandum : Fransızca referándum. "Halkın siyasî ve toplumsal sorunlar karşısında olumlu veya olumsuz görüşlerini almak için başvurulan oylama" anlamında kullanılan bu söz için Kurulumuz, **halk oylaması** sözünün uygun bir karşılık olduğunu kararlaştırmıştır. **Referandum yapmak** biçimindeki kullanım için de **halk oylaması yapmak, halk oylamasına gitmek** karşılıklarının kullanılması uygun olur. Örnek: *İtalya'da önceki gün yapılan halk oylamasının sonuçları eski başbakana derin bir nefes aldırdı.*

referans : Fransızcadan (référence) dilimize geçen bu söz "gönderme, iletme, yollama; kaynak; güven tanıklığı; yeterlik belgesi" anlamını taşımaktadır. Kurulumuz **referans mektubu** için **tavsiye mektubu;** ilim alanındaki kullanımı için **kaynak, kaynak gösterme;** borsadaki **referans çizgisi** kullanımı için de **gösterge çizgisi** karşılıklarını önermektedir. Örnek: *Genellikle 100 gösterge çizgisi yukarı kestiğinde eğilimin yukarı doğru döndüğü teyit edilmiş olur.*

reflektif : Fransızcadan dilimize giren bu söz, "aksettiren, aksedici; aksettirilmiş" anlamlarını taşımaktadır. Kurulumuz, bu kelime için **yansıtıcı** karşılığını önermektedir. Örnekler: *Avrupa Birliği'ne girme aşamasında olduğumuz bir dönemde yapılan bu değişiklik, sürücülerin de emniyetini artırıyor. Bu plâkaların bir özelliği, üzerine ışık gelince yansıtıcı yapısıyla hemen fark edilmesi.*

refüj : Fransızca refuge (taşıtların çok geçtiği yollarda yayaların karşıdan karşıya geçmesi için yolun ortasında düzenlenmiş kaldırım, orta kaldırım). Bunun *için Türkçe Sözlük*'te de belirtildiği gibi **orta kaldırım** sözü önerilmiştir. Örnekler: *Sürüklenen kamyon orta kaldırıma takıldı. Başkentin orta kaldırımlarında bulunan çimler terk edilmiş bir görünüm veriyor.*

regülâsyon : Fransızca regulation. "Hukuksal düzenleme, talimat. Şirket, dernek ve benzeri kurumların kuruluş ve işleyişlerini düzenleyen kuralların tümü. Menkul kıymet satın almak için bankalar tarafından verilecek kredileri düzenleyen yönetmelik." Benzeri çeşitli anlamlarda dilimizde geçen bu kelime için Kurulumuz, zaten dilimizde var olan **tüzük, yönetmelik** kelimelerinin kullanılmasını önermektedir. Örnekler: *1969 yılında sektörde hizmet veren kuruluşların standartlarını belirlemek amacıyla devlet tarafından ilk yönetmelik yayımlanmıştır. Şirket, 1980 yılında ayakta kalabilmek için yönetmelikle belirlenen asgarî teçhizat ve personel sınırlamasına uymak zorunda kalmıştır.*

regülâtör : Fransızcadan (régulateur) dilimize geçen bu söz, daha çok fizik alanında "bir makinenin görevini istenilen ölçüde tutup ayarlayabilen araç" anlamında kullanılmaktadır. Bunun dışında mecaz anlamlarda da kullanıldığına tanık oluyoruz. Kurulumuz, regülâtör için **düzenleyici** kelimesini önermiştir. Örnekler: *Şirketimize su basıncını ayarlayan düzenleyiciler alınacaktır. Dövizdeki belirsizlik ortamında banka, düzenleyici görevini üstlendi.*

rehabilitasyon : Fransızca réhabilitation (bir kimsenin iş yapmaya engel olan sakatlığını veya yetersizliğini gidermek amacıyla uygulanan tedavi). Bu söz ekonomide de geçer. Tıp ve ekonomi dallarındaki kullanımları için Kurulumuz, **iyileştirme** sözünü önermektedir.

reklâm spotu : reklâm ışıntısı. *bk.* **spot.**

rekolte : İtalyanca ricolte (tarımda bir yılda derlenen ürünlerin bütünü). Bu söz için Kurulumuzun önerisi **(toplam) ürün** ve **(yıllık) ürün**'dür. Örnekler: *Pamukta Ege yıllık ürünü % 41'i oluşturuyor. Bu yıl bölgede 550 bin ton fındık toplam ürünü bekleniyor.*

rekonstrüksiyon : Fransızca reconstruction "yeniden yapma, inşa etme, yeniden kurma, imar etme" anlamlarında kullanılmaktadır. Bu söz için önerimiz **yeniden kurma**'dır.

rekreasyon : Fransızca récréation. "Dinlenme, eğlenme, hoş vakit geçirme" temel anlamlarında dilimizde geçen bu söz için Kurulumuz, *eğlenmek* ve *dinlenmek* fiillerinden yararlanarak **eğlendinlen alanı** kelimesinin uygun bir karşılık olduğunu kararlaştırmıştır. Örnek: *Gürsoy, iki yüz bin metre karelik eğlendinlen alanı içinde çay bahçeleri ve lokantaların yer alacağını söyledi.*

remix : İngilizce. "Karıştırmak" anlamındaki İngilizce *mix* fiiliyle *re-* ön ekinden oluşan bu söz, dilimizde daha çok sinema ve müzik alanında kullanılmaktadır. Sinemada, görüntü ve ses söz konusu edildiğinde, ilk çekimin son görüntülerinin (sesin) yavaş yavaş güçsüzleştirilmesi, ikinci çekimin ilk görüntülerinin (sesin) gittikçe güçlendirilmesi ve bu arada belli bir noktada iki çekimin de görüntülerinin (seslerinin) üst üste gelmesi, ardından ikinci çekimin görüntülerinin (seslerinin) belirginleşmesi tekniği; müzikte ise bir parçanın yeniden ele alınması ve melodiye sadık kalınarak değişik ritmlerde çalınması anlamlarındadır. Kurulumuz, bu sözün her iki alanda kullanımı için de **bindirim** kelimesini önermektedir. Örnek: *Yaklaşık bir yıldır Best FM'de üretim müdürlüğü yapan Gündüz, birçok Türk pop şarkısına bindirim yapmış.*

repo : Repurchase Agreement. "Geri alım vaadi ile satım" anlamındaki bu söz, bir kısaltma olarak **repo** şeklinde dilimize yerleşmiştir. Bu durum göz önüne alındığında, kelimenin aynı biçimde kullanılmasının çok yaygın olması sebebiyle uygun olacağı düşünülmektedir.

resepsiyon : Fransızca reception (alma; karşılama; kabul töreni; kabul; kabul yeri). İki anlamıyla dilimizde yaygınlaşmaya başlamıştır. 1) Resmî ziyafet. Eskiden "resmi kabul" (i uzun değil, ilk hece vurgulu) denilen bu kavram için teklif ettiğimiz karşılık: **kabul töreni.** Örnek: *Dolmabahçe Sarayı'nda verilecek kabul törenine 500 kişi çağrıldı.* 2) Otel vb. yerlerde müşteri kabul edilen bölüm. Bu anlam için teklif ettiğimiz karşılık: **kabul yeri.** Örnek: *Otele yerleşmek için önce kabul yerine başvurmak gerekiyor.*

resesyon : Fransızca recéssion (gerileme; piyasadaki durgunluk). Dilimizde daha çok piyasadaki durgunluğu anlatmak için kullanılan bu kelime için teklif ettiğimiz karşılık: **durgunluk.** Örnek: *Ekonomide süregelen durgunluk, aynı zamanda işsizliğe de yol açıyor.*

restitüsyon : İngilizce restitution**,** "var olmayan veya bir bölümü var olan yapıların belgelerine dayanarak özgün biçime kavuşturulması" anlamında kullanılmaktadır. Bu söz için önerimiz **yeniden tasarımlama**'dır.

restorasyon : Fransızca restauration "onarma, yeniden canlandırma, onarıp ilk durumuna getirme" anlamındadır. Bu söz için önerdiğimiz karşılıklar **yenileme** ve **onarım**'dır. Örnek: *Onarıma muhtaç olmasına rağmen yeterli ödenek gönderilmediği için kütüphane içten içe çürüyor.* Aynı kökten dilimizde **restore** sözü de vardır. "Etmek" yardımcı fiiliyle kullanılan bu söz için önerimiz **yenilemek** ve **onarmak**'tır. Örnek: *1991'de Garanti Koza İnşaat'ın yenilediği eski lengerhane 1993'te müze olarak hazırlandı.*

retrospektif : Fransızca retrospective. "Geçmişi hatırlayan, geçmişi ele alan; geriye dönük" anlamlarına gelen bu kelime Türkçede daha çok tıp ve sanat alanında kullanılmaktadır. Tıptaki kullanımı için Dr. Özer Tümer'in teklif ettiği **geriye dönük** karşılığı Kurulumuzca da benimsenmiştir. Kelimenin sanat alanında resim sergisi için kullanılan anlamına karşılık olarak ise Kurulumuz, aslında bir deyim olan ve kullanıldıkça terim olarak yaygınlaşması ümit edilen **dünden bugüne** sözünü teklif etmektedir. Örnek: *Sanatçı, 1941 yılında New York'ta ilk büyük dünden bugüne resim sergisini açmış.*

revalüasyon : Fransızca réévaluation (bir paranın değerini, altına veya dövize göre yeniden ayarlama). Bu söz için **değer artırma** karşılık olarak önerilmiştir. Örnek: *Eğer gazeteciler biraz sıkıştırmış olsalardı, Törüner, lirada değer artırmanın bir gün sonrasında, piyasalarda yaşanacak durumu da açıklayabilirdi.*

reverse repo : İngilizcede "ters çevirme, tersine hareket ettirme, tersine dönme" anlamlarını taşıyan reverse kelimesi, birleşik söz olarak reverse repo kelimesini oluşturmuş, **ters repo** biçiminde dilimizde kullanılmaktadır. Örnek: *Merkez Bankasının salı, çarşamba ve perşembe günlerine denk getirdiği toplam 6 trilyonluk ters repo ödemesi piyasayı rahatlattı.*

revize edilmek : düzeltilmek, yenilenmek.

revize etmek : düzeltmek, yenilemek.

revizyon : Fransızca révision (düzeltme, değiştirme). Bu kelime için dilimizde güzel karşılıklar vardır: **düzeltme, yenileme, yenilenme.** Örnekler: *Son düzeltmede (yenilemede) hesaplanan büyüme hızı % 2 idi. Kabinedeki yenilenme beklentileri boşa çıktı.*

revizyonist : değişimci. Örnek: *Değişimciler, doktrinin esaslarını bozdular.*

rezidans : Fransızcadan (résidence) dilimize giren bu kelime "konut, ikametgâh, mesken" anlamlarındadır. Kurulumuz bu kelime için **konut** karşılığını önermektedir. Konut kelimesinin mesken anlamı dışında; "elçi, ataşe ve yüksek dereceli devlet memurlarının oturmaları için ayrılmış yer" anlamı da vardır. Örnek: *Paris'te gördüğümüz en büyük kalabalık Büyük Elçi Tansuğ Bleda'nın büyük elçilik konutunda verdikleri davet oldu.*

rezonans : Fransızca résonance. Türkçede tıp ve fizik alanlarında kullanılan bu kelime *Türkçe Sözlük*'te, "düzgün itmelerin etkisiyle bir salınım genliğinin artışı" şeklinde tanımlanmıştır. Kurulumuz bu kelimeye karşılık olarak **tınlaşım** sözünün kullanılmasına karar vermiştir. Örnek: *Bu virüs ancak beynin manyetik tınlaşım yöntemiyle görüntülenmesi sonucunda teşhis edilebiliyor.*

ribaunda çıkmak : dönen topa çıkmak.

ribaunt : İngilizce rebound. "Basketbolda, oyuncuların çember altında, potadan veya çemberden dönen topu sıçrayıp kapması; çarpıp dönen topa sahip olması" anlamında kullanılan bu söze Kurulumuz, **dönen top** karşılığını önermektedir. Bu sözle ilgili olarak dilimizde ribaunda çıkmak, ribaunt almak, ribaunt mücadelesi gibi kelime grupları da türetilmiştir. Bu şekiller için Kurulumuz, aşağıdaki karşılıkları göstermektedir:

ribaunt almak : dönen topu kapmak.

ribaunt mücadelesi : dönen top mücadelesi.

ritüel : Fransızca rituel. Bu söz "ayine, törene ait, merasimle ilgili" anlamlarıyla dilimizde bazı köşe yazarlarınca kullanılmaktadır. Bu kelimenin **ayinle ilgili** sözüyle karşılanmasında Kurulumuz görüş birliğine varmıştır. Örnek: *Sanatçı, Ferhat ile Şirin'i yöresel renklerin hâkim olduğu ayinle ilgili bir yaklaşımla işliyor.*

roaming : İngilizce roaming "dolaşmak, gezmek". Ülkemizde cep telefonlarının yaygınlaşmasıyla sıkça duymaya başladığımız bu kelimeye karşılık olarak Kurulumuz **dolaşım (anlaşması)** sözünün kullanılmasının uygun olduğu görüşündedir. Örnek: *Dolaşım anlaşmaları sayesinde dünyanın neresinde olursanız olun cep telefonunuzu rahatlıkla kullanabilirsiniz.*

rodaj : Fransızca rodage. Bu söz, "yavaş yavaş çalıştırarak alıştırma, oturtma, uygunlaştırma" anlamındadır. Kurulumuz bu Fransızca söz için **alıştırma, alıştırma dönemi** karşılıklarını önermektedir. Örnek: *Orta yaşlı madam, tam bir futbol hastası ve fanatik Sion taraftarı. "Ligler başlayalı altı hafta oldu, takımın alıştırma dönemi bitmedi" diyor.*

roller blade : İngilizce roller (ufak tekerlek) + blade (bıçak; ince, yassı). "Özel olarak yapılmış altı tekerlekli ince ve yassı bir tahta ve bu tahta üzerinde kayılarak yapılan bir spor dalı" anlamına gelen bu söz için Kurulumuz, **tekerli kaygaç** kelimesini türetmişti. Ancak daha önceki toplantılarımızda **kaykaç** karşılığını verdiğimiz **inline skate**'in roller blade ile eş anlamda kullanıldığını görerek roller blade için de **kaykaç** karşılığını teklif etmekteyiz. Örnek: *Kaykaç kullanırken dikkat edilecek en önemli nokta ağırlığı arka tekerlekler üzerinde yoğunlaştırmak.*

royalty : İngilizceden dilimize geçen bu kelime "bir mucide, bir yazara veya bir yayımcıya buluşunun veya kitabının karşılığında ödenmesi gereken para, patent hakkı" anlamındadır. Kurulumuz, bu kelimeye karşılık olarak zaten dilimizde var olan **telif hakkı** sözünün kullanılmasını kararlaştırmıştır.

rölanti : Fransızca ralenti "ağırlaştırılmış, ağırlaştırma" anlamlarındadır. Fiili ralentir'dir. Bu söz için önerimiz **yavaşlatılmış**'tır. Örnek: *Türkiye'de ekonomik kriz patlamadan önce bazı projeler ister istemez yavaşlatılmıştır.*

rölantide : askıda, yavaşlatılmış.

rölanti oynamak : (oyunu) ağırdan almak.

rölantiye almak : yavaşlatmak, (motorlu araçlarda) **boşa almak, boşta durmak.**

röprezant : Fr. représentant (temsilci, tanıtmacı). Uzun zamandan beri dilimizde varlığını sürdüren bu kelime tıp alanında "ilâçların tanıtımını yapan kimse" anlamında kullanılmaktadır. Ayrıca güzellik malzemelerini tanıtmak ve satmak için evleri dolaşan kişilere de röprezant denmektedir. Kurulumuz kelimenin her iki anlamı için de **tanıtımcı** sözünü benimsemiştir.

rövanş : Fransızca revanche (öç; öç alma; ikinci karşılaşma). Sporda, "bir takımın veya bir sporcunun yenildikten sonra aynı rakiple ikinci defa karşılaşması" anlamında kullanılmaktadır. Teklif ettiğimiz karşılık: **ikinci karşılaşma**. Örnek: *Oyuncular, ikinci karşılaşmada rakiplerine göz açtırmayacaklarını söylediler.*

rövanşı almak : ikinci karşılaşmayı kazanmak.

röveşata : "Futbolda, gövdeyi sırt üstü veya yan devirerek, topa baş hizasında ayakla makas yaparak vurma" anlamında olan bu söz için Kurulumuz, **makaslama** ve **makaslama vuruş** kelimelerini önermektedir. Örnek: *Sağ kanattan Uğur'un yaptığı ortaya, kaleye arkası dönük durumda olan Arif, mükemmel bir makaslama yaparak üçüncü golü attı.*

S

sabotaj : Fransızca sabotage (baltalama). Dilimizdeki karşılığı: **baltalama.** Örnek: *Kazada, baltalama ihtimali de gözden uzak tutulmuyor.*

sabote etmek : Fransızca saboter (baltalamak) fiilinden. Dilimizde bu söz için güzel bir karşılık zaten vardır: **baltalamak.** Örnek: *Kışkırtıcı sözler ülkemizin gelişmesini baltalamaktadır.*

Yangın çıkarmak suretiyle baltalamak için dilimizde özel bir kelime vardır: **kundaklamak.**

salvo : İtalyanca salvo. Bu askerî terim dilimizde genellikle "top ile yapılan ateş" anlamında kullanılır. Kurulumuz bu kelime için **yaylım ateş** sözünün uygun bir karşılık olduğunu belirtmektedir. Örnek: *Ben düşman donanmalarının göğüslerimize açtıkları yaylım ateşleri de gördüm.*

sanitasyon : Fransızcadan dilimize giren bu söz bir tıp terimi olarak "halk sağlığını korumak ve hastalığı önlemek için tasarlanan önlemler ve bunların uygulanması" anlamında kullanılmaktadır. Kurulumuz, bu sözün **sağlık koruma** kelimesiyle karşılanacağı görüşündedir. Örnek: *Gökdemir, yaptığı yazılı açıklamada, UNICEF'in ödüle lâyık görülmesinin nedenini şöyle açıkladı: Dünya çocuklarının sağlıklı büyümelerini hedef alması ve Türkiye'de de çocukların sağlık, beslenme ve eğitim konularından başka nüfus kontrolü, çevre ve sağlık koruması konularında da etkin faaliyetlerde bulunması ve bu faaliyetleriyle ulu önder Atatürk'ün çocuklara verdiği önemi pekiştirmesi...*

sansasyon: Fransızca sensation (duyulanma; güçlü heyecan). Dilimizde "insanlar üzerinde yaratılan güçlü heyecan ve ilgi" anlamında kullanılmaktadır. Bu anlam için teklif ettiğimiz karşılık: **dalgalanma, dalgalandırma.** Örnek: *Bazı haberlerin veriliş tarzı halk üzerinde dalgalanma yaratıyor.*

sansasyonel: dalgalandırıcı. Örnek: *Dalgalandırıcı haberlerle ortalığı karıştırıyorlar.*

santra : Fransızca centre (merkez). Sporda, oyunun başlatıldığı merkez. Teklif ettiğimiz karşılık: **orta yuvarlak.** Örnek: *Topu orta yuvarlağa koydu ve oyuna başladı.*

santrafor : İngilizce center (merkez) + fore (ön). İleri ucun ortasında yer alan oyuncu. Karşılığı: **orta uç.** Örnek: *Takımın genç orta ucu çok başarılı bir oyun çıkardı.*

santrifüj : Fransızca centrifuge. "Bir karışımın taşıdığı çökebilir ögeleri, parçacıkları ayırıp çöktürmekte kullanılan lâboratuvar aleti" anlamındaki bu söze karşılık olarak Kurulumuz, daha önceden teklif edilmiş olan **merkezkaç** kelimesinin uygun olduğu görüşündedir. Örnek: *Bu işlem merkezkaçlı makinelerde yapılabilir.*

sauna : Fransızca sauna. Fince asıllı olan bu kelime "terlemek, sağlıklı kalmak ve yıkanmak amacıyla özel olarak düzenlenmiş bir tür hamam" anlamındadır. Bu söz için Kurulumuz, **buharlı hamam** kelimesini önermektedir.

seans : Fransızca séance (mesleğini veya sanatını yapan bir kimsenin yanında, o kimsenin mesleği ile ilgili bir iş için harcanan süre, aralıksız bir iş için harcanan süre). Bu kelime için Kurulumuz, **oturum** sözünün uygun bir karşılık olacağı konusunda birleşmiştir. Örnek: *Oturumun ilk yarım saatinde gösterge bin 341 puanlık bir artışla 20 bine dayandı.*

seksiyon : Fransızca section (bir kuruluşta veya bir bilgi şöleninde yönetim birimlerinden her biri). Bu söz için Kurulumuz, **bölüm** kelimesinin uygun bir karşılık olduğu görüşünde birleşmiştir. Örnekler: *Bankamızın ilgili bölüme bakan müdürü, bugün gelmeyecek. Biz, bildirimizi B bölümünde okuyacağız.*

self-determinasyon : Fransızca self determination. "Bir ulusun kendi geleceğini yine kendisinin tayin etmesi" anlamına gelen bu söz için Kurulumuz, **geleceklik hakkı** karşılığını önermektedir.

self-servis : İngilizce self (kendi, kendine) + service (hizmet). Teklifimiz: **seçal.** Örnek: *Bazı lokantalarda hizmet seçal şeklinde veriliyor.*

seminer : Fransızca séminaire (bir konu üzerinde toplu çalışma). Teklif edilen karşılık: **toplu çalışma.** Örnekler: *Vakıf, demokrasi konulu bir toplu çalışma düzenledi. Öğrenciler belli bir konuda toplu çalışma ödevi hazırlayacaklar.*

sempati : Fransızca sympathie (duygudaşlık, kanı kaynama, cana yakınlık). "Bir insanın bir başkasına karşı duyduğu sevgi ve yakınlık" anlamında kullanılan sempati için dilimizde şu karşılıklar uygun düşmektedir: **yakınlık, cana yakınlık, sevimlilik.** Örnek: *Türk olduğumuzu söyleyince Macarların yakınlıklarını tebessümlerinden hissediyoruz.*

sempati duymak : kanı kaynamak.

sempatik : Fransızca sympatique (sevimli, cana yakın, candan). Teklif ettiğimiz karşılıklar: **sevimli, cana yakın.** Örnek: *Sevimliliği (cana yakınlığı) ile bütün bakışları üzerinde topluyordu.*

sempatizan : Fransızca sympatisant (yandaş, taraftar, sevgi duyan, tutan). *Türkçe Sözlük*'te "üyesi olmadığı hâlde bir partinin, bir topluluğun görüşlerini benimseyen veya bir görüşü, bir öğretiyi, bir akımı tutan (kimse), duygudaş" şeklinde tanımlanan bu kelime için Kurulumuz, **yakınlıkduyar** ve **sever** karşılıklarını teklif etmektedir. Örnekler: *Terörle Mücadele Şubesi ekipleri, illegal örgütlere yakınlık duyduğu belirlenen yüzlerce kişiyi gözaltına aldı. YÖK bu yıl öğrencilere, ÖYS sonuç belgesiyle birlikte terör örgütlerinin üniversitelerde yakınlıkduyar (sever) kazanma faaliyetlerine dikkat çeken bir mektup da gönderecek.*

sempozyum : Fransızca symposium (şölen; bilimsel şölen, belli bir konunun tartışıldığı bilimsel toplantı). Teklif ettiğimiz karşılık: **bilgi şöleni.** Örnek: *Önümüzdeki ay bir "Türk Dünyası Bilgi Şöleni" düzenleyeceğiz.*

semptom: Fransızca symptome (belirti, alâmet, araz). Komisyonumuz **belirti** karşılığını daha önce **sendrom** için teklif etmişti. Doç. Dr. Salih Murat Akkın'dan aldığımız ve Türk Dili dergisinin Nisan (1995) sayısında yayımladığımız mektupta **belirti'**nin **semptom** karşılığı olması gerektiği, **sendrom** için ise **hastalık tablosu** teriminin tıp pratiğinde yerleştiği ifade edilmektedir. Akkın'ın uyarısı doğrultusunda semptom için teklif edilen karşılık: **belirti.** Örnek: *Bu hastalığın en önemli belirtisi yüksek ateştir.*

sendrom: Fransızca syndrome (hastalıkla ilgili belirtilerin tümü). Tıptaki kullanılışı için teklif edilen karşılık: **hastalık tablosu.** Örnek: *Bu hastalık tablosu birden fazla etkenle ortaya çıkabilir.*

Sendromun dilimizde mecaz olarak kullanılan "kriz, buhran, sıkıntı" anlamı için teklifimiz: **sıkıntı.** Örnekler: *Önümüzdeki günlerde "Eylül sıkıntısı"nın psikolojik etkisiyle dövize yönelik bir talep oluşabilir. Partilileri önümüzdeki aylarda bir "genel başkan sıkıntısı" bekliyor.*

senkronizasyon: Fransızca synchronisation. Türkçede sinema ve televizyon alanında kullanılan bu terimi *Türkçe Sözlük* şu şekilde tanımlamaktadır: "1.Eşleme işi. 2.*sin.* Görüntü ve ses kuşakları arasındaki bağ." Kurulumuz da bu söze karşılık olarak dilimizde zaten var olan ve kullanılan **eşleme** kelimesini benimsemiştir.

senkronize etmek : eşlemek.

Bu arada unutmamak gerekir ki, yabancı bir kelime basında, burada belirtilen karşılıkları dışında çok değişik anlamlarda da kullanılabiliyor. Hâlbuki bu tür kullanımlar için dilimizde pek çok kelime vardır. Bu yolu seçmeyip kolaya yönelenler aşağıdaki örneklerde görüldüğü gibi Türkçe karşılığı olduğu hâlde hiç gereği yokken yabancı kelimeleri kullanmakta ve bu yabancı kelimelerin yaygınlaşmasına sebep olmaktadırlar.

Minicik bebekler henüz senkronize yüzme figürleri yapmasalar da suda batmadan kalabiliyorlar. Uçuş tarifeleri senkronize edilerek İstanbul ve Zürih'teki bağlantılar güçlendirilecektir.

Gazetelerden derlediğimiz bu örneklerin ilkinde senkronize sözünün yerine *uygun,* ikincisinde ise *uygunlaşmak, uyum içinde olmak* karşılıklarının kullanılması gerekir.

Senkronizasyon kelimesinin Türkçede dil bilimi alanında kullanılan pek çok türevi vardır. Kurulumuz, bu sözlere karşılık olarak daha önceden teklif edilmiş ve yaygınlaşmış karşılıkların benimsenmesine karar vermiştir.

senkron : eş zaman.

senkroni : eş zamanlık.

senkronik : eş zamanlı.

senkronizm : eş zamanlılık.

sensor : İngilizce sensor. "Alıcı alet, sezici, algılayıcı" anlamlarında İngilizceden dilimize giren bu kelime, gazetelerde Fransızca telâffuzuyla sensör şeklinde yanlış olarak kullanılmaktadır. Kurulumuz bu kelimeye karşılık olarak, *kesmek* fiilinden türetilen *keser* örneğinden yararlanarak *duymak* fiilinden **duyar** sözünü oluşturmuştur. Örnek: *TSE bu yıl üretilen doğal gaz sobalarına duyar denilen parçanın takılmasını zorunlu kıldı.*

serigraf : ipek baskıcı.

serigrafi : Fr. sérigraphie. "Bir lâstik silindir ile uygun bir malzemenin şablon maskeye bastırılarak görüntünün bir yüzey üzerine geçirilmesi işlemi" anlamındaki bu Fransızca kelime için Kurulumuz **ipek baskı** karşılığını önermektedir. Örnek: *Sanatçının, ipek baskı, yağlı boya ve kesyap olmak üzere üç grupta toplanan eserleri, tarihten izler taşıyor.*

server : İngilizce server "sunucu". Bilgisayar alanında "bir ağda diğer kullanıcılar tarafından erişilen kaynakları barındıran bilgisayar" anlamında kullanılan bu kelimeye karşılık olarak Kurulumuz da **sunucu** sözünü benimsemiştir. Örnek: *Sunucu adı verilen bilgisayarları çeşitli korsanlıklara karşı korumak için geliştirilmiş bir program satın aldık.*

sezon : Fransızca saison (mevsim). Bu kavram için dilimizde zaten güzel bir kelime vardır: **mevsim**. Örnek: *İki takım da yeni mevsime büyük bir ümitle başlamışlardı.*

shape master : İngilizceden dilimize geçen ve sağlıkla ilgili bir spor dalını temsil eden bu söze karşılık olarak Kurulumuz, **güçlendirme** kelimesini önermektedir. Örnek: *Fitness Club açıldı. Tıbbî kontrol altında kişiye özel egzersizler, deniz tedavisi, su içi masajı, aerobik, güçlendirme, germe, gevşeme egzersizleri yapılır.*

shower screen : İngilizce olan bu kelimeye karşılık olarak Kurulumuz **duş kabini** ve **banyo kabini** kelimelerini teklif etmektedir. Dilimizde bir marka adı olan **"duşakabin"** şekli yaygınlaşmıştır. Yapı olarak yanlış olan bu kelimenin yerine yukarıdaki kelimeler uygun görülmüştür. Örnek: *Dairesine yeni model duş kabini (banyo kabini) koydurmuş.*

side effect : İngilizce side (yan, taraf) + effect (etki, sonuç). İlâçların istenmeyen etkilerini anlatmak için tıp alanında kullanılan bu kelimeye Türkçe bir karşılık da yine doktorlarımız tarafından bulunmuştur: **yan etki.** Örnek: *İlâcın en çok rastlanan yan etkileri, mide ağrısı, sindirim yolu kanamaları ve gizli kanama gibi bulgulardır.*

sidewalk sale : İngilizce sidewalk "yaya kaldırımı", sale "satış". Kurulumuz bu kelime için **kaldırım satışı** ve **mağaza önü satışı** karşılıklarını önermektedir. Örnek: *İzmit'teki Fabrika Satış Mağazası, Türkiye'de ilk kez kaldırım satışı (mağaza önü satışı) uygulamasını başlattı.*

siesta : İspanyolca siesta (öğle uykusu). "Sıcak ülkelerde, öğle uykusunu uzatarak işe başlama saatini daha ileriye alma" anlamında kullanılan bu kavram için teklif ettiğimiz karşılık: **öğle uykusu.** Örnek: *Akdeniz ülkelerinin çoğunda görülen öğle uykusu uygulaması Çeşme'de de başladı.*

simülâsyon : Fransızca simulation. "Taklit etme, taklidini yapma" anlamındaki bu söz son dönemlerde bilgisayar ve iletişim terimi olarak duyulmaya ve kullanılmaya başlandı. Kurulumuz, bu söz için **benzetim** kelimesini önermiştir.

Kök bakımından aynı olan **simülâtör** sözü için de **benzetimlik** uygun bir karşılık olarak seçilmiştir. Örnek: *Benzetimlik aynı uçaktaymış izlenimini verirken, pilot da havadaymış gibi uçacak.*

Ayrıca gazetelerde bu sözün **simülâsyon sineması** şeklinde bir başka kullanımına daha rastlamaktayız. Bu durumda da kullanılacak karşılık **benzetim sineması'**dır. Örnek: *Seyredenlerin kendilerini perdenin içinde hissedecekleri benzetim sinemaları Tatilya'nın bir başka yönü.*

simültane : Fransızca simultané (eş zamanlı, aynı anda olan). Son zamanlarda daha çok, "anında yapılan sözlü tercümeler" için kullanılan simültane sözü için teklif ettiğimiz karşılık: **anında.** Örnek: *Görüşmeler anında çeviriyle dev bir ekrandan yansıtılacak.*

sinerji : Fransızcadan (synergie) dilimize giren bu kelime "birlikte çalışma, (organlarda) iş birliği görevdeşlik" anlamlarını taşımaktadır. Kurulumuz bu kelime için daha önce de önerilmiş olan **görevdeşlik** karşılığının kullanılmasını uygun görmektedir. Örnek: *Besicilikle uğraşıyoruz. Fabrikaların atıklarını doğal yem olarak kullanıyoruz. Bu bir görevdeşlik yaratıyor.*

single : İngilizce single (tek, bir; özel; tek kişilik). Son zamanlarda müzik dünyasında, "tek kişi tarafından doldurulan kaset veya yoğun teker" anlamında kullanılan single sözünün bu anlamı için teklif ettiğimiz karşılık: **tekli.** Örnek: *Sanatçının yeni çıkan teklisi, önümüzdeki günlerde piyasaya sürülecek.*

sirkülâsyon : Fransızca circulation. Genel olarak "hava ve paranın dolaşımı" anlamında dilimizde kullanılan bu söz çek, senet, bono veya para piyasasında daha sık geçmektedir. Kurulumuz, sirkülâsyon için **dolaşım** sözünün uygun bir karşılık olduğunu kabul etmiş ve **hava dolaşımı, para dolaşımı** biçimlerinde kullanılabileceği görüşüne varmıştır.

sirküler : Fransızca circulaire sözü geldiği dilde "yuvarlak, değirmi" gibi anlamları yanında "sonunda çıkış noktasına dönen" anlamında da kullanılır. Bu söz bizde daha çok "genelge" anlamıyla kullanılmaktadır. Kurulumuz, Türkçedeki kullanımlarına göre sirküler sözünün genel anlamda **genelge,** toplantılar için yapılan çağrı anlamında ise **duyurum** şeklinde karşılanmasına karar vermiştir. Bunların dışında Türkçede sirküler, **imza sirküleri** biçiminde de geçer. Hukukî ve ticarî bir terim olduğunu göz önüne alan Kurulumuz, bu

durumda da **imza belgesi** sözünün kullanılmasını uygun bulmuştur. Örnekler: *Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı başlıklı genelgede başkanın 4-7 Ağustos tarihleri arasında izinli olduğu bildiriliyordu. Kurultayın birinci duyurumunu gönderdik. İhale için başvuruda bulunacak kuruluşların dosyalarında noter tasdikli imza belgesi de bulunacaktır.*

sit-com : İngilizce situation comedy kelimelerinin kısaltması olarak sit-com şeklinde ve "bir durumun, güldürücü bir şekilde oyunlaştırılması" anlamında Türkçeye giren bu kelimeye karşılık olarak Kurulumuz, önceden de dilimizde kullanılan fakat yaygınlık kazanmamış olan **durum güldürüsü** kelimesini teklif etmektedir (kısaltması: **durgül)**. Örnek: *Adı henüz kesinleşmeyen dizi Altın Kızlar gibi durum güldürüsü tarzında olacak.*

skala : İtalyanca scala. *Türkçe Sözlük*'te "bir bestede kullanılabilecek aynı türden sesler kümesi; genellikle ölçü aletlerinde gösterge çizelgesi; sekiz notanın kalın sesten inceye veya inceden kalına gitmek üzere sıralanmış dizisi" şeklinde geçen skala sözü dilimizde "dizi, sıra" anlamında kullanılmaktadır. Kurulumuz bu söz için **yelpaze** ve **gösterge çizelgesi** sözlerini önermektedir. Örnek: *Müziği bir esin kaynağı olarak kullanan sanatçı, yağlı boyanın bütün imkânlarını zorlayarak zengin bir renk yelpazesi yarattı.*

skeç : İngilizce sketch. İngilizceden dilimize geçen bu söz "daha çok radyoda yayımlanmak üzere hazırlanmış genellikle güldürü niteliğinde kısa ve sürükleyici oyun" anlamında kullanılır. Kurulumuz bu kelime için **oyunca** sözünü önermektedir. Örnek: *Bu oyuncada ülkemizdeki iş isteme yolları ele alınıyor.*

skeet : İngilizce skeet (havaya fırlatılan yapma kuşlara nişan alma). Atıcılık sporunda kullanılan ve "saat yüzeyi biçiminde bir alanda, on iki değişik noktadan havaya fırlatılan plâkları vurma temeline dayanan yarışma" anlamına gelen skeet için Kurulumuz, **atvur** kelimesinin karşılık olarak kullanılmasında görüş birliğine varmıştır. Örnek: *Avrupa Atıcılık Şampiyonasına atvur müsabakalarıyla devam edildi.*

skor : İngilizce score (oyunda kaydedilen sayı veya puan). Sporda, "sayı bakımından mevcut durum veya sonuç" anlamında kullanılmaktadır. Karşılaşma henüz bitmemişse **durum**, bitmişse **sonuç** kelimelerinin kullanılması teklif edilmektedir. Örnekler: *Şu anda durum 2-1. Karşılaşma 3-1' lik bir sonuçla bitti.* Bazı durumlarda **sayı** kelimesi kullanılmalıdır. Örnek: *Efes'in başarılı çalıştırıcısı sadece sayıya sevindi.*

skorboard : İngilizce score + board (tahta). Takımların kazandığı sayıları gösteren tabelâ. Teklif edilen karşılıklar: **sayı göstergesi**, **sayı levhası**. Örnek: *Şu anda sayı göstergesine (levhasına) bakıyoruz; durum: 56-52.*

slogan : İskoçyalı bir klanın savaş narası olan "gaelce slaugh-ghairm" sözlerinden çıkmış olan slogan, bugün "kısa ve çarpıcı propaganda sözü" anlamında kullanılmaktadır. Bu kavram için, Oğuz Kağan Destanı'nda "savaş narası", bugünkü Kırgız Türkçesinde ise tam olarak slogan karşılığında kullanılan bir sözü teklif ediyoruz: **uran.** Örnekler: *Lise ve dengi okullar arasında sigaraya karşı uran yarışması düzenlendi. Meydanda toplananlar Kıbrıs lehinde çeşitli uranlar attılar.*

smaç : İngilizce smash. "Voleybol, tenis, masa tenisi, hentbol gibi oyunlarda, rakip alana veya kaleye indirilmek suretiyle topa yüksekten, sertçe ve dik bir biçimde vurma" anlamında olan bu söze karşılık olarak Kurulumuz, **çivileme** ve **küt inme** sözlerinin uygun olduğu görüşündedir. Örnek: *Takıma yeni alınan oyuncu, mükemmel çivilemeleri (küt inmeleri) ile dikkat çekti.*

smaçör : çivileyici, küt inici.

snack-bar : İngilizce snack (kısım, porsiyon) + bar. "Günün her saatinde çabucak yemek yenilebilen lokanta" anlamında kullanılan snack-bar için teklifimiz: **atıştırma yeri, atıştırmalık.** Örnek: *Ağır lokantalar artık revaçta değil; insanlar atıştırma yerlerine (atıştırmalıklara) daha çok rağbet ediyor.*

sneaker : İngilizce (altı lâstik tenis pabucu). Dilimizde spor ayakkabı anlamıyla son yıllarda yaygınlaşan bu kelime için Kurulumuz, Anadolu'da halk dilinde kullanılan **lâstik çedik** karşılığını önermektedir. Örnek: *Derimod yine harikaları ayaklarınıza getirdi. Özellikle rengârenk lâstik çedikler çok satılıyor.*

sneak preview : İngilizce sneak (sinsice hareket etmek) + preview (gelecek programdan gösterilen parçalar). Bir sinemacılık terimi olarak dilimizde yeni yeni kullanılmaya başlanan bu söz, "yeni çekilmiş bir filmin gösterime girmeden önce az sayıda seçilmiş bir seyirci grubuna izlettirilmesi" anlamına gelmektedir. Kurulumuz sneak preview için **ön izleme** karşılığını önermektedir. Örnek: *15 Ağustos'ta düzenlenen ön izlemede "Bridget Jones'un Günlüğü" Cinemail Kulübü davetlilerine gösterildi.*

snobizm : züppelik.

snop : İngilizceden dilimize giren bu kelime *Türkçe Sözlük*'te "seçkin görünmek için, bazı çevrelerdeki düşünceleri benimseyen, hayranlık duyan ve onlar gibi davranmaya özenen (kimse), züppe" şeklinde tanımlanmaktadır. Kurulumuz, bu kelime için dilimizde kullanılmakta olan **züppe** karşılığının uygun olduğu görüşündedir.

sofistike : Fransızca sophistiqué (karıştırılmış, hileli; yapmacıklı; teknolojide çok gelişmiş, ileri).

Felsefedeki anlamı için teklifimiz: **yanıltıcı.** Örnek: *Yanıltıcı bir muhakeme tarzı var.*

Teknolojideki anlamı için teklifimiz: **karmaşık.** Örnek: *Günümüzün karmaşık silâh sistemleri askerliği tam bir uzmanlık alanı hâline getirdi.*

Aşağılayıcı, kötüleyici anlam için teklifimiz: **bilmiş.** Örnek: *Arjantinliler, kendilerini bölge ülkelerine göre daha üstün, daha kültürlü, daha bilmiş buluyorlar.*

software : İngilizce software (bilgisayara verilen plân, program ve çeşitli belletmeler). Bu kelimenin **yazılım** sözüyle karşılanması Kurulumuzca kabul edilmiştir. Örnek: *Daha fazla yazılım ve güç artırımıyla yarının gelişmiş başka ürünleri ortaya çıkacak.*

solâryum : Fransızca solarium. Lâtinceden Fran-sızcaya geçmiş olan bu kelime "hastalıkların güneş ışınlarıyla tedavi edildiği yer" anlamındadır. Kurulumuz bunun için **güneş odası** sözünü önermektedir. Örnek: *Açık ve kapalı yüzme havuzları, tenis kortları ve güneş odası ile...*

sorti : Fransızca sortie (çıkış). Son zamanlarda özellikle uçakların bir yeri bombalamak üzere alandan çıkışları için kullanılmaktadır. Teklif ettiğimiz karşılık: **çıkış.**

sorti yapmak : Sorti sözü daha çok "yapmak" fiiliyle birlikte kullanılmaktadır. Teklif ettiğimiz karşılık: **çıkış yapmak.** Örnek: *Hava kuvvetlerimize ait uçaklar bugün altı çıkış yaptı.*

spekülâsyon : Fransızca spéculation. (felsefede tasavvur; soyut ve anlaşılmaz düşünce; vurgunculuk). "Soyut ve anlaşılmaz düşünce, konuyu saptırarak boş konuşma" anlamı için teklif ettiğimiz karşılık: **düşüntü.** Örnek: *Bu konudaki düşüntülerden artık herkes bıktı.*

İş hayatındaki spekülâsyon için şu karşılık dilimizde zaten vardır: **vurgunculuk.** Örnek: *İnşaat işlerinde vurgunculuk yaparak zengin oldu.*

spekülâtif : Fransızca spéculatif. Ticarî anlam için karşılığı: **havadan, açıktan.** Örnek: *Dövizdeki açıktan (havadan) artışların işe yaramadığı görüldü.*

"Soyut ve anlaşılmaz düşünce, boş söz" anlamıyla ilgili olarak teklif edilen karşılık: **düşüntülü.** Örnek: *Düşüntülü konuşmalarla öldürülecek vaktimiz yok.*

spekülâtör : Fransızca spéculateur. Karşılığı: **vurguncu.** Örnek: *Düşük fiyattan topladığı hisseleri yüksek fiyattan satan vurguncu köşeyi dönüyor.*

spesifik : Fransızca spécifique. (özgü, kendine has; özel, hususî). Teklif ettiğimiz karşılıklar: **çok özel, özellikli.** Örnek: *Eski para koleksiyonculuğu ve alım satımı çok özel (özellikli) bir konu.*

spesiyal : Fransızca spécial. (olağanüstü; seçkin; özel). Son zamanlarda dilimizde bu kelime "özel, kendine özgü" anlamlarında kullanılmaktadır. Biz de aynı karşılıkları teklif ediyoruz: **özel, kendine özgü.** Örnek: *Bu alışveriş yerinin özel (kendine özgü) bir havası var.*

spesiyalite : Fransızca spécialité. (özellik; uzmanlık). Son zamanlarda bu söz, "lokantalardaki özel yemek" anlamında kullanılmaktadır. Bu anlam için teklifimiz: **özel yemek.** Örnek: *Lokantamızın bugünkü özel yemeği hünkârbeğendidir.*

sponsor : İngilizce sponsor (kefil; vaftiz babası; manevî baba). Dilimizde bir işi, bir faaliyeti, bir programı destekleyen şirket veya kişi anlamında kullanılmaktadır. Bu anlam için teklif ettiğimiz karşılık: **destekleyici**. Örnek: *Destekleyici kuruluşlar kitapların yayımlanmasını kolaylaştırıyor.* "Sponsorluğu ile" ifadesi için **desteğiyle** kelimesi kullanılmalıdır. Örnek: *Geçen haftaki karşılaşmalar, büyük kuruluşların desteğiyle yapıldı.*

spontane : Fransızca spontané. Dilimizde daha çok "kendiliğinden olan, kendiliğinden oluşan veya anında yapılan" anlamında kullanılan bu kelimenin yerine Kurulumuz, **kendiliğinden** sözünü önermektedir. Bu kelimeyle birlikte *gelmek, olmak* veya uygun bir fiil (kendiliğinden gelmek, kendiliğinden olmak) kullanılabilir. Örnek: *Benim için sunuculukta "merhaba"dan sonrası kendiliğinden gelir.*

spot : İngilizce spot (yer; benek, nokta; ayıp; projektör ışığı; peşin). Basın yayın organlarında son zamanlarda peşin piyasayı anlatmak üzere kullanılan spot için dilimizde zaten karşılık vardır: **peşin.** Örnek: *Bugünkü peşin piyasa değerleri, hâlâ Ekim fiyatları seviyesinde.*

spot satış : peşin satış.

"Projektör ışığı" anlamı için teklif ettiğimiz karşılık: **ışıntı.** Örnek: *Işıntıların altındaki genç adam elindeki kırmızı gülle "değişim"i anlatıyordu.*

spot lâmbası : ışıntı lâmbası.

spread : İngilizceden bir ekonomi terimi olarak dilimize giren bu kelime "mevduat faizleriyle kredi faizleri arasında meydana gelen fark" şeklinde tanımlanır. Bir başka anlamıyla borsada alım ve satım fiyatları arasındaki farktır. Bu fark bir kıymetli evrakın değeri ile piyasa fiyatı arasında da olabilir. Kurulumuz, bu söz için doğrudan **fark** karşılığının kullanılmasını önermektedir. *Tütünbank Bülteni*'nden aldığımız şu cümle bir tanım niteliğindedir: *Spread döviz-efektif alım ve satım fiyatları arasında oluşan farktır.* (Sayı: 5, 1996) Bu cümle, *"Döviz efektif alım ve satım fiyatları arasında oluşan duruma fark denir."* biçiminde ifade edilebilir.

sprint : İngilizce sprint. Atletizmde "kısa mesafeli sür'at koşusu" demek olan bu kelime için Kurulumuz, **kısa koşu** sözünün uygun bir karşılık olduğunu belirtmektedir. Bu sözün **sprinter** biçiminde bir de türevi vardır. Kısa mesafe koşucusu anlamına gelen bu söz için de önerimiz **kısa koşucu'**dur. Örnekler: *Kilosu uygun olan atlet bu kısa koşuda kazanır. Dünyanın en ünlü kısa koşucusu olan Carl Lewis, Barcelona Olimpiyatlarında yüz metreyi koşamayacak.*

squash : İngilizcedeki özgün imlâsıyla dilimizde kullanılmaya başlanan bu söz bir spor terimidir. "Özel bir odada tek veya çift kişiyle oynanan, topu bir raketle duvardaki belirli bölgeye atıp, dönüşte çizgilerle belirlenmiş oyun alanına düşürme esasına dayanan bir oyun" anlamındaki bu sözün yerine Kurulumuz, **duvar topu** tamlamasının kullanılmasını önermektedir. Örnek: *Bankanın üstün teknolojiyle donatılmış spor alanında duvar topu oynama imkânı da var.*

stabil : oturmuş, istikrarlı, sabit.

stabilizasyon : Fransızca stabilisation (dengeleme; sağlamlaştırma; süreklileştirme). Bu söz için teklif ettiğimiz karşılıklar: **istikrar, oturmuşluk, sabitlik.** Örnek: *Türkiye son zamanlardaki uygulamalarla belli bir istikrarı (oturmuşluğu, sabitliği) yakaladı.*

stabilize : oturtulmuş, sabitleştirilmiş.

stabilize yol : berkitme yol. Örnek: *Berkitme yolların üzerine sıkıştırma işleminden sonra asfalt kaplama yapılır.*

stagflâsyon : Fransızca stagflation (ekonomideki durgunluk ve enflâsyonun aynı anda yaşanması). Bu söz için Kurulumuz, **durgun şişkinlik** karşılığını önermiştir. Örnek: *Gerekli önlemler alınmazsa durgun şişkinliği konuşmak değil yaşamaya başlayacağız.*

stand-by : İngilizce (yedekte bulunan). "İstikrar programı uygulamakta olan ülkelere IMF'nin bu programı desteklemek üzere, belli şartlara bağlı olarak verdiği kredi" anlamında kullanılan stand-by için uygun bulduğumuz karşılık: **destek.** Örnek: *Destek anlaşmasının yürürlüğe girmesinden sonra IMF, anlaşmadaki şartların uygulanıp uygulanmadığını denetleyecek.*

Bu kavram dışında **yedekte** karşılığı kullanılmalıdır. Örnek: *Cep telefonlarımız herkesin sustuğu yerde konuşmaya devam eder, tam 24 saat yedekte kalabilir.*

stand-up : İngilizce orijinal imlâsıyla Türkçeye giren bu kelime "ayakta durmak, ayağa kalkmak" anlamlarındadır. Dilimizde son dönemlerde **stand-up komedyenler** şeklindeki kullanışıyla yaygınlaşan bu kelimeye Kurulumuz, **sözçatar** karşılığını teklif etmektedir. Örnek: *Sözçatarlar Türkiye'de konu sıkıntısı çekmiyorlar.*

stant : İngilizce stand. Dilimize "tezgâh, kitap sergilenen alan, teşhir yeri" anlamlarıyla geçen bu kelimeye karşılık olarak Kurulumuz, **sergilik** kelimesini önermiştir. Örnekler: *Türkiye'de sekizinci kez düzenlenen Uluslar Arası Eğitim Fuarına 35 sergilik ile katılan üniversiteler âdeta görücüye çıkmışlardı. Dekorasyon Aksesuar Fuarının bir sergiliğinde mankenlik yapan Demet Yoruç, gece boyunca tüm dikkatleri üzerine çekti.*

star : İngilizce star (yıldız). Ünlü sanatçılar için kullanılan star yerine biz de **yıldız** diyebiliriz. Örnek: *Hollywood'un ünlü yıldızları dün İstanbul'daydı.*

start : İngilizce start (başlamak). Daha çok bir spor terimi olarak yaygınlaşan bu kelime için teklif ettiğimiz karşılıklar: **başlama, çıkış.** Emir olarak kullanıldığı zaman **başla** kelimesi tercih edilmelidir. Özellikle bilgisayarda **start** komutu için **başla** kelimesi kullanılmalıdır.

start vermek : başlatmak. Örnek: *Hakem düdüğünü çalarak yarışı başlattı.*

start yeri : başlama yeri.

statüko : Fransızca olan ve uzun zamandan beri Türkçede kullanılan statüko (statuquo) "yürürlükte bulunan anlaşmalara göre olması gereken veya süregelen durum" anlamındadır. Bu söz için Kurulumuz **mevcut durum** ve **var olan durum** karşılıklarını teklif etmektedir.

step : İngilizce step. Bu sözün basketbolda, "bir oyuncunun elinde top olduğu hâlde, topu yerde zıplatmadan bir adımdan fazla yürümesi" anlamındaki kullanımı için Kurulumuz, **hatalı yürüme** sözünü karşılık olarak önermektedir. Ayrıca bu söz doğrudan bir spor terimi olarak da kullanılmaktadır. Bu durumda ise step için önerdiğimiz karşılık *inmek* ve *çıkmak* fiillerinden oluşturulan **inçık'**tır. Spor dışında **step by step** biçiminde geçen kelimenin **adım adım** şeklinde karşılığının bulunduğunu ve kullanıldığını hatırlatmamız gerekir. Örnek: *Parti adım adım iktidar olma hesabı yapıyor.*

steril : Fransızca stéril. "Verimsiz, kısır" veya "her türlü mikroptan arınmış" anlamında kullanılan bu söz için Kurulumuz, **arınık** kelimesinin tıptaki anlamına uygun bir karşılık olduğunda birleşmiştir. Kelimenin öteki anlamları içinse **verimsiz** sözü kullanılmalıdır. Örnek: *Numune et, market yöneticilerinin de bilgisi altında arınık kap içinde alındı.*

sticker : İngilizceden dilimize giren ve özgün imlâsıyla kullanılan bu kelime "etiket, yapıştırılan şey" anlamındadır. Kurulumuz, bu kelimeye karşılık olarak dilimizde zaten var olan **çıkartma** sözünün kullanılmasını önermektedir. Örnek: *Arabanın arkasına üniversitenin adını çıkartma olarak yapıştırmış.*

stilist : Fransızca styliste ”biçemci, üslûpçu”. Edebiyat alanında “kitabın üslûp ve tertibiyle meşgul olan kimse” anlamında kullanılan bu kelime için Kurulumuz dilimizde zaten var olan **üslûpçu** sözünü benimsemiştir. Bu kelime *Türkçe Sözlük*'te “bir moda evinde yeni ürünlerin oluşumunu ve yaratılmasını sağlayan kimse” şeklinde tanımlanmaktadır. Kelimenin bu anlamı için Kurulumuz, **giyimçizer** karşılığını teklif etmektedir. *Stilist* sözü bazı yerlerde *dizaynır* karşılığında yanlış olarak kullanılmaktadır. Araba çiziminin *dizayn* ve *dizaynır,* giyim çiziminin ise *stilist* kelimeleri ile karşılanması gerekir.

stilistik : üslûp bilimi, biçem bilimi.

stilistlik : giyimçizerlik.

stopaj : Fransızca stoppage (yırtığı, söküğü örme). Bu söz, Türkçeye bir ticaret terimi olarak geçmiştir. "Kanunun öngördüğü ölçüde yapılan kesintilerden ilgiliye yıl sonunda ödenen miktar" anlamında kullanılan bu söz için Kurulumuz, **ön kesinti** karşılığını önermektedir. Örnekler: *Ön kesinti gelirlerinden yüzde üç ek vergi alınacak. Vergi kararnamesi çıktıktan sonra tarım ürünlerinde brüt hasılat üzerinden alınan ön kesinti vergisi iki buçuk kat artacak.*

stoper : İngilizce stopper (tıkaç; durdurucu). Futbolda, savunmanın önünde görev yapan ve topu kesip dağıtan oyuncu. Önerdiğimiz karşılık: **durdurucu**. Örnekler: *Takımın durdırucuları üstün bir başarı gösterdiler. Alman hoca, Semih'i durduruculuğa çekmeyi düşünüyor.*

stop-loss : İngilizceden orijinal imlâsıyla dilimize giren ve bankacılık alanında kullanılan bu terim, “fiyat düşüşü sonucu daha fazla kaybı önlemek amacıyla yapılan işlemler” olarak tanımlanmaktadır. Kurulumuz, bu söz için **zarar kesme** karşılığını önermektedir. Örnek: *Böyle durumlarda hisselerin zarar kesme fiyatları tespit edilip, bu seviyelerden alım yapılabilir.*

strapless : İngilizce strap (kayış, şerit, atkı, bant) + less (*son ek* -siz). Kurulumuz strapless kelimesine karşılık olarak **askısız** sözünü benimsemiştir. Örnek: *Askısız kıyafetler bu yılın yaz modasında sıkça karşımıza çıkacak.*

stres : İngilizce stress (fizyolojik veya psikolojik sebeplerden kaynaklanan ve sinir sistemini aşırı derecede yıpratarak organizmada sıkıntı, gerginlik, yorgunluk, dikkat dağınıklığı yaratan rahatsızlık). Bu kelimeye karşılık olarak **gerginlik** sözü uygun görülmüştür. Örnek: *Sporcuların bu gerginliğe nasıl dayandıklarına doğrusu hayret ediyorum.*

strese girmek : gerginliğe girmek.

stresli : gergin. Örnek: *Gergin bir hayat.*

stresör : Türkçeye İngilizceden geçen ve “fizyolojik veya psikolojik sebeplerden kaynaklanan ve sinir sistemini aşırı derecede yıpratarak organizmada sıkıntı, gerginlik, yorgunluk, dikkat dağınıklığı yaratan rahatsızlık” anlamıyla kullanılan **stres** kelimesine karşılık olarak daha önce **gerginlik** kelimesi teklif edilmişti. Kurulumuz, aynı kökten gelen stresör kelimesine karşılık olarak ise **gerginleştirici** sözünün kullanılmasını uygun bulmuştur.

stretching : İngilizceden dilimize geçen bu söze karşılık olarak Kurulumuz, **germe** sözünü önermektedir. Örnek: *Fitness Club açıldı. Tıbbî kontrol altında kişiye özel egzersizler, deniz tedavisi, su içi masajı, aerobik, güçlendirme, germe, gevşeme egzersizleri yapılır.*

suare : Fransızca soirée. Bu söz Türkçede iki anlamda kullanılmaktadır. Bunlardan biri "gece oynanan tiyatro veya sinema gösterisi", diğeri ise "akşam yemeğinden sonra yapılan eğlence, toplantı"dır. Kurulumuz, bu söz için **akşamlık** kelimesini karşılık olarak önermiştir. Örnek: *Sanatçılara verilen bir akşamlığa gitmiştim, beni kimse tanımadı.*

sübvanse etmek : desteklemek. Örnek: *Balıkçılık, hükûmetlerin en çok desteklediği sektörlerden biridir.*

sübvansiyon : Fransızca subvention (yardım; devletçe yapılan para yardımı, para desteği). Teklif ettiğimiz karşılık: **destekleme.** Örnek: *Ülkenin bazı ürünlerine dünya pazarlarında rekabet imkânı sağlamak için ihracat desteklemeleri yapılıyor.*

süpermarket, hipermarket, grosmarket : satış sarayı, ulu pazar. Örnek: *Ankara'da birkaç satış sarayı birden açıldı.*

süpervizör : Fransızca superviseur. "Bir iş yerinde denetleme ve kontrol işini yapan üst düzey yönetici, denetleyici" anlamındaki bu kelime için Kurulumuz, **üst denetçi** sözünü önermektedir. Örnek: *Şirketimize yüksek öğrenim görmüş yabancı dil bilen üst denetçiler alınacaktır.*

swap : İngilizceden dilimize geçen bu bankacılık terimi "kâr etme veya kur farklılıklarından korunma amacıyla farklı vadeler itibarıyla döviz alınıp satılması" anlamında kullanılmaktadır. Kurulumuz bu söz için **takaslama** kelimesini önermektedir. Örnekler: *Hükûmet üçlü emzik stratejisini uygulamaya koydu. Takaslama yolu ile bankalarda biriken parayı, faiz ve borsa yoluyla da piyasalardaki otuz trilyonluk başıboş parayı kontrol altına alıyor.*

swift : İngilizce swift (çabuk, hızlı, sür'atli). Son yıllarda daha çok bankacılık alanında kullanılan bu kelime için Türkçede zaten **hızlı** sözü bulunmaktadır. Dolayısıyla swift sözünün kullanılmasına hiç gerek yoktur. Örnek: *1995 yılında şubelerimizden muhabir bankalara hızlı mesaj gönderilmesi sağlanmıştır.*

Ş

şilt : İngilizce shield. Bu söz Türkçede "üzerinde genellikle bir kurum veya kuruluşun adı, işareti kazılmış olan ve takdir için armağan olarak bir kimseye veya gruba verilen kalkan biçiminde levha" anlamında kullanılmaktadır. Bu söz için Kurulumuzun önerisi **ergilik'**tir. Örnek: *Şehir Tiyatrolarına emeği geçenlere ergilik verilecek.*

şov : İngilizce show (gösteriş, görünüş, gösteri). Daha çok sahne ve ekrandaki eğlendirici programlar için kullanılan şov kelimesine karşılık olarak **gösteri** sözü dilimizde tutunmuş ve yerleşmiştir. Ancak son zamanlarda şov ile kurulan İngilizce çeşitli birleşik kelimeler yayılmaktadır. Bunlar için teklif edilen karşılıklar da aşağıdaki maddelerde sıralanmıştır.

şovmen : İngilizce showman (tiyatro, sirk vb. sahibi, reklâmcı). Dilimizde daha çok, sahne ve ekranda gösteri yapan kimseler için kullanılmaktadır. Bu anlam için teklif ettiğimiz karşılık: **gösteri adamı.** Örnek: *Gösteri adamı olmak (gösteri adamlığı) yetenek isteyen bir iştir.*

şovrum : İngilizce show ve room (oda). İngilizce showroom (sergi salonu). Teklif ettiğimiz karşılık: **sergi evi.**

şov yapmak : Dilimizde daha çok "gösteri yapmak" anlamında kullanılmaktadır. Bu anlam için teklif ettiğimiz karşılık: **gösteri yapmak.** Örnek: *Konuyu anlatacağına gösteri yapıyor.*

şutör : İngilizce shoot "atmak" fiilinden shooter. Bir spor terimidir. Futbolda "topa sert ve anî bir ayak darbesiyle vurabilen oyuncu" demektir. Basketbolda da kullanılır. Kurulumuz bu sözün yerine futbolda **vurucu** kelimesini önermiştir. Basketbol oyunu söz konusu olduğunda bu durumda da **atıcı** uygun bir karşılıktır. Örnekler: *O, günümüz futbolunun en iyi vurucularından biridir. Efes'in herhangi bir savunmaya karşı oyununu hızlı oynaması da lâzım, çünkü çok iyi atıcıları var.*

T

tabldot : Fransızca table d'hôte (ev sahibi sofrası). Karşılığı: **seçmesiz yemek.** Örnek: *Seçmesiz yemek usulünde belli yemekleri yemek zorundasınız.*

tabloid : İngilizce olan bu söz dilimizde "siyasî ve sosyal meseleleri tek bir haberle veren bir tür gazete" anlamında kullanılmaktadır. Bu söze Kurulumuz **küçük gazete** karşılığını önermektedir. Örnek: *Gazeteciler,*

Washington gibi ciddî işlerin yapıldığı başkentte küçük gazetenin büro açmasını dünyanın sonu olarak görüyorlar.

taca çıkmak : yana çıkmak.

taç : İngilizce touch (dokunma, değme). Topun, alanın yan çizgilerinden dışa çıkması. Teklif ettiğimiz karşılık: **yan.**

taç atmak (atışı yapmak) : yan atışı yapmak.

taç çizgisi : yan çizgisi.

Örnekler: *Abdullah, topun yana çıkmasına engel olamadı. Yan atışını Tayfur kullanacak.*

talk şov : İngilizce talk (konuşma) + show (gösteri, gösteriş). Son zamanlarda ekranda moda olan talk şov, "televizyonda sohbet programı sunan, fakat sohbetten çok kendi sunuculuğunu bir gösteriye çeviren kimselerin yaptığı iş" için kullanılmaktadır. Bu anlamda iki karşılık teklif ediyoruz: **çene yarıştırma** (orta oyunundan), **söz gösterisi.** Örnek: *Televizyondaki söz gösterisi (çene yarıştırma) programını seyrettiniz mi?*

talk şovcu : Yukarıdaki maddede anlatılan işi yapan kişi. Teklif ettiğimiz karşılık: **çene yarıştırıcı.** Örnek: *Çene yarıştırıcılık son zamanlarda geçerli bir meslek hâline geldi.*

tandans : İngilizce tendency. "Belli bir yöne veya duruma meyletme, eğilme istidadı gösterme" anlamında dilimizde kullanılan bu söz için Kurulumuz, **eğilim** sözünün uygun bir karşılık olduğunda birleşmiştir. Örnek: *O, çevresinde daha çok çevreci eğilimiyle tanınır.*

tayming : İngilizce timing (ayarlamak, saat tutmak). Son yıllarda "bir iş için uygun zamanı seçmek" anlamında dilimizde kullanılmaya başlanan tayming için teklif ettiğimiz karşılık: **zamanlama.** Örnek: *Zamanlamayı iyi yapmak, başarının şartlarından biridir.*

tea shop : çay evi.

teenager : İngilizce teen-ager (On üç ile on dokuz yaşlar arasındaki kimse). Türkçede uzun zamandan beri var olan ve kullanılan **ergen** kelimesi teenager sözünün tam karşılığıdır. Örnek: *12 yaşından 17 yaşına kadar, özellikle lise çağının ergenleri, kavurucu sıcağa, susuzluğa, açlığa inatla stadyumun etrafını kendilerine mekân edinmişlerdi.*

teenage : Ergenlik çağı.

tefe : Bu söz de *tüfe* gibi bir kısaltmadır. Toptan eşya fiyatları endeksi. Bu kavram ya bu kısaltmayla veya **toptan eşya fiyatları göstergesi** sözüyle karşılanır.

telekomand : Fransızca télécommande. "Uzaktan kumanda" anlamına gelen bu söze karşılık olarak Kurulumuz, **uzaktan komut** kelimesini önermektedir.

tempo : İtalyanca tempo (zaman). Dilimizde "gidiş, hız, ilerleyiş, gelişme hızı" anlamlarında kullanılmaktadır. Bu anlam için tekliflerimiz: **gidiş, hız**. Örnekler: *Maiyetindekiler onun çalışma hızına yetişemezlerdi. Hayatın ekonomik gidişi içinde sanata fazla yer ayıramıyoruz.*

Müzikteki tempo için teklifimiz: **vuruş.** Örnek: *Bu parçanın vuruşu çok ağır.*

tempo tutmak : vuruş tutmak. Örnek: *Hep birlikte vuruş tutmaya başladık.*

terapi : Fransızca thérapie. "Hastalık, sakatlık, bozukluk gibi rahatsızlıkların herhangi bir yöntemle tedavisi" anlamına gelen bu söz için Kurulumuz, **tedavi** kelimesinin uygun olduğunda birleşmiştir.

terapist : tedavi uzmanı.

termoterapi : Fransızcadan dilimize geçen ve tıp alanında kullanılan bu terim "ısı ile yapılan tedavi" anlamındadır. Kurulumuz bu kelimeye karşılık olarak **ısı tedavisi** sözünün kullanılmasının uygun olacağı kanaatindedir.

test etmek : İngilizce test (tasfiye etmek; imtihan etmek; mihenge vurmak, denemek; tahlil etmek). Son zamanlarda "denemek, mihenge vurmak" anlamlarıyla dilimizde kullanılmaktadır. Bu anlamlar için teklif ettiğimiz karşılıklar: **denemek, ölçmek.** Örnek: *Denemeden (ölçmeden) karar vermeyiniz.* Reklâmlarda "tadına bakmak" yerine de bazen "test etmek" kullanılmaktadır. Bu durumda **tadına bakmak** tercih edilmelidir.

thalassotherapie : Fransızcadan dilimize geçen bu birleşik söz, thalassa (Yunanca "deniz") ve therapia (Yunanca "tedavi") kelimelerinden oluşmaktadır. "Güneşin, denizin ve kumun insan vücudu üzerinde yaptığı olumlu etkiyle sağlanan iyileşme" anlamındadır. Kurulumuz bu kelimeye karşılık olarak **deniz tedavisi** sözünü önermektedir. Örnek: *Fitness Club açıldı. Tıbbî kontrol altında kişiye özel egzersizler, deniz tedavisi, su içi masajı, aerobik, güçlendirme, germe, gevşeme egzersizleri yapılır.*

think-tank : İngilizce think (düşünme) + tank (sarnıç; depo; tank). Think-tank (beyin takımı). Fikir üreten uzmanlar grubunu anlatmak üzere son zamanlarda sıkça kullanılmaya başlayan bu terim için teklifimiz: **beyin takımı.** Örnek: *Hükûmetlere ve partilere bağımlı beyin takımları başarılı olamıyor.*

tiraj : Fransızca tirage. Gazetecilik veya dergicilikte sık sık karşımıza çıkan bu söz, "bir basılış sırasındaki baskı sayısı" anlamında kullanılmaktadır. Kurulumuz, **baskı sayısı** sözünün bu kelime için uygun bir karşılık olduğunda birleşmiştir. Örnek: *Yazar, gazetesinin baskı sayısında önemli bir artış olduğunu belirtti.*

titr : Fransızca titre (ad, unvan, etiket). Kurulumuz bu kelimeye karşılık olarak dilimizde zaten kullanılan **san** ve **unvan** sözlerini benimsemektedir. Örnek: *İtalya'da her üniversite mezununun bir sanı (unvanı) var, kullanırsanız hoşlarına gidiyor.*

tomografi : Fransızca tomographie. Türkçede tıp alanında kullanılan bu kelime *Türkçe Sözlük*'te, "bir organ veya organizma kesitinin röntgenle filmini çekme yöntemi" şeklinde tanımlanmıştır. Kurulumuz bu söze karşılık olarak **kesityazar (belgesi)** ve **bilgisayarlı kesityazar (**kısaltması **BK)** kelimelerinin kullanılmasına karar vermiştir. Örnek: *1998 yılı Mart ayı için uygulanacak bilgisayarlı kesityazar ücretleri Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi.*

tonmayster : İngilizcede ve Almancada kullanılan tonmaister, radyo ve televizyonda "ses sorumlusu, ses yönetmeni" anlamındadır. Bizde de bu anlamda kullanılmaktadır. Bu söz için önerimiz **ses yönetmeni**'dir. Örnek: *Yapımcılığını İlhan Şeşen'in, ses yönetmenliğini ise S. Gücün'ün üstlendiği kaset 28 Kasımda piyasaya çıkıyor.*

topless : İngilizce topless. Bir süreden beri basın ve yayın organlarınca kullanılan ve "üstsüz" anlamına gelen bu kelime için Kurulumuz da **üstsüz** karşılığını benimsemiştir. Örnek: *Üstsüz güneşlenen turistler tatilin keyfini çıkardılar.*

transfigürasyon : Fransızca transfiguration. "Şekil ve görünüşünü değiştirme işi" anlamındaki bu kelimeye karşılık olarak Kurulumuz **biçim değişimi** sözünü önermektedir. Örnek: *Çalışmalarınızda biçim değişimi çok belirgin, mozaik ile bu değişim arasında nasıl bir ilişki kuruyorsunuz?*

transformasyon : Fransızca transformation, Lâtince trans (ötesinde) + formare (biçimlemek, biçimlenmek). Son zamanlarda daha çok toplumumuzdaki değişimi anlatmak üzere kullanılan bu kelime için teklif ettiğimiz karşılıklar: **dönüşüm, biçim değiştirme, şekil değiştirme, kabuk değiştirme.** Daha güçlü bir anlatım için **kabuğunu çatlatma** deyimi de kullanılabilir. Örnekler: *Toplumumuz büyük bir dönüşüm içinde. Toplumumuz biçim değiştiriyor (şekil değiştiriyor, kabuk değiştiriyor, kabuğunu çatlatıyor).*

transparan : İngilizce transparency. “Şeffaf, saydam, ışığa tutunca arkasındaki görülebilen” anlamlarındaki bu kelime için Kurulumuz **saydam** veya **şeffaf** sözlerini önermektedir. Çeşitli ince giysiler için **içgösterir** yerine göre uygun bir karşılıktır. Örnek: *Hülya, konserin ikinci bölümünde siyah, içgösterir bir tuvaletle sahneye geldi.*

transplântasyon : Fransızca transplantation. "Hasta organın veya dokunun sağlam organ veya dokuyla değiştirilmesi, yenilenmesi işi" olarak dilimizde sıkça geçen bu söz, "bitkilerin bir yerden başka bir yere nakli" anlamında da kullanılır. Kurulumuz bu kelime için **organ nakli** veya **organ aktarımı** sözlerini önermektedir. Transplântasyonda eğer doku söz konusu ise **doku nakli** veya **doku aktarımı** sözleri kullanılabilir. Organın adı geçiyorsa bu durumda **nakil** sözü yeterlidir: **Deri nakli, kalp nakli, böbrek nakli** gibi. Bitki biliminde ise **bitki nakli ve bitki aktarımı** transplântasyon için uygun karşılıklardır. Örnekler: *İlk kalp naklini Dr. Christian Bernard gerçekleştirmişti. Doktorlar yaptıkları deneylerde küçük Angelina'nın dokularının ablasına uyduğunu, bunun doku nakli için sevindirici bir sonuç olduğunu söylediler.*

trap : İngilizce trap (tuzak). Dilimizde atıcılıkta kullanılan ve skeet’le benzerlik gösteren trap kelimesine karşılık olarak Kurulumuz, **uçurvur** sözünü teklif etmektedir.

travma : Fransızca trauma. “1. *tıp.* Bir doku veya organın yapısını veya biçimini bozan ve dıştan mekanik bir tepki sonucu oluşan yerel yara. 2. *psikol.* Canlı üzerinde beden ve ruh açısından önemli ve etkili yaralanma belirtileri bırakan yaşantı.” Kurulumuz, kelimenin tıptaki somatik hastalıklar için kullanımına karşılık olarak **vuruk** ve **incinme** kelimelerini, psikolojide kullanımı içinse **sarsıntı** sözünü teklif etmektedir. Örnekler: *Parmaklarını kontrol edebilen kişinin muhtemelen boynunda ciddî bir vuruk (incinme) söz konusu olmayacaktır. Ünlü bilim adamı, ölüm rehberliği hizmetlerinden derin endişe ve bıkkınlıktan dolayı ciddî bir şekilde sarsıntı yaşayanların da yararlanabileceğini düşünüyor.* Basındaki bir kısım yazarlar, “Yediği travmanın sersemliğini henüz üzerinden atamamış bir muhalefet görüntüsü söz konusu” örneğinde görüldüğü gibi travma kelimesini yanlış olarak kullanmaktadırlar. Bu cümlede travma yerine *darbe* denmesi gerekirdi.

travmatoloji : vuruk bilimi.

trekking : İngilizce trekking. "Göç, arabalarla bir yerden bir yere seyahat etme" anlamında batıda kullanılmış olan bu kelime, dilimize "spor amacıyla dağlarda yapılan yürüyüş" anlamında geçmiştir. Kurulumuz bu söz için **dağ yürüyüşü** sözünü önermiştir. Örnek: *Turizm Bakanlığının düzenlediği dağ yürüyüşü Kayseri'nin Yahyalı ilçesinde sona erdi.*

trend : İngilizce trend (eğilim). "Belirli değişkenler kümesinin aynı doğrultuda gösterdikleri düzenli değişim" anlamında kullanılan trend için teklifimiz: **eğilim.** Örnek: *Borsa, tırmanma eğilimini sürdürdü.*

tripleks : üç katlı. Örnek: *Yapsatçılar daha geniş mekânlara olan rağbete bakarak bahçe içinde üç katlı evlere yöneldiler.*

triyaj : Fransızca triage. "Seçme, ayırma, eleme" anlamlarını taşıyan bu söz, bankacılık ve demir yolları alanında kullanılmaktadır. Kelimenin bankacılıktaki kullanımı "ticarî değeri olmayan senetlerin incelenip ayıklanması" anlamını taşımakta; demir yollarındaki kullanımı ise "çeşitli yönlerden gelen yük vagonlarının gidiş yönlerine göre ayrıldığı, yeni katarların oluşturulup sevk edildiği üç yol demetinden oluşan gar" anlamındadır. Komisyonumuz, bankacılıktaki kullanımı için **ayırma, eleme;** demir yollarındaki kullanımı için de **üçlü alan** karşılıklarını önermektedir. Örnek: *Belediye tarafından İstanbul Metrosunun üçlü alanının, Ayazağa kampusunda bulunan Kanlı Kavak Vadisi olarak belirlenmesi, İTÜ yetkililerinin tepkilerine yol açtı.*

tubeless : Fransızca tubeless (iç lâstiği olmayan). Bu kelime için Kurulumuzun önerdiği karşılık **içsiz**'dir. Örnek: *Artık otomobilime içsiz lâstikler taktıracağım.*

tüfe : Bu söz bir kısaltmadır. Tüketici fiyatları endeksi. Bu kavram ya bu kısaltmasıyla veya **Tüketici fiyatları göstergesi** sözüyle karşılanır. Daha önce endeks kelimesi ele alınmış bu anlamıyla **endeks** yerine **gösterge** sözü önerilmiştir.

türbülâns : Fransızca turbulence. Bu söz dilimizde iki anlamda kullanılmaktadır. Bunlardan biri "gaz ve sıvı maddelerin girdap şeklinde oluşturdukları akıntı biçimi", ikinci anlamı ise "huzursuzluk, rahatsızlık, kargaşa"dır. Kurulumuz bu Fransızca söz için **burgaç** ve **hava burgacı** kelimelerinin uygun birer karşılık olduğunda birleşmiştir. Örnekler: *Paris seferini yapan yolcu uçağının hava burgacına girmesi sonucu yaralanan hostes önceki akşam İstanbul'a getirildi. Biz, kısa dönemli giriş çıkışları, burgaçları çok büyütüyor, gelişmemizi görmeden çöküyoruz diyoruz.*

U

undercover : İngilizce under (altında, aşağısında) + cover (kapamak, örtmek). Dilimize İngilizceden "gizli, üzeri örtülü" anlamında geçen bu kelimeye kar-şılık olarak Kurulumuz, **örtülü** kelimesini önermektedir. Örnek: *Her devletin bazı örtülü operasyonları vardır.*

underground : İngilizce underground. "Yeraltında, gizli olarak; yeraltı treni, metro" anlamındaki bu kelime sanatın çeşitli dallarında kullanılmaktadır. Kurulumuz, "geleneklerden ve çağdaş cereyanlardan uzaklaşan sanat" anlamıyla dilimize geçen **underground sanat** için **yer altı sanatı, underground müzik** için **yer altı müziği, underground sinema** içinse **yer altı sineması** karşılıklarının uygun olduğu görüşündedir. Örnekler: *Yer altı sineması, yapımda ve yönetimde Amerikan geleneksel sinemasının tüm sınırlarını zorlayan bir tutumu yansıtır. Barda çarşamba ve cumartesi geceleri yer altı müziği yapılıyor.*

underwriting : İngilizce underwriting. Bu söz dilimizde, "bir komisyon veya prim karşılığında sigorta riskinin üstlenilmesi" anlamında kullanılmaktadır. Bu kelimeye karşılık olarak Kurulumuz, **üstlenim** sözünü önermektedir. Örnek: *Satışı garantilemek ve sağlıklı sonuca varmak için alışverişe aracılık edecek bir üstlenim kurumuna ihtiyaç duyuldu*.

Ü

ültimatom : Fransızca ultimatum. "Bir devletin başka bir devlete verdiği ve hiçbir tartışmaya yer bırakmaksızın tanıdığı sürede isteklerinin yerine getirilmesini istediği nota" anlamına gelen bu söz için Kurulumuz **kesin uyarı** karşılığını önermektedir. Bu söz son zamanlarda kuruluşlar veya partiler arasında da kullanılmaya başlanmıştır. Örnek: *Krajina Sırplarının lideri Borislav Mikeliç, Boşnak ve Hırvatlara kesin uyarı verdi.*

ültrason : Fr. ultrason (sesten hızlılık). Dilimize Fransızcadan geçen bu kelime *Türkçe Sözlük*'te "İnsan kulağının alamayacağı nitelikte olan yüksek frekanslı ses titreşimi" şeklinde tanımlanmaktadır. Kurulumuz bu kelimeye karşılık olarak **yansılanım** sözünü önermektedir. Örnek: *Deniz sondajlarında yansılanımdan yararlanılır.*

Ültrason yanında aynı köke dayanan **ültrasonografi** sözü de vardır. "Bir tümörün yerini ve sınırlarını tespit etmek amacıyla farklı yoğunlukta doku ve organlardan geçen yüksek frekanslı ses dalgaları yansımasının çizelge hâlinde kaydedilmesi" anlamında tıp alanında kullanılan bu kelimeye Kurulumuzun bulduğu karşılık **yansılanım çizelgesi'**dir. Örnek: *Doktorlar hastayı muayene ettikten sonra yansılanım çizelgesi çektirmesi gerektiğine karar verdiler.*

ültrasonograf : Yansılanım aygıtı, yansılanım cihazı. Örnek: *Renkli yansılanım aygıtı (cihazı) ile pek çok damar hastalığı hastayı yormadan teşhis edilebiliyor.*

ütopik : hayalî. Örnek: *Hayalî gayelerle ömrünü tüketti.*

ütopist : hayalci. Örnek: *Romanın kahramanı hayalci bir karaktere sahip.*

ütopya : Yunanca utopia (olmayan ülke). "Gerçekleştirilmesi imkânsız görünen tasarı ve düşünce" için dilimizde zaten güzel bir kelime vardır: **hayal**. Örnek: *Türkiye topraklarında bir başka devlet kurulması hayaldir.* Ütopya kelimesi edebiyatta "hayal edilen ülke" anlamında kullanılır. Bu anlam için karşılık: **hayal**

ülke. Örnek: *"O Belde" şiirinde Haşim, bir hayal ülke tasavvur ediyordu.*"Hayal" ile "düş" kelimeleri karıştırılmamalıdır.

Düş, "rüya" demektir, "hayal" yerine kullanılmamalıdır. "Hayal kırıklığı" yerine "düş kırıklığı" denirse "rüya kırıklığı" gibi tuhaf bir anlam ortaya çıkar.

V

valör : Fransızca valeur. "Faizin başlangıcına esas olan tarih" anlamında bir ticaret terimi olarak dilimizde sık kullanılan bu söz için Kurulumuz, **geçerlilik** karşılığını önermektedir.

valüasyon : Fransızca valuation (değer biçme, kıymet, bir malın değerini belirleme). Kurulumuzun bu kelime için önerdiği karşılık **değerleme**'dir. Örnek: *Bir ülkenin ihracatı ile ithalâtı arasındaki fark giderek açılıyorsa, ortada bir değerleme meselesi var demektir.*

vanmen şov : İngilizce one man show (tek adam gösterisi). Teklif ettiğimiz karşılık: **tek adam gösterisi.** Örnek: *Bu oyun, tek adam gösterisine döndü.*

vantilâtör : Fransızca ventilateur. "Kapalı bir yerin sıcak ve durgun havasını dalgalandırarak esinti sağlayan veya belli bir ortama temiz hava üfleyen alet" anlamında yaygın olarak kullanılan bu söz için Kurulumuz, birçok öneri arasından **yelveren** ve **estireç** kelimelerinin uygun birer karşılık olduğunda birleşmiştir. Örnek: *Çifte kademeli, döner başlıklı masa yelvereni, aradığınız serinliğin kaynağı oldu.*

VCD (Video Compakt Disk) : Yukarıda SGD karşılığını verdiğimiz DVD yanında oldukça fazla kullanılan bir başka söz de VCD'dir. Bilindiği gibi daha önce Kurulumuz *compakt disk* için *yoğun teker* karşılığını önermişti. Ancak *disk* kelimesinin yaygınlığı ve söylenişteki kolaylığı göz önüne alınarak *teker* karşılığından vazgeçilmiş ve kompakt disk'e karşılık olarak **yoğun disk (**kısaltması: **YD)** sözü benimsenmiştir. Bu noktadan hareketle Kurulumuz, *VCD* için de **görüntülü yoğun disk (kısaltması : GYD)** karşılığını teklif etmektedir.Örnek: *GYD'ler görüntü kalitesinin üst seviyede olmasının yanı sıra ucuzlukları sebebiyle tercih ediliyor.*

versiyon : Fransızca version (çeviri; varyant; anlatış biçimi, yorum). Dilimizde "bir metin veya eserin farklı nüshaları" için kullanılan versiyonun Türkçede zaten karşılığı vardır: **nüsha.** Örnek: *Metnin yeni bir nüshasını bulduk.*

Son zamanlarda film, dizi vb. eserlerin farklı uyarlamaları için de versiyon kelimesi kullanılmaktadır. Bu anlam için teklifimiz: **biçimleme.** Örnek: *Türk seyircisinin severek izlediği Mavi Ay adlı dizinin yerli biçimlemesi olan Limon, önümüzdeki günlerde ekrana gelecek.*

viraj : Fransızca virage. Uzunca bir süreden beri dilimizde kullanılan bu söz için halk ağzında çeşitli karşılıklar bulunmaktadır. Hatta Kıbrıs'ta viraj yerine **büküm** denildiğini biliyoruz. Kurulumuz, bu söz için **dönemeç** kelimesinin uygun bir karşılık olduğunda birleşmiştir.

virman : Fransızca virement. Daha çok bankacılık alanında kullanılan bu söz, "nakit kullanmadan hesaptan hesaba yapılan para transferi veya bir hesaptan bir başka banka hesabına para aktarma" anlamlarındadır. Kurulumuz, virman sözüne karşılık olarak **aktarım** kelimesini önermektedir. Örnek: *Banka kartınızla şirketiniz adına dilediğiniz an para yatırabilir, çekebilir, havale ve aktarım yapabilir, şirketin hesap bakiyesine ulaşabilirsiniz.*

viyadük : Lâtince via (yol) ve ductus (ulaştırma). Dilimizde "vadi veya ırmak üstünden geçen, ayaklar üzerine oturtulmuş, yüksek bir köprü şeklindeki yol" anlamında kullanılmaktadır. Teklif ettiğimiz karşılık bir sıfat tamlamasıdır: **köprü yol.** Örnekler: *Hamzadere köprü yolu, Molla Gürani köprü yolu.*

vizyon : Fransızca vision, Lâtince visio (görme işi, görüş, görme). Önceleri sinema terimi olarak kullanılan vizyona **gösterim** şeklinde güzel bir karşılık bulunmuştu. Örnek: *Yeni sinema mevsiminde gösterime girecek filmler şunlardır.* Ancak kelime son zamanlarda "uzak görüşlülük", "geniş görüşlülük" anlamlarında da yaygın

bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Vizyonun bu anlamı için dilimizdeki **uzak görüşlülük** ve **geniş görüşlülük** kelimelerini kullanabiliriz.

vizyon sahibi : Vizyon kelimesi son zamanlarda daha çok "vizyon sahibi" şeklinde yaygın bir kullanışa sahip olmaktadır. Oysa Türkçemizde bunun için birçok güzel karşılıklar vardır: **geniş görüşlü, geniş ufuklu, görüş sahibi, ileri görüşlü, uzak görüşlü, ufku geniş.**

vokal : Fransızca vocal, Türkçede birkaç anlamda kullanılır. Temel anlamı sesle ilgilidir. Bunun dışında "müzik, şarkı, opera, oratoryo gibi insan sesi için yapılmış besteler, ses müziği" anlamında kullanılır. Gramerde ise *a, ı, o* gibi seslileri anlatan bir terim olarak geçer. Dolayısıyla bu kelime için önerdiğimiz karşılıklar müzikte **seslik** ve gramerde **ünlü**'dür. Örnekler: *Şarkıların hepsi ilginç sesliklerle süslenmiş. Sanatçının yeni çıkacak olan kasetindeki birkaç şarkıya seslikte arkadaşlık edeceğiz. Türkçe, ünlüleri bol bir dildir.*

vokalist : Fransızca vocalist (bir müzik parçasını okuyan veya bir şarkıcının parçasını okurken ona eşlik eden). Bu söz için önerilen karşılık **seslikçi**'dir. Örnekler: *Konser için hazırlanan dev sahnede 30 kişilik orkestranın yanı sıra dansçılar, seslikçiler de görev alacak. Son günlerde zevkle dinlediğimiz sanatçının Nilüfer'in seslikçisi olduğunu biliyor musunuz?*

volatilite : Fransızcadan dilimize geçen ve bazı gazetelerde köşe yazarlarının bir ekonomi terimi olarak kullandığı bu sözün yerine Kurulumuz, **belirsizlik hâli** kelimesinin kullanılabileceği görüşündedir. Örnekler: *Uluslar arası piyasalar geçen haftayı son iki yılın Türkiye'sine benzer bir hâlde geçirdiler. Belirsizlik hâli yüksekti; hareketler, temel ekonomik göstergelerden çok psikolojiden etkilendi. Bu hafta yaşayacağımız kriz günlerinde bir gün diğerine göre çok değişik olabilecek. Diğer bir söyleyişle belirsizlik hâli yüksek, tahmin yapmak güç olacak.*

volüm : İngilizce volume. Dilimizde daha çok "hacim veya miktar" anlamıyla kullanılan bu söz, müzikte de "sesin alçaklığı veya yüksekliği" anlamlarında geçer. Kurulumuz bu söz için genel anlamda **hacim,** müzikte ise **yoğunluk, ses yoğunluğu** kelimelerini önermektedir. Basım işlerinde de bu kelimenin ara sıra geçtiği görülmektedir. Bu durumda da kullanımda olan **cilt** sözü tercih edilmelidir. Örnek: *Dış ülkelerden alınan mallar arasında otomobil parçaları büyük bir hacim tutuyor.*

W

walkman : İngilizce walkman (pille çalışan, kulaklık aracılığı ile müzik dinlemeye yarayan ve insanın üzerinde taşıyabileceği teyp). Bu kelimeye Kurulumuz, **gezerçalar** veya **yürürçalar** karşılıklarını önermiştir. Örnek: *Yeni aldığı gezerçalar (yürürçalar) onu oyalıyordu.*

web : İngilizce "ağ". "Üzerinde metin ve grafiklerin yanı sıra kullanıcının çeşitli seçimler yaparken yararlanabileceği nesneler barındıran, genellikle bir ana sayfa üzerindeki bağlantılardan erişilen genel ağ üzerindeki her bir belge" anlamındaki bu kelimeye karşılık olarak Kurulumuz da **ağ** sözünü önermektedir. Örnek: *Migros'un ağ sayfasına girerek alışveriş yapmak isteyen müşteriye, bir müşteri numarası veriliyor.*

webmaster : İngilizce web (ağ) + master (yönetici). Bilgisayar alanında kullanılan bu terim için Kurulumuz **ağ yöneticisi** karşılığını benimsemiştir. Örnek: *Genel ağdaki sitenin her gün yenilenmesinden sorumlu teknik kişi olan ağ yöneticisinin hem iyi bir haberci, hem de yaratıcı olması gerekiyor.*

web sayfası : ağ sayfası.

web sitesi : ağ sitesi.

workout : İngilizceden dilimize giren bu kelime, İngilizcede "idman, antrenman; deneme çalışması" anlamlarını taşımaktadır. Türkçemizde bu kelimenin yerine kullanılabilecek ve aynı anlamın yüklenebileceği **alıştırma, idman, antrenman** gibi kelimeler vardır. Kurulumuz, bunlardan birinin kullanılabileceği görüşündedir. Örnek: *Esem Spor Giyim'in Türkiye temsilciliğini yaptığı spor markası Adidas'tan her yaştan bayan sporcuya bir alıştırma (antrenman, idman) ayakkabısı.*

workshop : İngilizceden dilimize geçen bu söz, “çalışma yeri, işlik, atölye” anlamlarındadır. Dilimizde “bilgi ve fikir üretme” anlamıyla kullanılan bu söz için Kurulumuz, **fikir üretme** veya **fikir üretme toplantısı** kelimelerinin uygun birer karşılık olduğunda birleşmiştir. Örnek: *Fikir üretme toplantısının amacı, sınırlı sayıdaki sinir bilimciye zengin bilgisayar desteğiyle kendilerinin uygulama yapabileceği lâboratuvar koşullarında yoğun kurs vermek ve özgür bir yöntem tartışması ortamı sağlamak.*

Z

zaping : İngilizce zapping (vurmak; ünlem olarak bom). İngiliz argosuna ait bu kelime "televizyon kanallarında gezinmek" anlamını kazanmış ve bu anlamla Türkçede de kullanılır olmuştur. Teklif ettiğimiz karşılık: **geçgeç.**

zaping yapmak : Teklif edilen karşılık: **geçgeç-lemek, geçgeç yapmak.** Örnek: *Televizyonda geçgeçlemek (geçgeç yapmak) pek çok kimsenin zevki hâline geldi.*

Yazımı Karıştırılan Sözcüklerin Doğru Yazımı ve Yabancı Sözcüklere Türkçe Karşılıklar

Yazımı Karıştırılan Sözcüklerin Doğru Yazımları

abdest	bilirkişi	espri	ilkokul	maydanoz	şoför
acayip	bilye	eş anlamlı	ilköğretim	metot	ta ki
acente	bir an	eş sesli	ilk yardım	milimetre	tabildot
açgözlü	birçok	eşek	illaki	milletlerarası	tazyik
açık oturum	birdenbire	eşofman	insanoğlu	minibüs	tekdüze
açık öğretim	bisküvi	etüt	insülin	monitör	teleferik
açıortay	biyografi	fantezi	inisiyatif	motosiklet	televizyon
affetmek	boşboğaz	falan	ipucu	okuryazar	tembel
aforoz	briket	fasulye	iskonto	olağanüstü	tıraş
ağabey	broşür	familye	islam	oldubitti	travma
ağır sıklet	bugün	film	ispat	orijinal	tişört
akciğer	büyükbaş	filtre	jelatin	ortaokul	tümevarım
aklıselim	büyükelçi	fiyat	jeneratör	orta öğretim	uluslararası
akşamüstü	cankurtaran	floresan	karakter	otobüs	unvan
alelacele	ceket	flüt	kavanoz	otomatik	üniforma
alışveriş	cüzdan	fritöz	kamuflaj	oysaki	üniversite
altmış	çalakalem	gardırop	kanepe	öge	üslup
altüst	çekim eki	gelgelelim	kangren	öğleyin	üstünkörü
alüminyum	çıyan	giderayak	kapitülasyon	önsezi	üsteğmen
ana dil	çiğ köfte	gitgide	kap kacak	övmek	vaat
ana düşünce	çiy *(su damlası)*	gliserin	kar sayı	öz geçmiş	varsayım
ana vatan	çiğ *(pişmemiş)*	gökdelen	karnabahar	pantolon	vatansever
anaokul	çikolata	gökkuşağı	kartopu	pardösü	veyahut
anayasa	çöpçatan	gökyüzü	katalitik	parfüm	vejetaryen
anekdot	çünkü	gözlemevi	kat sayı	parşömen	viyadük
anneanne	darağacı	gözyaşı	kayısı	pastane	ya da
antlaşma	darülaceze	gram	kaz	perhiz	yalnız
antrenman	dekorasyon	grev	kılavuz	pijama	yanı sıra
apandisit	deodorant	grup	kırkayak	plan	yanlış
apartman	desimetre	güvenoyu	kibrit	peyzaj	yapım eki
ara bozucu	dil bilgisi	halüsinasyon	kirpik	poğaça	yarımada
ara bulucu	dil bilimi	hapşırmak	klavye	prefabrike	yarıyıl
ara söz	dipnot	hastane	kolonya	profesör	yaş günü
arabesk	distribütör	hava yolu	komiser	prospektüs	yayın *(yayma işi)*
arada bir	diş eti	her ne kadar	kontör	psikoloji	yayım *(baskı)*
arkeolog	diz üstü	herhâlde *(İhtimal)*	köprü	randevu	yevmiye
art arda	doğaüstü	her hâlde *(Kesinlik)*	kral	rastgele	yılbaşı
asfalt	doğum evi	herhangi bir	kravat	sağlık ocağı	yumuşak
asteğmen	direkt	herkes	kumanda	sarımsak	yurt içi
aşçı	doküman	heyecan	kumandan	satır başı	yüksekokul
aşure	dövmek	hırgür	kuru yemiş	sezaryen	yükseköğretim
ateşkes	efekt	hiçbir sev	kuş bakısı	sivrisinek	yüzüstü
banknot	elektrik	hoşsohbet	külot	sprey	zahir
başörtü	enikonu	hristiyan	laboratuvar	stajyer	zarafet
başsağlığı	erozyon	huzurevi	laubali	strateji	zatürre
başyazı	entelektüel	ıstırap	maalesef	suçiçeği	zeytinyağı
beyzbol	eski püskü	içgüdü	makine	sürpriz	
bilinçaltı	eskrim	ikide bir	materyal	şefkat	

Özel Adların, Kısaltmaların... Doğru Yazımları

Doktor Hakan Bey	6 Nisan Salı günü	Azerbaycan
Bilge Hanım	altı yüz bin	Değerli Arkadaşım *(Hitap)*
Çanakkale Boğazı	18:00'de	birtakım *(belirsiz)*
Doğu Anadolu	Ağrı Dağı	bir takım *(sayı)*
Anadolu'nun doğusu	Gazi Antep	cır cır *(ses)*
Kağan amca *(akraba)*	Tuz Gölü	cırcır *(fermuar)*
Kağan Amca *(unvan)*	Türkçenin	fark et-
Ramazan Bayramı	Türk'ün gücü	defet-
Türkiye Cumhuriyeti'nin	KKTC'ye	sağ ol-
1988 Temmuzu	Ankara'ya	menet-
Türkleşmek	Uzak Doğu	ikişer
Türk Dili Dergisi	Milli Edebiyat Dönemi	

Türkçe Eğitimi

Yabancı Sözcüklere Türkçe Karşılıklar

Türkçe	*Yabancı*	Türkçe	*Yabancı*	Türkçe	*Yabancı*
E-posta	*E-mail (İng.)*	Hafif	*Light (İng.)*	Dalan	*Lobi (İng.)*
Gezerçalar	*Wolkman (İng.)*	Şişirme Haber	*Asparagas (İng.)*	Donanım	*Lojistik (Fr.)*
Belgegeçer	*Fax (İng.)*	Reklam Bandı	*Banner (İng.)*	Yerel	*Lokal (Fr.)*
Tasarım	*Dizayn (İng.)*	Temel	*Baz (Fr.)*	Ovma	*Masaj (Fr.)*
Tümleşik	*entegre (Fr.)*	Dal	*Branş (Fr.)*	Satış Merkezi	*Market (İng.)*
Ölçüt	*Kriter (Fr.)*	Sohbet	*Chat (İng.)*	Uğur	*Maskot (Fr.)*
Bakış açısı	*Perspektif (Fr.)*	Tam Bakım	*Çekap (İng.)*	Mecaz	*Metafor (Fr.)*
Gösteri	*Şov (İng.)*	Açık Giysi	*Dekolte (Fr.)*	Görev	*Misyon (Fr.)*
Engel	*Bariyer (Fr.)*	Çıkış	*Depar (Fr.)*	Çevirge	*Modem (Fr.)*
Saçma	*Absürt (Fr.)*	Sayısal	*Dijital (İng.)*	Fare	*Mause (İng.)*
Hesap	*Adisyon (Fr.)*	Teker	*Disk (Fr.)*	Takma Ad	*Nick (İng.)*
Eğilim	*Trend (İng.)*	Sesleme	*Efekt (İng.)*	Sıla Özlemi	*Nostalji (Fr.)*
Savunma	*Defans (Fr.)*	Duygudaşlık	*Empati (İng.)*	El Bilgisayarı	*Notebook (İng.)*
Ağ	*Web (İng.)*	Koruma Aracı	*Eskort (Fr.)*	Açık Oturum	*Panel (Fr.)*
Dönemeç	*Viraj (Fr.)*	Süzek	*Filtre (Fr.)*	Uranlık	*Pankart (Fr.)*
Özel	*Spesiyal (Fr.)*	Tıpkıçekim	*Fotokopi (Fr.)*	İmce	*Paraf (Fr.)*
Saldırgan	*Agresif (Fr.)*	Ön Gösterim	*Gala (İt.)*	Kaymalık	*Paten (Fr.)*
Karşılaşma	*Maç (İng.)*	Yanlık	*Garnitür (Fr.)*	Buluş	*Patent (İng.)*
Sürükleyici	*Dinamo (Fr.)*	Küresel	*Global (Fr.)*	Ayakça	*Pedal (Fr.)*
Çift	*Duble (?)*	Kırıcı	*Hacker (İng.)*	Ceza Vuruşu	*Penaltı (İng.)*
İki Katlı	*Dubleks (?)*	Sanrı	*Halüsinasyon (Fr.)*	Onurluk	*Plâket (Fr.)*
Dış Saha	*Deplasman (Fr.)*	Gözde	*Hit (İng.)*	Dalaşma	*Polemik (Fr.)*
Hoş Koku	*Aroma (İt.)*	Ana Sistem	*Hosting (İng.)*	Çıkmalık	*Podyum (Fr.)*
Tanıtımlık	*Jenerik (Fr.)*	Zekâ Düzeyi	*IQ (İng.)*	Tutulma	*Popülarite (Fr.)*
Serbest Vuruş	*Frikik (ing)*	Put	*İdol (Fr.)*	Torba	*Poşet (Fr.)*
Belirtke	*Amblem (Fr.)*	Göz Bağcılık	*İllüzyon (Fr.)*	Durum	*Pozisyon (Fr.)*
Erk	*Kondisyon (Fr.)*	Ağ	*İnternet (İng.)*	Saygınlık	*Prestij (Fr.)*
İleri Uç	*Forvet (İng.)*	Eğik	*İtalik (Fr.)*	Görünüş	*Profil (Fr.)*
Görüngü	*Fenomen (Fr.)*	Sağlık Havuzu	*Jakuzi (?)*	İzlek	*Prosedür (Fr.)*
Danışma	*Enformasyon (Fr.)*	Tanıtımlık	*Jenerik (Fr.)*	Gerçek	*Reel (Fr.)*
Dizin	*Endeks (İng.)*	Yerleşke	*Kampüs (İng.)*	Bindirim	*Remiks (İng.)*
Dönem	*Periyot (Fr.)*	Gizleme	*Kamuflâj (Fr.)*	Yavaşlatılmış	*Rölanti (Fr.)*
Kendiişlerlik	*Otomasyon (Fr.)*	Kargaşa	*Kaos (Yun.)*	Karşılaşma	*Rövanş (Fr.)*
Kendiişlerlik	*Otomatik (Fr.)*	Uzmanlaşma	*Kariyer (Fr.)*	Oturum	*Seans (Fr.)*
Sunucu	*Server (İng.)*	Büyüleyici Özellik	*Karizma (Gre.)*	Yakınlık	*Sempati (Fr.)*
İletişim Araçları	*Medya (ing.)*	Tanıtma Kartı	*Kartvizit (Fr.)*	Bilgi Şöleni	*Sempozyum (Fr.)*
Tutmak	*Markaj (Fr.)*	Kimyasal Tedavi	*Kemoterapi (?)*	Mevsim	*Sezon (Fr.)*
Başarım	*Performans (Fr.)*	Görüntüleme	*Klip (İng.)*	Oyunca	*Skeç (İng.)*
Ölçüt	*Kriter (Fr.)*	Birleşik	*Kombine (Fr.)*	Uranlık	*Slogan (İt.)*
Süreölçer	*Kronometre (Fr.)*	Birleşim	*Kombinasyon (Fr.)*	Destekleyici	*Sponsor (İng.)*
Şerit	*Kulvar (Fr.)*	Karmaşık	*Kompleks (Fr.)*	Sunu	*Slayt (İng.)*
Dizüstü	*Labtop (ing.)*	Tuzak	*Komplo (Fr.)*	Baskı Sayısı	*Tiraj (Fr.)*
Uç, Sınır	*Limit (Fr.)*	Kurultay	*Kongre (Fr.)*	Yelveren	*Vantilâtör (Fr.)*
Yetki Belgesi	*Lisans (Fr.)*	Yoğunlaşma	*Konstantre (Fr.)*	Köprü Yol	*Viyadük (Lat.)*
Yazın	*Literatür (Fr.)*	Ülüş	*Kota (Fr.)*	Ağ yöneticisi	*Webmaster (İng.)*

Sıkça Kullanılan Türkçeleşmiş Kelimelere Öz Türkçe Karşılıklar

Öz Türkçe	*Türkçeleşmiş*	Öz Türkçe	*Türkçeleşmiş*	Öz Türkçe	*Türkçeleşmiş*
Ad	*İsim (Ar.)*	Yazım	*İmlâ (Ar.)*	Yansımak	*Akis (Ar.)*
Durum	*Hâl (Ar.)*	Öğe	*Unsur (Ar.)*	Öğretmen	*Hoca (Far.)*
Sözcük	*Kelime (Ar.)*	Tümce	*Cümle (Ar.)*	Topluluk	*Camia (Ar.)*
Anlam	*Mânâ (Ar.)*	Yanıt	*Cevap (Ar.)*	Dergi	*Mecmua (Ar.)*
Bilge	*Âlim (Ar.)*	Sözlük	*Lûgat (Ar.)*	Doğa	*Tabiat (Ar.)*
Bildirge	*Beyannâme (Ar.)*	Olay	*Hadise (Ar.)*	Olgun	*Kâmil (Ar.)*
Konu	*Husus (Ar.)*	Eylem	*Fiil (Ar.)*	Bildirmek	*Tebliğ (Ar.)*
Doyum	*Tatmin (Ar.)*	Öğrenci	*Talebe (Ar.)*	Tutsak	*Esir (Ar.)*
Belirleme	*Tespit (Ar.)*	Anlak	*Zekâ (Ar.)*	Bilinç	*Zihin (Ar.)*
Duyum	*İstihbarat (Ar.)*	Bellek	*Hafıza (Ar.)*	Uygulama	*İcraat (Ar.)*
Ulus	*Millet (Ar.)*	Sağtöre	*Ahlak (Ar.)*	Nitelik	*Vasıf (Ar.)*
Anlatım	*İfade (Ar.)*	Öykü	*Hikâye (Ar.)*	Aşama	*Derece (Ar.)*

©Türkçe-Eğitim.com